lya mrimoniū. sed scdo mō nego ꝛnaz. qz postea ꝛsensit i eā tāqz i suā legitimā vxorē. sicut inferius magis patebit dño concedēte.

¶ Distinctio tricesima prima.

Post hec de

bonis Postqz mgr determinauit d cā formali ac efficiēte ipius matrimonij. nūc tractat de eiꝰ cā finali. puta de bonis ipsi⁹ mrimonij. Et diuidit i duas ptes. Nā pmo vl'r tractat de triby bonis mrimonij. scdo spāl'r ꝛsiderat de vno illoz. puta de bono fidei. di. xxxij. ibi. Q, ꝗo sine ꝛsensu Pria i duas ptes. nā pmo oñdit q̄ sint bona mrimonij. scdo innuit qliter illa bona excusāt a pctō actū carnal' cōmercij. ibi. Cuz igit hec tria. Pria i tres. qz pmo ostēdit q mrimonij triplex ē bonū. scdo q istud triplex bonuz non ꝛcomitat qlibet mrimoniale ꝛiugiū. tercio spāl'r oñdit quō aliq̄ sine intētōe plis ꝗhunt mrimoniū. scda ibi. Et ē sciēdū. tcia ibi. Solet q̄ri cū mascul⁹. Et hec i tres. Nā pmo oñdit q absqz plis intētōe pt ꝗhi mrimoniū. secūdo q intētio vitādi plē excludit mrimoniale cōiugiū. z tercio qñ reputād⁹ sit homicida q̄ curat abꝛsuz. scda ibi. Qui ꝗo. tercia ibi. h q̄ri solet. ¶ Seqt illa ps. Cū igit hc ta. Et diuidit i duas ptes. Nā pmo ostēdit quō fides. proles z sacrm. q̄ sunt tria bona matrimonij excusant actū carnalis copule a pctō. scdo innuit quō ambo cōiuges parē habēt ptātez in actu isto. ibi. Sciēdū etiā ē. Pria i duas. qz pmo ponit intēte veritatis determinatiōz. secūdo adducit ꝗriā obiectōz. ibi. Sz si cōcubit⁹. Et hec i tres. fm q tripl'r obiicit. z cuilibet obiectōi suā rnsionē adiūgit. scda ibi. sed forte aliq̄s dicet. tercia ibi. Uidet tn. b. Gregorius. Hec ē snia istus. xxxi. di. i generali. Circa quā q̄ro in speciali.

Utz act⁹ cōiugal' cōcubit⁹ sufficiēter excusēt a pctō p tria bona coniugij q̄ mgr assigt h i lra. ¶ Et videt q nō. qz act⁹ coniugal' cōcubit⁹ p illa bona non excusatur ab omi erubescētia. q̄ nō excusat totalit a pctō. Añs pz. qz ppter naturalē erubescētiā q̄ libet honesti hoies etiā in legitimo thoro exn tes secrete se abscōdunt qñ pdictū actū ꝛmittunt. ꝛnātia etiā pz. qz fm Damas. verecūdia nō ē nisi de turpi actu. ¶ Cōtra. qz fm doctnā scōz in h differt act⁹ ꝛiugalis a fornicario qz p bona mrimonij excusat a pctō ¶ Dicē p mo videdū ē vtz ista tria bona. s. fides. proles. et sacrm sint de mrimonij necitate. ¶ Scdo vtz p hec tria bona sufficiēter excusēt act⁹ carnal' copule ¶ Tercio vtz his triby bonis assistētiby act⁹ carnal' copule sit meritorius ¶ Et q̄rto vtz pdictis bonis deficiētiby iā dict⁹ act⁹ sp sit demeritorius.

Quantū ad primū

Articulus primus.

sic pcedā ¶ Prio pmittā termioz declaratōz ¶ Scdo sbmittā vnā distinctōz Tercō ex mēbris illi⁹ distinctōis elicia triplicē conclōz.

Declaratō terminoz.

¶ Circa pmū ē adūtēdū q p bonū fidei h itelligit q maritus ppriā accedat vxorē. z nullo mō aliā. z vxor ppriuz recipiat vir. z nullo mō aliū. ¶ Per bonū plis q̄d itelligi debeat d se pz. ¶ Sz p bonū qd dz sacrm intelligit inseparabilitas ipsoz coniuguz. ¶ Et vnūqdqz istoz dz bonū. al'r tn et al'r. fm q bonū triptite distinguit a pho. viij. ethi. s. in bonuz simpl'r qd ē bonum honestū. z bonū cōferēs seu vtile. z bonū delectabile. ¶ Iuxta quā distinctiōz fides de qua ad pñs loq̄mur. reducit ad bonū honestum. qz ad magnā spectat honestatē q mō pdicto coniuges sibi mutuo seruēt fidē. ¶ Proles reducit ad bonū vtile. qz sic cibi comestio cedit ad ꝛseruatōz. z p ꝛnātis ad vtilitatē indiuidui. sic prol' generatio cedit ad cōseruationē z ad vtilitatē spēi ¶ Sz sacrm reducit ad bonū delectabile. qz cū delectabil' sit pnātia amicoz. vt dz. ix. ethi. sequit q indissolubil' cōiugū vnio h sacrm appellata. q̄ amicissima ēdz. qz ppter hoc relinquet hō patrez z matrē. z adherebit vxori sue. merito reducatur ad bonū delectabile ¶ Et forte ex his mouetur Arist. viij. ethi. cū ait. q amicicia q̄ est inter viz z vxorē est naturalis. z includit i se honestū. vtile z delectabile. ¶ Est etiā h adūtēdū q lz p istud triplex bonū ꝛiugij iā dictū triplex gen⁹ bonoz hoies habuissent i sua puritate si māsissent in statu integritatis z innocētie. tamē post lapsum pmoz parētuz istud triplex gen⁹ bonoz circa bona mrimonij valde a sua puritate remittit. z triplici suo ꝗrio p miscet. Nā honestas fidei verecūdia pmiscet vtilitas prolis dāno. z delectabilitas sacramēti seu indissolubilitatis laboribz z tedio ¶ Nā licet sit honestum q fide seruata quilibet sciat suū vas possidere. sicut ait apostolus. tamen actus carnalis copule est cōnexus pnunc verecundie. Quod nō fuisset si homo māsissz i statu innocētie. ¶ Et q̄zuis sit vtile p speciei

Nota.

ꝛseruatione q̃ ples generenť ꝛ educanť. tm̃ ex
eaꝫ generatione parẽtes patiunť damnũ, ꝛ ia
ctura in suis corpibus. et ex earũ educatione
patiunť damnũ in rebus exterioribꝫ. Quod
si militer non fuisset si i statu innocẽtie homo
stabilis pmansisset. ¶ Etiã q̃ꝫuis indissolu/
bilis vnio cõiugũ ex naturali amicicia valde
deberet esse delectabilis. tamẽ raro inueniunť
ꝛiuges quin multo afficiãtur tedio. ꝛ penam
angustie patianť ꝛ laborẽ. qꝛ homo nascit ad
laborẽ sicut auis ad volãdum. vt dicit Job
v. Et nec istud fuisset in paradyso. quia sp̃ vni
us cũ altero fuisset socialis ꝛ iocũda possessio.

Distictio. ¶ His p̃missis est aduertẽdũ q̃ p̃dicta bona
matrimonij pnt tripl'r considerari. Uno mõ
put cadũt i intẽtione. Alio mõ vt cadũt i exe
cutione. Et tercio mõ vt cadũt in obligatõe.

Cõclusio pma. ¶ Et p̃m hꝰ pono tres breues ꝛcl'oes ¶ Pma ẽ q̃
sacrm̃ seu indissolubil' vnio ꝛhẽtiuꝫ oibꝫ his
tribꝫ modis ẽ de necitate mrimonij. ¶ Ista
ꝛcl'o pꝫ ex dictis supr̃. qꝛ i ista indissolubili
tate ꝛsistit forma mrimonij. q̃ simpl'r ẽ ꝑ necĩ
tate mrimonij // Et ista ẽ intẽtio. b. aug. q̃ i li.
de bono ꝛiugali ait. Sacrm̃ ita indissolubil'r
seu inseparabil'r ꝛiugio heret. vt sine illo esse nõ
Instantia videat. ¶ Forte diceť. si indissolubilitas esset
de necitate mrimonij. tũc nõ posset eẽ veꝫ ma
trimoniũ inter tales psonas q̃ ab inuicẽ de iu/
re pnt separi. Cõseq̃ntia pꝫ. Sed falsitas ꝛsẽ
tis probať. qꝛ sicut declaratũ est dist. xxvij. ar
ticulo. iij. q̃ꝫuis veꝫ sit matrimoniũ inť aliq̃s
psonas. tm̃ si intrat religionẽ ꝛtra voluntatem
alterius. illa q̃ manet in seculo põt aliud ꝛhe
re matrimoniũ. qꝰ fieri nõ posset si p̃mũ mri/
Solutio. monij iplicasset indissolubile vinculũ ¶ Rñ
deo q̃ q̃ꝫuis de necitate mrimonij sit indissolu
bile vinculũ. tm̃ in morte alteri ꝛiugũ corũ/
pit ꝛ dissoluit hmõi vinculũ. Sed post q̃ꝫ hõ
fecit professionẽ in religione approbata. tunc
reputať mortuus morte spũali qua ꝛ homo
mori q̃ ad vitã ciuilẽ. Et ideo sic matrimoniũ
corpaliter ꝛsummatũ dissoluit morte corpali
sic mrimoniũ ratũ nondũ corpaliter ꝛsũmatũ
ꝛ adhuc manẽs infra spũales mrimonij vita
Cõclusio scda. tẽ vere dissoluit p̃dicta morte spũali ¶ Cõcl'o
scda ẽ. q̃ fides et ples q̃ꝫuis p̃mis duobꝫ mo
dis. s. vt cadunt i intẽtione ꝛ in vsu seu execu
tione: sint de bñ eẽ matrimonij. tm̃ nõ sunt de
necitate mrimonij. qꝛ sine his pt ꝛhi mrimo
niũ ꝛ ꝛctũ manere. Si em̃ bonũ prolis eẽt de
matrimonij necitate p̃dictꝫ duobꝫ modis. tũc
psone steriles q̃ tm̃ pnt carnal'r ꝛmisceri. non
possent ꝛhere mrimoniũ. qꝰ ẽ falsũ. qꝛ matri
moniũ nõ solũ ẽ institutũ i ꝛofficiũ ad plis ge
nerationẽ. sed etiã i remediũ ad vitãdã forni/
cationẽ. ꝛ ideo etiã psone steriles oi sp̃ plis ca
rẽtes pnt vere matrimoniũ ꝛhere p vitanda
fornicatõe. ¶ Etiã si fides i intẽtione vel exe
cutõe eẽt de necitate matrimonij. tũc hõ ꝛhẽs
cũ vna: intẽdẽs fornicari cũ altera nõ ꝛheret
matrimoniũ. Etiã si de facto post ꝛctũ matri
moniũ ꝛmitteret adulteriũ: nõ maneret mri/
moniũ iã ꝛctũ. q̃ꝫ vtrũq̃ꝫ pꝫ eẽ falsũ ¶ Forte Instantia
diceť q̃ bonũ plis ẽ finis mrimonij. q̃ vbi nul
la spes plis ibi nullũ ẽ mrimoniũ. Añs pꝫ in
lra. pbatio ꝛñe. qꝛ frustra ponit aliq̃d sine suo
fine. sed de q̃ ẽ pncipal' auctor matrimonij ni
hil facit frustra. vt pꝫ. i. ce. et mũ. q̃ tẽ. ¶ Rñ Solutio/
deo q̃ licet i statu innocẽtie tm̃mõ bonũ plis
fuisset finis ppr̃ matrimonij. tm̃ i statu natu
re corrupte etiã vitatio fornicatõis ẽ finis ma
trimonij. qꝛ q̃ꝫtũ ad istũ statũ nõ solũ mrimo
niũ ẽ institutũ i officiũ. sꝫ etiã i remediũ. iõ q̃ꝫ
tũ ad tales psonas q̃ pnt pficere actuꝫ carnal'
copule q̃ꝫuis nõ possint generare. matrimoni
um nõ ẽ frustra. qꝛ q̃ꝫuis ex eoꝫ matrimonio
nõ sequať hꝰ bonũ qꝰ ẽ plis generatio. p̃t tm̃ se
qui hꝰ bonũ qꝰ ẽ fornicatõis euitatio Cõcl'o Cõclusio
tercia ẽ q̃ tercio mõ. puta vt cadũt i obligati/ tercia.
one. tunc nõ solũ bonũ sacr̃i. verũetiã bonũ p
lis ꝛ fidei sunt de necitate matrimonij. Qꝛ in
oi vero matrimonio ꝛiuges obligať nõ soluꝫ
ad indissolubilitatẽ q̃ hꝰ sacrm̃ appellať sꝫ etiã
obligať ad mutuã fidẽ seruãdã ꝛ prolẽ gene/
rãdã ꝛ educandã. si fauẽte deo ꝛ ipsis coopan
tibus fetus fuerit conceptus. ¶ Forte diceť. Instantia
steriles non pnt obligari ad generãdũ vl' edu 1
cãdum prolẽ. q̃ bonuꝫ prolis vt cadit in obli
gatione. nõ est de necessitate matrimonij Añ
cedẽs pꝫ. Probatio ꝛñtie. qꝛ iã dictũ ẽ i scda
ꝛcl'oe q̃ inter steriles pt esse veꝫ matrimoniũ
¶ P. veꝫ matrimoniũ manet cuꝫ adulterio 2
coniugũ. q̃ fides vt cadit in obligatõe nõ ẽ de
matrimonij necessitate. Añs pꝫ de se. ꝛ etiam
ex p̃cedẽte ꝛcl'one. Pꝫ etiã ꝛñia. qꝛ cũ adulte/
riũ repugnet fidei etiã repugnaret matrimo/ Solutio.
nio si fides eẽt ꝑ necessitate matrimonij ¶ Ad Ad. 1.
primũ dicendũ q̃ sepe homies qui naturali/
ter fuerunt steriles. supnaturaliter sunt facti
fecundi. vt apparuit de Abraha ꝛ Sara. de
Elysabeth ꝛ zacharia. ꝛ de multis alijs i nouo
ꝛ veteri testamento. Et ideo q̃ꝫuis ꝛiuges ste
riles nõ obligẽtur absolute ad generãdũ vel
educãdũ prolẽ. tamẽ cõditional'r ad hec obli
gãtur. puta si ex diuino miraculo conceptus
fuerit fetus: tunc obligãtur q̃ꝫtum in se est. q̃

faciant meliuſ qd̄ poſſūt ſine fraude ad con/
cepte plis generationē ꝛ eius educationē. Ex
Ad.2. quo pz q̄ ais non eſt vſq; quaq; vez. ¶ Ad
ſcd̄m neg̃ ꝑnitiam. Ad pbationē dd̄m q̄ q̄z
uis ex hoc probēt q̄ fides vt cadit ī executiōe
nō ſit ꝑ neceſſitate mr̄imonij. ex hoc tn̄ nō ha
bēt ōi fides ſit ꝛ necēitate matrimonij vt ca/
dit obligatione. Sicut em̄ neceſſe eſt homi
ni exiſtentē ī matrimonio mortaliter peccare
q̄n adulterādo nō tenet coniugi fidem. ſic ne
ceſſe eſt exiſtentē in matrimonio obligari ad
bonū fidei. Iſtud pz. q; ad oppoſitū conſeq̄n
tis ſequit oppoſitū añcedēt. Si em̄ nō obli/
garet neceſſario ad tenendū fidē cōiugi. tunc
non peccaret mortaliter faciēdo ꝯtra hm̄oi fi
dem. q; nullus peccat mortaliter in eo q̄ facit
Correlari um. oppoſitū illius ad qd̄ non obligat. ¶ Et ex
his pt inferri tale correlariū. q̄ q̄ñcūq; pſone
ꝑhētes in ſuo ꝯtractu apponūt aliquā condi
tionē ſimpl'r repugnātē alicui p̄dictōr trium
bonōr mr̄imonij. tūc nullū int̄ hm̄oi pſonas
gerit mr̄imoniū. puta ſi diceret. Ꝑho tecuz vt
ſis vxor mea. v. annis ꝛ nō vltra. vl' accipio te
ī meā. ita tn̄ q̄ nō tenear tibi ſeruare fidē. ꝛ li/
ceat mihi fornicari cū altera. vel accipio te in
meā hac tn̄ ꝯditōe adiecta q̄ ſp̄ pcures vene
nū ſterilitatis ¶ Iſtōr p̄mū repugt bono ſa/
cri. ſcd̄m bono fidei. ꝛ terciū bono pls. ¶ Et
rō oīm iſtōr ſequit ex p̄dictis. q; ex quo p̄di/
cta tria bona vt cadunt in obligatōne ſunt ꝛ
necēitate matrimonij. igit q̄cunq; q̄ztū ī ſe eſt
nō vult obligari ad p̄dicta. ille nō ꝯtrahit ma
trimoniū. Sed q̄cunq; ī ſuo cōtractu addit
conditionē repugnantē alicui iſtōr bonōruz.
ille non vult obligari ad hm̄oi bonum. g̃ nō
contrahit matrimoniū.

Articulus ſcūdus. **Quantuz ad ſecun**
dum articulū p̄mo ponā vnā catholicā ꝯclo
nē. Scd̄o adducā ꝑ eā vnā hereticā opionē
Cōcluſio 1 ¶ Cōcluſio ē hec. q̄ p̄ p̄dicta bona ꝯiugij act'
carnal' copule pt a pctō ſufficiēter excuſari. Qz
oi re bona poſſibile ē vti ſine pctō. ſz mr̄imoni
um acceptū cū inclusiōe triū p̄dictōr ē res bo
na. Maior pz. q; ſic res q̄ nō ꝯtingit bn̄ vti
illa nō ē bona. ſic ꝛc. Minor etiā pz. q; matri
moniū cū inclusione p̄dictōr ē a deo inſtitu/
tū. ſed oē a deo inſtitutū ē bonum. q; vidit ꝛ
us cuncta q̄ fecit ꝛ erant valde bona. vt habēt
2 Beñ. i. ¶ P. deus nunq̄z p̄cepit aliq̄d quod
debitis adhibitis circumſtātiis hō nō poſſet
implere ſine pctō. Sed deus q̄ñq; p̄cepit ho
mib̄ carnaliter copulari. ꝛ iſte act' debite cir
cumſtātionat p ſacramentū ſeu indiſſolubili
tatē. p fidē ꝛ prolis intentionē. g̃ his aſſiſtēti/
bus homo pt pficere actū carnalis copl'e abſ/
q; omni pctō. Maior patet. q; q̄ñ aliq̄s p̄ci/
pit quod ſine pctō impleri non pt. tūc pctm̄
iuſte retorquet in ipm̄ p̄cipientē. Vñ cuilibet
tali p̄ceptori ait ꝓpheta. Nunq̄d adheret ti/
bi ſedes iniquitatis: qui fingis laborē in p̄ce/
pto. Sed nullum pctm̄ iuſte retorquet in de
um. Minorē pb̄. q; deus p̄cepit hominibus
vt creſcerēt ꝛc. g̃ p̄cepit eis vt carnaliter ſe co/
pularēt. Añcedēs pz Beñ. ix. vbi ait. Creſci/
te ꝛ multiplicami ꝛc. ꝑnitiam pb̄. q; q̄cunq;
p̄cipit añs. ille p̄cipit necēium ꝑns ſine q̄ non
pōt poni ī eſſe hm̄oi añs. Sz ipoſſibile ē via
nature hoīes creſcere ꝛ multiplicari ſine actu
carnal' copule. g̃ ꝛc. ¶ P. iſta ē intētio. b. aug. 3
qui in li. d̄ bono coniugali ait. q̄ q̄ñ ſeruata fi
de thori conuenūt coniuges cū prolis. talis
actus nullā habet culpā ¶ Sed ꝑ iſtā con/ Opinio
cluſionē eſt hereſis taciano; quā tetigi ſupi/ heretica.
us diſt. xxvi. articulo. i. ¶ P. p iſta heretica
opione pt argui ſic. Dis delectatio q̄ ꝑuatur 1
rōni eſt pctm̄. Sed in actu carnalis copule ē
delectatio q̄ ꝑuiat rationi nō obſtātib̄ trib̄ p̄
dictis bonis mr̄imonij. g̃ p p̄dicta bona nō ex
cuſat hm̄oi actus ſufficienter a culpa. maior
pz. Probat minor aucte Ariſto. vij. ethicor
vbi ait. Adhuc autē impedimētuz ē ei qd̄ eſt
prudentez eſſe delectatio. ꝛ magis ea q̄ eſt ve/
nereor. nihil em̄ poſſibile eſt aliquē intellige
re in ea. Patet etiā iſta minor. i. ad Cor. vij.
vbi ſup illo verb. qui autē fornicat ī corp' ſu
um peccat. dicit glo. q̄ in actu carnalis copu
le ratio abſorbet p delectationem. ¶ P. cui ſp 2
eſt annexa verecundia. illi non conuenit ple/
na innocētia. nec p conſeq̄ns ſufficiēter excu/
ſat. Sed actui carnalis copule ē ſemp anne/
xa verecundia. ergo ꝛc ¶ P. vbicunq; eſt im 3
moderatio paſſionū. ibi eſt vicium et pecca/
tum. Sed in actu carnalis copule eſt immo
deratio paſſionū ſeu delectationuz. vt ꝯmuni
ter concedit. ergo ꝛc. ¶ P. quicunq; ſuſtinet 4
damnū maioris boni ꝓpter minus bonum il
le peccat. Sed quādo cōiuges carnaliter cō
miſcēt rōne p̄dictōr bonōr mr̄imonij. tūc ſu
ſtinēt damnū maioris boni ꝓpter min' bonū.
g̃ p bona p̄dicta actus carnalis copule nō ſuf
ficienter excuſatur a pctō. Maior pbatur.
quia ſicut ille qui inordinate agit peccat. ſic ꝛ
ille qui inordinate ſuſtinet ſeu patitur. Sed
ſuſtinēs damnū maioris boni ꝓpter minus

bonũ ille patiť inordinate. ergo peccat. Maior
pz. qz bonũ rois quod impediť p actuz carna
lis copule ē maiꝰ bonũ q̃z pdicta tria bona mri
monij. ¶ P. qd fm se ē malũ hoc nõ pt effici
bonũ p hoc quod fit ppter bonũ. Sed actus
carnalis copule fm se ē malus. Maior patz.
qz fm Dyo. malũ constat ex pticularibus de
fectibus. bonũ autē constat ex tota sua causa.
z hinc est q facilius ē deficere q̃z pficere. z ido
si malũ fit ppter bonũ. ppter hoc malũ nõ ef
ficiť bonũ. als furari ppter dare elemosynã es
set bonuz. Probať minor. qz illud qd furatur
intellectũ sapiētis hoc fm se videť esse malũ.
sed fm phm. vij. ethicorꝫ. actus delectatõnis
veneree furať sepissime itellectũ sapiētis. g̃ zc.

Solutio. ad.1. ¶ Ad pmũ dõm q aliquid esse ꝛrium ratõi
pt dupl'r intelligi. Uno mõ qz recta ratio di
ctat hoc nõ esse faciēdũ. sed potius refutãdũ.
Alio modo. qz mediãte illo aliq̃ modo impe
diť clarꝫ ratõis exercitiũ. Cõtrariũ rõi primo
modo ē pctm̃. sed nõ scdo mõ. als. n. somnus
seu dormitio nõ posset eē sine pctõ cũ impedi
at actualē vsũ rationis. Sed nũc ita est q al
sistētibus pdictis bonis matrimonij. actꝰ car
nalis copule nõ est ꝛtra iudiciũ recte ratõis.
sed potius ē fm iudiciuz recte rationis. qz re
cta ratio dictat hoc modo speciē humanã esse
conseruãdã. z licet alio modo impediat exer
citiũ rõis. tñ recta ratio iudicat illud esse susti
nēdũ ppter bonũ iã dictũ. ideo pōt eē sine pec
cato sicut etiã ipsa dormitio vel alia vite exte
riozis opatio qua impediť actual' interior cõ
templatio. Ex quo pz q fallacia eq̃uocatiõis
ꝛmittiť ī argumēto. qz maior loquiť de eo qd
ꝛriať rationi pmo modo. sed minor de eo qd
ad.2. ꝛriať rationi scdo mõ. ¶ Ad scdm nego ma
iorē. qz sepe homines verecũdãtur de aliquib
naturalib defectib. qui tamē pñt homi con
uenire cũ plena sui innocētia. Puer em̃ bapti
zatus ē pfecte innocēs. et tamē verecũdaret si
esset mãcus vel monoculus vel aliq̃ alteri na
ad.3. turali defectu plagatus. ¶ Ad terciũ dõm q
maior nõ ē vera si illa immoderatio hz anne
xũ remediũ excusans a pctõ. sicut ēi ppositor.
Nã ista passio habet annexũ remediuz: puta
ipm sacramentũ. et boni finis intentionē: puta
plis generationē. ac cõiugalis fidei ꝛseruati
onē. ¶ Etiã pt dici q q̃zuis ista delectatio seu
passio sit immoderata comparue. puta qz ex
cedit omis corpales delectatõnes. tñ in sua spe
cie pt esse debite moderata qñ debitas hz anne
xas circumstãtias quas sortiť ex supdict' bo
ad.4. nis ipsi' matrimonij. ¶ Ad qrtũ dõm q ma
ior nõ ē vera supposito q hõ teneať ad illud
minus bonũ. q̃zuis em̃ ceter' parb' pegrina
tio sit minus bonuz q̃z cõtemplatio. tñ postq̃z
hõ voluit pegrinari. tũc absq̃z pctõ p intmit
tere contēplationē. vt possit explere pegrinati
onē ad quã teneť. Et qz homo teneť extra de cõ
iugali coniugi reddere debitũ. ideo zc. Ad p
bationē istius maioris dõm q minor nõ est
vera. qz qui ex iusticia teneť ad aliqd min' b
nũ. ille nõ sustinet inordinate damnũ seu ca
rētiam maioris boni si vtrũq̃z nõ pt simul ha
bere. ¶ Ad qntũ nego minorē. qz actꝰ ille ē na
turalis. n aturalissimũ em̃ opeꝫ est vnũquod
q̃z sibi sil'e generare. vt pater. ij. de ania. z ideo
fm se nõ est malus. Uñ si debet eē malꝰ. opor
tet q hoc sibi accidat ex aliqua circũstãtia in
ordinata. puta q aliquis exerceat hmõi actũ
cuz qua nõ debet. vel qñ nõ debet. vel qualiter
non debet. z sic de alijs. Ad probationē patet
ex pdictis.

Al. 5.

Quãtum ad terciũ articulũ teneo conclusionē affirmatiuã. sup

Articulus tercius. Cõclusio

posito q hõ sit in caritate sine q̃ nullꝰ actus pt
eē meritorius de cõdigno. Hãc plo sic. Omis
actus qui nõ ē pctm̃ pcedēs a caritate pt esse 1
meritorius. Sed actus carnal' copule pt esse
sine omi pctõ. z p ꝛns pōt a caritate procede
re. g̃ pt esse meritoriꝰ. Maior ē nota ex dictis
in. y. li. Minor aūt q̃zum ad pmã suã ptem
pz ex dictis ī articulo prime pcedēti. Etiã pz
q̃zũ ad scdam ptē. qz nõ apparet aliq̃ ratio q̃
re actus q̃ fit sine omi pctõ non possit a carita
te pcedere. ¶ P. ī actib licitis obedire ei qui 2
de iure potest pcipere potest eē meritoriũ. Sz
actus carnalis inter ꝛiuges est licitus. vt pz
ex pdictis. z vnus coniugũ quo ad hmõi actũ
de iure potest pcipere. qz quilibet coniugũ ha
bet iustã ptãtem sup corpus alteri' sui coniu
gis. g̃ zc. ¶ P. actꝰ virtutis iusticie procedēs ab 3
hoīe informato caritate pt esse meritoriꝰ. Sz
coniũx reddēs debituz carnalis copule facit
actũ iusticie. qz iusticia ē virtus ius suũ vni
cuiq̃z tribuens. vt ait. b. Bern̄. g̃ supposito q
hmõi ꝛiũx sit ī caritate hmõi actꝰ erit merito
riꝰ. ¶ Forte diceť q tal' actꝰ nõ pt eē meritori Instantia
us roe cui' fugit ab hoīe ipse spũsatus. Sed 1
actus carnalis copule ē hmõi. Maior pz. qa
sine spũsãcti cooptatõe nullus potest mereri.
Nã q spũ dei agũt hi filij dei sũt. vt ait apls.
Sed solũ hi possũt de condigno mereri q sũt
filij dei. Maior probať auctoritate Origenis

q̃ ait. q̃ ĩ actu carnal' copule recedit spũs sanctus etiã a ꝓphetis. q̃ multo min⁹ videt manere cũ quibuscũq; alijs hoĩbꝫ ¶ P. illud qd̃ ꝑmittit fm indulgẽtiã nõ ẽ meritorũ. q̃uis ꝗ habeat q̃ ad pnã nõ obliget. Sed act⁹ carnal' copule admittit fm indulgẽtiã. vt ptz ex dictis apl'i. i. ad Cor. vij. ¶ Ad ꝑmũ nego minorẽ. qz a talibꝫ homibꝫ qui ꝓiũgunt ꝓpt ꝑdicta tria bona matrimonij fugit spũs malign⁹ z nõ spũsanct⁹. vt euidenter apparet diligẽter in tuẽti textũ sacre scp̃ture Thob. viij. Ad ꝓbationẽ dõm q̃ spm̃sctm̃ recedere a ꝓphis ꝑt dupl'r intelligi. Uno mõ q̃tuz ad actũ ꝓphandi q̃ ẽ act⁹ supne contẽplatõis. z sic intelligi dz dictũ Origenis. qz ĩ actu carnal' copule hõ non ẽ apt⁹ ad eliciẽdũ actum contẽplationis supne. Alio mõ q̃tũ ad actũ caritatis z grẽ. z ꝑ ꝓ̃ns q̃tũ ad actũ operatõnis meritorie. z sic nec recedit a ꝓphis nec ab alijs bonis hoĩbꝫ ꝓpter actuz carnalis copule. Et si oĩno heretic⁹ vellet ꝓtẽdere q̃ origenes ĩtellexisset isto secdo modo. z ex ꝗ forte vellet dicere suppositionẽ factã in conclusione q̃ suppono caritatẽ manere ĩ hoĩe cũ actu carnal' copule eẽ ĩpossibilẽ. tũc dicerẽ Origenẽ ĩ ꝗ non eẽ tenẽdũ. sicut etiã ĩ multis alijs suis dictis a fideliby ĩprobat. ¶ Ad secdm dõm ad minorẽ. q̃ illud dictũ apl'i est intelligendũ de his qui ꝓmiscent rõne sue incontinẽtie. z ꝓpter fornicationẽ vitãdã. qz isti q̃uis ratione sacramẽti excusent a pctõ. tñ non merent actu illo. eo q̃ nec intendãt bonum prolis. nec fidei in reddendo debituz exigẽti. qz forte coniũx protũc nõ petit debitum. ¶ Et q̃ iste sit sensus verborum apl'i pz. Sic. n. iacet textus. Nolite fraudare invicẽ nisi forte ex cõsensu ad tẽpus vt vacetis orationi. z iterꝫ reuertimini in idipm. ne temptet vos sathanas ꝓpter incontinẽtiã vestrã. Hoc autẽ dico fm indulgentiã z nõ fm imperiũ. Et ideo ex isto dicto non probat q̃n coniuges possint mereri q̃n ꝓmiscent rõne ꝑlis generande. vel q̃n ratione fidei vn⁹ reddit debitũ alteri exigenti.

2

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Articulus quartus

Quantuz ad quartum

articulũ ẽ aduertendũ q̃ iste articul⁹ aliq̃ modo dependet ex dictis ĩ ꝑmo articulo. Ibi em̃ ostẽsum ẽ quõ ista bona sunt de necessitate matrimonij. z quõ aliqua eorz sunt de bene ẽ matrimonij. Et ideo si defecerint bona ꝑdicta eo mõ quo sunt de necessitate m̃rimonij. tunc planũ est q̃ actus carnalis copule semp̃ est mortale pctm̃. qz vt sic semp̃ est fornicarius. eo q̃ inter hm̃oi ꝑsonas nõ sit verꝫ matrimoniũ. ¶ Itẽ si bonũ fidei deficit in executione. tunc iterꝫ planũ ẽ ĩ hm̃oi actu esse mortale pctm̃. quia esset adulterũ. Nam fides executiue nõ solui̇t nisi ꝑ accessum ad thorum alienũ. ¶ Presupponẽdo igitur q̃ iste ꝑsone que carnaliter cõmiscent sint legitimi coniuges. tunc oportet istum articulũ intelligi de bono prolis z fidei in q̃tum deficiunt ĩ intentione. Et sic istũ articulũ restringẽdo dico. q̃ si quis coniugũ cõmittendo actũ carnalis copule nõ intẽdit prolis conceptionẽ vel generationẽ. si tamẽ reddit debituz exigenti cõiugi ꝓpter bonum fidei qua sibi tenet. tunc i tali actu nec ẽ peccatũ mortale nec veniale. Si autẽ nõ exigitur ab eo. sed potius ipse exigit. tunc vel hoc facit ratione indigentie. vel hoc facit sine indigentia ꝓpter libidinẽ satiandã. Primo adhuc excusat a peccato. eo q̃ post lapsum primorũ parentũ istud sacramentũ nõ solum sit institutũ in officium generationis. verumetiã in remediũ fornicatõnis. Si secũdo modo. hoc dupliciter põt cõtingere. quia vel sua intentio ita absorbet hm̃oi libidine q̃ nõ solum cum sua. verumetiam cuz aliena si copiã eius haberet vellet huiusmodi libidinẽ explere. Et tunc mortaliter peccat. eo q̃ sua intentio caret coniugali fide. Uel ratione huiusmodi fidei solũ cum sua legitima. et cũ nulla alia implet z vult implere hm̃oi libidinem. Et tunc vt cõmuniter dicit. non peccat mortaliter. q̃uis peccet venialiter. ¶ Et istud licet sit cõmune dictũ. tamen quãdoq; non verũ. quia in exquisitione ꝑdicte libidinis quãdoq; aliqui hoĩes notabiliter abbreuiant vitam suã. z intantũ viciant et corrumpunt vires corꝑales q̃ quãdoq; efficiũtur paralitici. quãdoq; epilentici. quãdoq; leprosi. igitur ratione annexi ꝑiculi cui se exponunt ꝓpter suam explendam libidinem. nõ possunt excusari a peccato mortali. ¶ Etiam in huiusmodi libidine effrenata quãdoq; attẽptant aliquas innaturales adinuentiones q̃ sunt ita turpes et enormes. q̃ n equaq̃ possũt excusari a mortali peccato. ¶ Ad argumentum principale nego consequentiã. Ad probationẽ dicẽdum q̃ q̃uis verecundia nõ sit nisi de turpi. tamẽ huiusmodi turpe nõ semper est culpa. sed etiam quãdoq; est pena. Et isto secundo modo est in proposito. quia turpitudo que est ĩ actu coniugali. est quedam pena derelicta ex originali peccato. Si enim

Cõclusio

Ad ꝓnci pale argumentum.

homo mãsisset i statu innocentie. tũc iste actꝰ nec fuisset turpis nec verecundus.

¶ Distinctio tricesima secunda. ⁊ tricesima tercia.

Quod vero si

ne consensu. Postq̃ mgr sil' tra tractauit de tribꝫ bonis mrimo/ nij. nũc tractat p se de vno illoꝝ. puta de bono fidei. Et diuidit i duas ptes. Quia ꝓmo tra ctat de bono fidei put dz esse in oim matrimo nio consumato vl'r. Secdo put habuit cẽ in matrimonio antiquoꝝ patrũ spãliter. distin. xxxij. ibi. Queritur hic de antiqs. Pria i duas Nã ꝓmo ostẽdit quõ bonũ fidei astringit cõ ingẽ ad debitũ reddenduz. Secdo ostendit q̃ hmoi debitũ aliquibꝫ tpibus nõ est petendũ. ibi. Et licet debitũ. Prima in duas. Quia ꝓ/ mo ostẽdit q̃ vnus coniugũ absq̃ licẽtia alte rius nõ potest se ad votũ continẽtie obligare. Secdo inqrit posito q̃ ad faciẽdũ votũ conti nẽtie se mutuo licẽtiauerint. vtꝫ hmoi licẽtiã possint reuocare. ibi. Si vo q̃libet coꝝ ¶ Se quit illa ps. Et licet. Et diuidit i duas. qꝛ ꝓ mo ondit q̃ aliqñ cessãdũ ẽ a carnal' copl'e ex actõe. Secdo q̃ qñq̃ cessãdũ ẽ a nuptiaꝝ cele bratõe. ibi. Nec solũ ¶ Tũc sequit dis. xxxij. in q̃ mgr tẽ. Et diuidit i duas ptes. Qꝛ pri/ mo tractat de fide coniugali patꝝ antiqrũ le gẽ moysi pcedẽtũ. Secdo de fide patꝝ tpe le/ gis existentiũ. ibi. Legis vo tpe. Prima i du as. Qꝛ ꝓmo bigamie seu plitatis vxoꝝũ patꝝ antiquoꝝũ ponit excusationẽ. Secdo castita/ tis ipsoꝝũ adiungit cõmẽdationẽ. ibi. Qꝛ vo castitas. Et hec in duas. Qꝛ ꝓmo determiat veritatẽ. Secdo ꝯ pdicta inducit ⁊ soluit q̃n dã dubietatẽ. ibi. Si q̃s opponat ¶ Seq̃t il la ps. Legꝭ vo tpe. Et diuidit i tres ptes. Qꝛ ꝓmo ondit quõ tpe legis moysi q̃ztũ ad mri/ moniũ q̃dã fuerũt pcepta. ⁊ q̃dã ppter duri/ ciã aliquoꝝ pmissa. Secdo inqrit de patrum tpe legis existentiũ bigamia. Et tercio tãgit quedã ad cõmendationẽ virginitatis spectã/ tia. Secda ibi. sz nũq̃d. Tercia ibi. Melioꝝ ẽ aũt. Et hẽ diuisio. xxxij. ⁊. xxxiij. distictõis atq̃ sntia i generali ¶ Circa q̃s dis. q̃ro i spãli.

Utrũ nõ obstãte matrimonio ꝯsũma to vnus coniugũ absq̃ licẽtia alterꝰ possit iuste vouere continentiã ¶ Uidet q̃ sic. Quia sine licẽtia vxoris põt vir cru cẽ assumere. ⁊ ire in subsidiũ terre sancte. q̃ po test sine licentia vxoris vouere castitatẽ. Añs pz extra de voto ⁊ voti redẽptione. c. ex multa vbi dicit. Ne terre sancte impediat subsidiũ. viri ꝑter vxoꝝũ assensum hmoi pegrinatiõis ppositũ vouere libere valẽt. et quod vouerũt libere adimplere. Cõsequẽtia pbat. qꝛ i hmoi subsidio terre sancte potest sp manere. ⁊ p se quẽs sp pt continere a ppria sua vxore. ¶ In contrariũ est apl's. i. ad Coꝝ. vij. vbi ait. Nolite fraudare invicẽ nisi forte ex consensu vsq̃ ad tps. ¶ In q̃stione ista q̃ttuoꝝ sũt videẽda. ¶ Primo vtꝫ reddere debitũ exigẽti coniugi semp sit neccium. ¶ Secdo circa ꝓncipale q̃stũ. Et hoc q̃ztũ ad dist. xxxij. ¶ Tercio ẽ vi/ dendũ de matrimonio antiquoꝝũ patꝝ ¶ Et q̃rto d̃ compatione virginitatꝭ ad mrimoniũ

Quantũ ad primũ

Articulus primus.

articulũ ẽ distinguendũ. Qꝛ ꝯiũx exactus a coniuge. vel põt sine piculo sue pslone redde/ re debitũ. vel non pt. puta qꝛ verisil'r timet. si reddit debitũ ex h̃ sibi iminere aliquã gũẽ sui corpis debilitatẽ seu infirmitatez. ¶ Et fm h̃ pono duas conclones ¶ Prima ẽ ista Si cõ iunx sine sue corpalis vite piculo põt redde/ re debitũ. tunc semp tenet reddere. et maxime si exigẽs nullatenus vult ptnnc actu illo ca/ rere. Cui rõ ẽ. Quia quilibet tenet alteri red/ dere vel dimittere vsum rei sup quã habet le/ gitimã potestatẽ oim tpe. p quo nõ vult care/ re tali vsu. Sed quilibet cõiũx sup corpe sui cõiugis legitimã habet potestatẽ. vt pz ex di ctis supius. q̃ tẽ. ¶ P. quilibet coniũx tenetur oim tpe ad hoc q̃ nõ sit iniustus. q̃ tenet om ni tempe coniugi reddere debitũ si nullatenꝰ vult carere hmoi redditõe. ⁊ iste põt reddere absq̃ sui piclitatione. Añcedẽs est notũ. Cõ sequentã ꝓb. qꝛ oim ille est iniustus q̃ nõ reddit alicui debitũ in quo sibi tenet p eo tẽ/ pore quo exigens debitũ non vult carere tali redditione. ⁊ exactus põt reddere absq̃ sui pe riclitatione. Sed coniũx tenet coniugi red/ dere debitũ corpalis copule. q̃ tẽ. ¶ Sed cõ/ tra istã ꝯclusionẽ. põt argui multiplicit. Pri mo sic. Nullꝰ de necessitate salutis tenet ad il lud p quod ꝓuat sacra ꝯmunione. Sed cõ/ iũx reddẽs debitũ carnis cõiugi excludit a sa cra ꝯmunione. Maioꝝ pz. qꝛ a sacramẽto sa/ lutis nullꝰ debet excludi ppter h̃ q̃ ꝯsentit i il/ lud i qd̃ tenet ꝯsentire de neccitate salutꝭ. Mi noꝝ pz i lra aucte. b. Hiero. q̃ ait. Quicũq̃ vx oꝝi debitũ reddit vacare nõ põt oꝝationi. nec

Conclusio prima.

Instantia

carnes agni edere. Ubi p edere carnes agni in
2 telligit sacrā cōionē. ¶ P.i ecclia vel i strata
publica corā ppl'o ꝯiunx non dz reddere debi
tū ꝯiugi exigēti. q̄ non sp tenet reddere. Añs
pz. qz si redderet in ecclia h' eēt ꝯ loci sctitatē.
7 etiā ecclia eēt p epm reconciliāda. vt patz de
conse. di. i. Si redderet i strata. tūc scādaliza
ret ppl'm. Cōseqntia etiā ptz. qz saltē illo tpe
quo est in pdictis locis non tenet reddere. er
3 go non tenetur semper reddere. ¶ P. tempo
re festiuo non tenet reddere. q̄zuis hoc posset
facere sine piculo sui corpis. q̄ nō sp tenet red
dere debitū qñ pt sine piculo sui corpis. Añs
pz p Aug. i li. q̄stionū veter; 7 noui testamen
ti. vbi ait. Xpiano cū vxore sua aliqñ licz con
uenire 7 aliqñ nō. ppter pcessionis em dies 7
ieuniorꝫ aliqñ cōuenire nō licet. qz etiā a loci
tis abstinēdū est. vt facilꝰ impetrari possit qd
postulat. ¶ Etiā Gre. in li. dyalogorꝫ recitat
4 q̄ mulier quedā de nocte cognita a viro suo d
mane veniēs ad pcessionē ecclie arrepta est a
dyabolo. ¶ P. tempe menstruorꝫ nō licet red
dere debitū. q̄ non tenet coniūx semp reddere
qñ pōt sine piculo sui corpis. Conseqntia pz
Probat añs. qz illud nō licet. p quo fm legē
homo debet occidi. Sed lex pcipit q̄ taz vir
q̄z mulier occidātur si coitu conuenerint tpe
menstruorꝫ. vt patet Leuitici. xx. ca. ergo 7c.
5 ¶ P. istud confirmat. qz hoc nō licet qd est
ꝯtra bonū plis. Sed reddere debitū tpe men
struorꝫ est contra bonū plis. qz sup illo verbo
Isa. lxiiij. quasi pānus mēstruate. dicit Hie
ro. q̄ tempe menstruorꝫ viri ab vxoribꝫ debent
abstinere. qz tūc concipiūtur mēbris damna
ti. ceci. claudi. leprosi. vt qz parētes nō erubu
6 erunt in conclaui ꝯmisceri. eorꝫ pctā pateant
cunctis. 7 apte redarguātur in puulis. ¶ P.
mulier post partū anteq̄z trāseāt dies purga
tionis nō tenet reddere debitū. q̄ non tenetur
semp reddere debitū. Añcedēs patz. xxxiij. q.
iiij. c. Si cā. vbi dicit. q̄ in diebꝫ purgatōis
7 vir nō debet coire cū muliere. Idē patet. xxxij
q. iiij. c. origo. ¶ P. si vnus coniugū postq̄z
cōmisit adulteriū petit sibi reddi debitū. alter
coniūx non tenet sibi reddere. 7 tamē hoc pos
set sine piculo corpis sui. ergo non semp tene
tur reddere debitū qñ sine piculo corpis sui
pōt reddere. Cōseqntia ē nota. Añcedēs ha
bet. xxxij. q. i. c. i. vbi dicit. q̄ adultera donec
penitet non est tenēda i consortio ꝯiugij. Et
ead ē questione. c. ij. dicit. Sicut iniquus est
qui castā dimittit. ita fatuus 7 iniust⁹ est qui
tenet meretricē. Nā patron⁹ est turpitudinis
qui celat crimen vxoris. ¶ Ad pmū dicen/ Solutio/
dū q̄ minor vniuersalis accepta non est vera. Ad.1.
Ad pbationē dicēdū q̄ fm ꝯmunē doctrinā
ac etiā fm magistrꝫ hic in lra. dictū Hierony
mi debet intelligi nō de quolibet coniuge. sed
solū de his qui sunt mistri ecclie. sicut in eccle
sia grecorꝫ aliqui sacerdotes habēt legitimas
vxores. qui phibētur a celebratōe misse p illa
die qua suis vxoribꝫ debitū reddiderūt. Alij
autē fideles dūmō alis sint idonei. non debēt
a sacra ꝯmunione phiberi ex hoc q̄ debitū cō
iugale suis coniugibꝫ reddiderūt. Sed poti
us in hoc sunt sue deuotiōi 7 cōsciētie relinq̄n
di. ¶ Ad secm nego ꝯsequētiā. ex illo em añ Ad.2.
cedēte nō seq̄tur necessario. nisi q̄ nō tenet in
omni loco reddere debitū. Unde ibi fallacia ac/
cidētis 7 figure dictionis. ¶ Ad pbationez
dicēdū q̄ illo tempe quo est in pdictis loc; te/
net reddere. licet nō teneat vt est i pdictis lo/
cis. ¶ Etiā añcedēs deficit in pte. qz dato q̄
nullo modo possent habere aliū locū q̄z locuz
consecratū. 7 alter coniūx nullatenꝰ vult care/
re de illo actu. tūc reddens debitū non peccat
dūmodo non reddat sponte sed cū cordis sui
dolore. Nec etiā ecclia ex hoc necessario erit
reconciliāda si istud factū fuerit secretū. sicut
patet p Hosti. et p multos alios doctores iu
ris. ¶ Ad terciū nego añcedēs. Ad pbatōz di Ad.3.
cendū: q̄ aliq̄d nō esse licitū pōt dupl'r intelli
gi. Uno mō qz est ꝯ phibitionē. Alio mō qz
est ꝯtra dissuasionē. Et isto secdo modo intel
ligendū est dictū Aug. 7 nō pmo mō. qd ptz
ex verbo sequēti cū subdit. qz etiā a licitis ē ab
stinendū 7c. q̄ qd pmo dixit nō licere tāq̄z dis
suasum. postea videt dicere licere inq̄tuz lici
tū distinguit ꝯ phibitū. ¶ Ad dictū Greg.
dicendū. q̄ ex hoc nō habet q̄ illud malū eue
nerit illi mlieri. ppter hoc pcise qz viro suo red
didit debitū. qz multis modis potuit se habe
re inordinate. vel circa illū actuz. vel circa ali
os actus. ex quibꝫ inordinatōibꝫ hmōi vexa
tio sibi poterat euenire ¶ Ad quartū nego cō Ad.4.
sequentiā. Quia qd pena mortis est puniēdū
hoc non potest quis facere sine piculo corpis
sui. sed vt dicit in pbatione añcedētis coitus
tempe menstruorꝫ q̄ztum ad vtrūq̄z coniugez
puniebat pena mortis ¶ Etiā fm ꝯmuniorē
opinionē negādū ē añcedēs. qz si petens debi
tū nullatenus vult carere. tūc reddēs debituz
non peccat fm q̄ cōior doctrina tenet. ¶ Ad
pbationē dicendū q̄ tunc pcipiebātur ambo
occidi. qñ ambo sponte consentiebāt in actuz
carnalis copule. ita q̄ nulla istarꝫ psonarꝫ red

didit quasi inuita ⁊ exacta ab altero coniuge.

Ad.5. ¶ Ad quintũ quod est confirmatio istiꝰ añ/ cedẽtis dicẽdũ. ꝙ aliquid esse ꝯ bonũ prolis põt dupl'r intelligi. Uno modo simpliciter ⁊ absolute. sicut añ tempus generatõis ꝓcura/ re fetus abortium. vel post generationẽ prolẽ genitã exponere ꝑiculo ⁊ nõ nutrire. ⁊ sic ma/ ior est vera. sed minor nõ vera. Alio mõ ꝑm quid. sicut ẽ ꝓpposito. ⁊ sic minor ẽ vera. q̃uis maior nõ sit vsq̃quaq̃ vera. q̃ q̃nq̃ non so/ lũ licet reddere verumetiã exigere actũ carna/ lis copule. q̃uis ꝑm quid mõ ꝑdicto sit ꝯtra bonũ ꝓlis. Coniuges eim̃ leprosi pñt exigere actũ carnalis copule. dato ꝙ ab eis nõ genere/ tur ꝓles nisi leprosa. vt pz extra de ꝯiugio le/ prosoꝝ. c. i. ⁊. ij. ¶ Tpe ꝯo menstruoꝝ q̃uis ꝓpter ꝑdictũ prolis ꝑiculũ nõ liceat exigere. tamẽ coniũx exactus sine pctõ ꝑt reddere. q̃ ⁊ si exigere sit in volũtate ꝯiugis. ⁊ ꝓ ꝯseq̃ns circa ipm̃ tanq̃ circa actũ qui est in potestate homis põt esse pctm̃. tamẽ reddere ẽ de neces/ sitate iuris. ⁊ ꝓ ꝯsequẽs vt sic circa ipm̃ nõ est pctm̃. ¶ Forte dicet. ꝙ quicũq̃ consentit ali/ cui mortaliter peccãti ille peccat mortaliter. sz cõiũx exigẽs actum carnalis copule tpe quo mulier patiẽ menstruũ peccat mortal'r. ⁊ red/ dens debitũ cõsentit illi exigenti. ergo reddẽs debitũ tempe menstruoꝝ mortaliter peccat. Maior ꝑz ad Roma. i. vbi ait apl'us. Qui talia agũt digni sunt morte. nõ solũ autẽ qui faciunt. sed ⁊ qui ꝯsentiũt facientibus. Prima ꝑs minoris patet ex iã dictis. ac etiã ex ꝯmu/ ni doctrina. Patet etiã q̃tũ ad secdam ꝑtẽ. q̃ dãs alicui quod petit cõsentit petẽti. ¶ Ꝛicẽ/ dum ꝙ secũda ꝑs minoris non est vera. quia coniũx reddẽs debitũ ab eo exactũ nõ sponte. sed ꝓpter ius ꝑcipiens vt debitũ reddat exi/ genti ⁊ carere nolẽti. ĩ hoc nõ consentit exigẽ/ ti. sed ꝯsentit iuri ꝑcipienti. cõsentit eim̃ in pas/ sionẽ ad quã tenet ex ꝑcepto iuris. q̃uis non consentiat ĩ actionẽ ipsius exigẽtis. ¶ Forte adhuc dices. quãdocũq̃ aliqua sunt inſepa/ bilia. tũc nõ potest q̃s cõsentire ĩ vnũ nisi cõ/ sentiat ĩ alterꝝ. Sed actio ⁊ passio sunt inſepa/ bilia. ergo nõ potest cõiũx ꝯsentire ĩ passionẽ nisi etiã ꝯsentiat in actionẽ ¶ Dicẽdũ ꝙ aliq̃ esse inſepabilia ꝑt dupl'r ĩtelligi. Uno modo ꝑm rẽ. Alio mõ ꝑm rationẽ ⁊ voluntatẽ. Pri/ mo mõ actio ⁊ passio sunt inſepabiles. sed nõ secõ mõ. q̃ sicut dictũ est ĩ tercio libro. crucifi/ xio actõ q̃ se tenuit ex pte crucifigentiũ displi/ cuit deo patri. ⁊ tm̃ crucifixio passio q̃ se tenu/ it ex pte chꝛisti placuit. licz illa actio ⁊ ista pas/ sio inſepabiles fuerint ex parte rei. Sic muli/ er exacta potest consentire ĩ passionẽ. ad quã sustinẽdam de iure tenet. cum nõ habeat pote/ statẽ corpis sui. vt dicit. i. ad Corinth. vij. q̃/ uis nõ consentiat ĩ actionẽ exigẽtis. Et ꝓ hoc patet ad formã argumẽti. q̃ accipiẽdo inſepa/ bilia ꝑmo modo. tũc maior ẽ falsa. licet mior sit vera. Sed secũdo modo tũc minor est fal/ sa. vt pz ꝑ iã dicta ¶ Ad sextũ nego añced ẽs maxime si vir nõ vult ꝓtũc illo actu carere ⁊ vxor timet ꝙ ipse cadat ĩ fornicationẽ vl'ad ulteriũ. Ad ꝓbationẽ dõm ꝙ verba illoꝝ ca/ pituloꝝ nõ sunt ꝑceptiua. sed solũ ꝓsuasiua. ¶ Etiã dato ꝙ vir ꝓhibeat ꝑ hm̃oi verba ne exigat. tamẽ si contra ꝓhibitionẽ exigeret. mulier ꝑ hm̃oi verba nõ intelligeret ꝓhibita q̃n debitũ exactũ reddere deberet. ¶ Etiã isto ꝑmo potest rn̄deri ad casum ꝑcedentẽ de tem/ pore mẽstruo ¶ Ad septimuꝝ dicẽdũ ꝙ toto argumẽto ꝯcesso nihil habet ꝯ ꝑdictã ꝯclusi/ onẽ. q̃ illo casu posito. puta ꝙ vxor publice ꝓ/ seueret ĩ meretricio. tũc ipso iure maritus est absolutus a thoro illius mulieris. licet non sit absolutus a vinculo cõiugali. Sed cõclu/ sio posita ẽ de talibꝯ ꝯiugibꝯ qui nec a vinculo thori nec a vinculo cõiugali sũt absoluti ipo iure. ¶ Conclo secda ẽ. si coniũx sine corꝑalis sue vite ꝑiculo nõ ꝑt reddere debitũ exigenti. tũc nõ tenet nec obligat ad reddẽdũ. Quia ĩ actibꝯ naturalibꝯ nullus tenet de necẽitate nec obligat ad illud ad cuiꝰ oppositũ inclĩat ipsa natura. Sed actus carnalis copule ẽ actus valde naturalis. ⁊ tota natura inclinat vnũ/ q̃q̃ indiuiduũ humanũ ad desiderãdũ suã ꝯseruationẽ ĩ esse. q̃ q̃tum ad actũ carnal' co/ pule nullus cõiugũ tenet reddere debitũ cuꝝ ꝑiculo sue vite q̃ opponit sue ꝯseruatõi ĩ esse ¶ Forte dicet. si ista ꝯclo eet vera. tũc si vnus cõiugũ efficeret leprosus alter q̃ remaneret sa/ nus nõ teneret sibi reddere debitũ. ꝯña pz. q̃ cũ lep̃ sit morbꝯ ꝯtagiosus. videt ꝙ ĩ tali ꝯmi/ xtione mũdꝰ ab immũdo inficiat Sz oppoſi/ tũ istiꝰ ꝑñtis exꝑsse hr̄ extra de coniugio lepro/ soꝝ. c. puenit. ⁊. c. q̃m̃ nemi. ex q̃ sequitur oppo/ sitũ añtis q̃ ẽ oppositũ ꝯclonis. ¶ Dõm ꝙ ꝯña nõ valet. q̃ sine ꝑiculo vite ꝑt ꝓsona mũ/ da reddere debitũ carnal' copule ꝓsone lepro/ se. Ad ꝓbationẽ dõm ꝙ vt coiter dr. ꝓ ꝙ ꝓ/ sona mũda tpe cõgruo redderet debitũ ꝓsone immũde nõ inficeret. dũmõ coꝝ cohabitatio non eet sp̃ continua. ⁊ ideo sicut iura astrigũt ꝓsonã mũdã ad reddẽdũ debitũ ꝓsone lepro/ se. sic eadẽ iura ꝑmittũt ꝙ ꝓsona mũda ꝑ suc

Ad.6.

Ad.7.

Instantia

Solutio.

Instantia

Instantia

Solutio.

Cõclusio secda.

Instantia

Solutio.

sanitatis conseruatione nō habitet continue cū leprosa. sed habeat habitationē seorsum. ī tali tamē ꝓpinquitate. q̄ ꝑsona leprosa nō de fraudet a debito in quo sibi ꝑsona mūda tenetur. ¶ Et dato etiā q̄ ꝑsona reddēs debitū efficeret leprosa. p hoc tamē nō esset in periculo sue corpalis vite. quia sicut dicit beat⁹ Augs. in quadā omelia sup Lucā. Lepra color⁹ q̄p pe viciuz est. nō valitudinis vel integritatis sensuū atq̄ membroz.

Articulus secundus. Cōclusio prima

Quantum ad secū

dū articulū pono duas ꝛcl'ones. ¶ Prima ē q̄ matrimonio ꝛsummato p carnalē copulā. tūc nō licet vni ꝛiugū absq̄ licētia alteri⁹ taliter vouere continentiā q̄ nec petz debitū. nec
1 reddat exigenti. Quia sicut iniqua ē elemosyna quā facit quis de re nō sua. sic inualidū est votū z inutile sacrificiū quod facit quis de re que non est in sua ptāte. Sed vt patet. i. ad Loz. vij. neuter coniugū hz ptātē corpis sui. sed quilibet sup corpus alteri⁹ hz ptātē q̄tuz ad actū carnalis copule. q̄ nullus pt tali voto se astringere quo eximat ab alterius ꝛiugis ptāte q̄tum ad redditionē debiti carnalis copule. nisi ille renūciet iuri suo vouēdi licentiā
2 concedēdo. ¶ P. si ꝛsummato matrimonio vnus coniugū intraret religionē sine licentia vel cōsensu alterius p hm̄oi introitū nō excusaret a redditione carnalis copule. q̄ nec p votum continētie emissum sine cōsensu alterius coniugis de hm̄oi redditione poterit excusari Cōsequētia patz p locū a maiori negatiue. qz si p aliqd votuz deberet excusari. hoc maxime videret pvotū religionis. Nā iura q̄tū phas est semp fauent his que spectāt ad religiones approbatas. Ancedēs pbatū est supius dis.
3 xxvij. articulo. iij. ꝛclusione p̄ma ¶ P. istud pt pbari q̄ tuor auctoritatib⁹ Aug. qs magi
Instantia 1 ster hic adducit in lra ¶ Forte dicet q̄ hoc d iure potest aliq̄s vouere a quo nō pōt p aliuz impediri absq̄ mortali pctō illi⁹ qui impedit. Sed coniūx non potest ꝛiugē impedire a voto continētie nisi pstando impedimentū mortaliter peccet. ergo de iure z absq̄ licētia cuius cūq̄ cōiunx se potest astringere ad obseruandū votū cōtinētie. Maior pz. Probat mior. qz impedire bonū spūale est pctm̄ mortale. sed votū continētie ē quoddā bonū spūale. q̄ ꝛc.
2 ¶ P. votū de accipēda cruce p subsidio terresancte potest ꝛmutari ī ingressum religiōis Sed vir pt absq̄ cōsensu mulieris facere votum de accipiēda cruce p faciendo iā dicto subsidio. q̄ vir pt ingredi religiōz. z p cōsequēs vouere continētiaz q̄tum ad nō reddere debitū sine licētia vel cōsensu sue vxoris. Maior cōcedit cōmuniter. qz nullū votuz est adeo magnū vel arduum quin in votū religionis approbate possit cōmutari. Minor pbata est ī p̄mo argumēto quo ꝓposita est ista questio.

¶ Ad p̄mū nego minorē. Ad pbationē dicendū ad maiorē. q̄ licet aliquis peccet impediendo bonum spūale quod quis vellet facere absq̄ impedētis iactura z p̄iudicio. tm̄ non peccat impediēdo tale bonū si fieret sibi cederet in damnū z p̄iudicium. Licite em̄ possum impedire aliquē. ptunc a dandis elemosynis qm̄ d rebus meis furaret illud quod vellet distribuere p modum elemosyne. Um̄ talia impediēdo homo ꝓprie nō impedit bonū sed p̄uenit ꝓprium damnū. Sed cōiunx nō potest facere votū de nō reddendo debitū sine p̄iudicio alterius ꝛiugis cui tenet reddere debitū. ideo ꝛc. ¶ Etiā potest dici ad minorem istius pbationis. q̄ q̄uis votū continētie sit quoddā bonum spūale vt pcedit ab illo qui potest vouere sine alterius p̄iudicio. tamē vt est alteri p̄iudiciale non ē bonū sed malū. Sicut dare elemosynā de dantis substātia est bonum. sed dare elemosynā de aliena et furtiua substātia nō est bonū sed malū. Sic autē est in ꝓposito. q̄ ꝛc. ¶ Ad scd̄m dd̄m q̄ licz maior sit vera de eo qui habet ptātez sup corpus suū. tm̄ nō est vera loquēdo de eo cui⁹ corp⁹ est in ptāte alterius. z ideo in ꝓposito illa maior est falsa. qz corpus vnius coniugis ē in ptāte alterius cōiugis z ecōuerso. vt ptz p apl'm. i. ad Loz. vij. ¶ Cōclusio scda ē q̄ vn⁹ ꝛiugū altero nō requisito pt vouere ꝛtinētiā q̄tum ad hoc q̄ nō petat debitū sibi reddi. Qz q̄uis homo nō possit licite facere votū de seruando oppositū illius ad qd̄ tenet de necessitate. tm̄ licite potest votū emittere de seruādo oppositū illi⁹ qd̄ dependet ab eius libera volūtate. Hz ad reddēdum debitū cōiunx tenet ex necessitate. petere autē sibi reddi debitū est ī sua libera voluntate. q̄ q̄uis nō possit vouere continentiā q̄tuz ad nō reddere. tamē licite potest continentiā vouere q̄tum ad non petere debitum. ¶ Sed cōtra istā conclusionē sunt aliqui magni doctores qui dicunt q̄ nō solū de nō reddendo debitū. sed etiaz de non petēdo cōiunx non potest facere votū absq̄ consensu alterius coniugis. z si fecerit hm̄oi votū non tenet. z penitētia sic vouēti deberet iniūgi tanq̄

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Cōclusio scda.

Opinio thome z multorū alioz.

de illicito voto. ¶ Ratio istorꝫ punctalik stat
1 in hoc. Quia petere debituꝫ est aliquo modo
verecundũ. ⁊ istud onus verecũdie qd̃ debet
esse duorꝫ ꝯmune maneret sup vno solo. si al/
2 ter emitteret votũ de debito nõ petẽdo. ¶ P.
ꝓpter mulieb̃rẽ verecundiã vxor quãdoqꝫ nõ
petit q̃ꝫuis indigeat. ergo si vir nõ peteret ꝓ/
pter votũ quod fecisset de nõ petẽdo. tũc vxo/
ri ꝓpter votum mariti sepe posset piculũ for/
Cõtra opi nionẽ. nicationis imminere. ¶ Sed ista vt videt
nõ concludũt. Quia q̃cunq̃ aliquid est li/
citum alicui sine voto. hoc ꝓpter votum ad
iunctũ nõ efficit illicituꝫ. Sed nõ petere sibi
reddi debitũ carnalis copule. hoc licet vtriq̃
coniugi anteq̃ de hoc faciat aliqd̃ votũ. g̃ da
to q̃ hoc voueat. tunc ex hm̃oi voto nõ erit il
licitum. Maior patet. Quia sicut votuꝫ ad
iunctũ ei quod de se est illicitũ. nõ facit ipsuꝫ
licitũ. sed magis auget pctm̃. sic votũ adiun/
ctũ ei qd̃ de se est licitũ nõ facit ipm illicitum.
sed magis auget meritũ. Minor patꝫ aucto
ritate Aug. que ponit hic in lra istius distin
ctionis. ⁊ accipit ex li. Aug. sup psalterio. vbi
sic ait. Redde debituꝫ. ⁊ si nõ exigis redde. ꝓ
sanctificatiõe pfecta deus tibi ꝯputabit si nõ
qd̃ tibi debet exigis. sed reddis qd̃ debes vxo/
Solutio. ri. ¶ Ad pmũ pot negari maior. qꝛ petere de
Ad. 1. bitũ nõ est verecundũ: dũmodo debite petat.
scꝫ qñ debet peti. ⁊ eo mõ quo debet peti. ⁊ a q̃
iuste petit. Nec etiaꝫ petere ab eo qui ꝓmpte
debet reddere ẽ onus Si em̃ eet ibi aliqd one
ris vel ponderis. hoc esset. quia illea quo peti
tur nõ expedire redderet illud quod petitur. ⁊
tunc hm̃oi onus magis se teneret ex pte red/
Ad. 2. ditiõis q̃ ex pte petitionis. ¶ Ad scd̃m dicẽ/
dũ dicendũ q̃ si mulieri aliquod piculũ imi/
net ex eo q̃ nõ petit qñ indiget. hoc nõ eet im
putandũ viro. sed ipsi mulieri. Nã vir nõ po
test ꝓphetare de mulieris indigẽtia. nisi ipsa
reuelet aliquo mõ. ⁊ idõ si ex se vir peteret. tũc
ita cito posset petere tali hora qñ mulier non
Nota indigeret sicut qñ indigeret. ¶ Est tñ circa h̃
aduertẽdũ. q̃ mulier debitũ pdictũ dupl̃r pt
petere. Uno mõ expsse. sicut qñ ꝗbus indicat
circa pdicta suã volũtatẽ. Alio mõ significa/
tiue. sic qñ aliqb̃ euidẽtib̃ signis reuelat illd̃
qd̃ intẽdit. Et ꝑm vtrãq̃ petitõꝫ vir tenet sa/
tiffacere mulieri. Et iõ ꝓ scd̃m modũ petendi
sufficiẽter succurrit verecundie mulieb̃ri. etiã
posito q̃ vir votũ emiserit de nõ petẽdo.

Di. xxxiij. Articulus tercius.

Quantũ ad terciũ

articulũ duo sunt videnda. de quib̃ mgr̃ tra
ctat in dist. xxxiij. s. de pluralitate vxor̃ respe/
ctu eiusdẽ viri. ⁊ de libello repudij ¶ Quoad
pmũ pono duas ꝯclusiones. ¶ Prima est q̃
nũq̃ licuit vni viro simul hr̃e plures vxores
absq̃ diuina dispensatõe. Quia qd̃ est cõtra
ius nature. hoc nulli licet sine diuina dispen
satione. Sed vnũ viꝫ hr̃e plures vxores est
ꝯ ius nature. g̃ ⁊c. Maior ptꝫ. Minorẽ pro
bo. qꝛ de lege nature est istud pceptuꝫ. qd̃ tibi
non vis fieri alteri ne feceris. sed vir nollet q̃
vxor̃ sua aliuꝫ viꝫ hr̃et. g̃ ꝯ legẽ nature est q̃
vir ꝓpria auctoritate plures vxores accipiat
¶ Et confirmat ista minor sic. Illud qd̃ in/
ditũ est homi a principio sue creatõis. hoc vi
det esse de iure naturali. Sed vnũ viꝫ habere
vnã vxorẽ est homi inditũ a principio sue cre
ationis. Naꝫ sicut patet Gen. ij. immediate
creat̃ ꝓmis hoib̃ dixit Adã Quãobrẽ relin
quet homo patrẽ suũ ⁊ matrẽ suam. et adhe/
rebit vxori sue. ⁊ erũt duo in carne vna. ¶ Cõ
clusio scda est q̃ ex diuina dispensatiõe vnus Cõclusio scda.
vir licite põt habere plures vxores. Quia cõ/ 1.
ditor legis põt in pceptis legꝫ dispensare. ma
xime si talia sint q̃ in eis dispensatio nõ de/
roget honori dispẽsantis. Sed deus est condi
tor legis nature. ⁊ dispensatio sup vxor̃ plu/
ralitate respectu vnius viri nõ derogat diuino
honori. g̃ nõ obstãte q̃ vnam vxorẽ esse vni̊
viri sit de lege nature. tamẽ coopante diuina
dispensatione vnus vir licite põt plures vxo
res habere. Maior patet. qꝛ est vulgata ꝓpo
sitio ĩ iure tam canonico q̃ ciuili. Minor eti
am patet q̃ituꝫ ad pmã suã ptẽ. qꝛ cũ deus sit
conditor nature. igit̃ ipse solus ẽ ꝯditor legis
nature. Patet etiã q̃tũ ad scd̃am ptẽ. qꝛ non
apparet aliq derogatio diuini honoris ex eo
q̃ de dispensante vnius viri eẽnt plures vxo
res. ¶ Forte dicet q̃ ista scda conclusio repu Instantia 1
gnet ꝓbationi pme ꝯclusionis. Quia ius na
turale ñ capit dispensationẽ. Nã vt ait Aug.
conditor nature nihil facit ꝯ naturã. Igitur
si vnũ viꝫ habere plures vxores est ꝯ legẽna
ture. vt dicit minor ratõis adducte ꝓ prima
ꝯclone. igit̃ diuina dispensatõe nõ põt vnus
simul plures hr̃e. cui̊ oppositũ asserit in scda
ꝯclone. ¶ P. ꝯ eandẽ minorẽ arguit sic. Lex 2
iuris naturalis est eadẽ apud omẽs. Sed de
vna vxore habenda ab vno viro nõ fuit semp
eadẽ lex apud omnes. qꝛ sancti patres veteꝫ
testamẽti habuerũt plures vxores. vt appa/
ret de Abrahã. iacob. dauid. ⁊ ꝯmuniter etiã
alij viri illi̊ testamẽti plures habuerũt vxores

3 ¶ P. ius naturale est quod natura oia aniamalia docuit. vt dicit i iure ciuili. Sed vnū marem esse vnius femelle natura nō docuit oia animalia. Unus em̄ gallus ꝑmiscet multis gallinis. vnus thaurus multis vaccis. vnus aper multis porcis. Et sic de pluribꝫ alijs aialibus. g vnū vīz habere vnā solā vxorez non videt esse de iure naturali. ¶ Ad ꝑmuz nego maiorē loquēdo de talibus i quibꝫ dispēsatio nō est ꝑtra honorē diuinū. Ad ꝓbationē dicēdum ꝙ natura pōt dupl'r cōsiderari. Uno modo q̄tum ad cursum cōem seu potētiā naturalē. Alio mō fm potentiā obedientialē. Et de isto scdo modo intelligendū est dictū beati Aug. ⁊ nō de ꝑmo. Quia ꝑtra naturā q̄tum ad eius potentiā obedientialē deus nūq̄z facit Sed ꝑ naturalē cursū nature deus sepi⁹ facit Ꝓseruauit em̄ pueros illesos i camino ignis ꝑtra naturalez cursum nature ignis. ¶ Et isto mō etiā ipse deus fm assumptā naturā genitus fuit de virgine gloriosa. ¶ Ad scdm dicēdum ꝙ ius naturale q̄tū ad psens spectat cōsistit in dictamine recte rōnis. ita ꝙ istud ē de lege nature seu de iure naturali qd̄ recta ratio dictat. Et ideo sicut deficit de facto apud multos dictamen recte ratōis. sic etiā de facto multi faciūt ꝑtra legē nature. vel ꝑtra ius naturale. Et ideo licet lex nature sit eadē fm se apud omnes. non tñ omēes oparntur fm legē nature. ⁊ hoc qz vel lex natute est obfuscata in mētibꝫ ipsoꝝ ꝓpter pctā vel demerita eoꝝ. vel qz scientes ea q̄ legis sunt ex certa malicia faciunt ꝑtra legē. Propter quod multi paganoꝝ ⁊ gētilium tenēt plures vxores. q̄uis hoc faciant ꝑtra legē nature. ⁊ in hoc grauiter peccāt. Nz sicut dicit Innocēti⁹ extra de diuortijs. c. gaudemus. Nulli vnq̄z licuit simul plures vxores habere. nisi cui fuerit diuina reuelatōe cōcessum. ¶ Ad formā igit rationis dicēdū ad minorē. ꝙ licet de facto ista lex nō fuerit ab oibus obseruata. tamē sic fuit apud oēs. ꝙ omnes ad sui obseruantiā obligabat. excepto his cū quibus conditor legis. s. ipse deus dispēsabat. de quoꝝ numero fuerūt illi sancti patres de quibꝫ ꝓcedit illius minoris ꝓbatio. Cū illis em̄ patribꝫ deus dispēsauit explicite ꝑ aptam reuelationē. ⁊ cuz alijs eiusdē gentis qui ad exemplū istoꝝ habuerūt pluritatē vxorum ad multiplicandū populū qui vnū vez deuz coleret dispensauit implicite. ¶ Ad terciū dicendū ꝙ aliquid dicit de iure naturali dupl'r Uno modo fm naturā generis. ⁊ sic maior ē vera. Alio mō fm naturā speciei determinate puta fm naturā rationalē. sicut est in ꝓposito de vnitate vxoris. ¶ Hoc em̄ dictat recta ratio ꝙ in specie humana vna debeat esse vxor vni⁹ viri. nisi ex aliqua certa causa conditor natu re in hoc dispenser. Et isto scdo modo maior nō est vera. ¶ De libello repudij est aduertēdū. ꝙ nō licebat in veteri lege mulierē repudiare nisi ex aliqua causa eueniēte post cōtractū matrimonij. nec id differēter licebat ꝓpter quālibet causā eueniente. sed solū ꝓpter tales causas quibus bonū plis poterat aliquaten⁹ impediri. Et hoc vel q̄tum ad corpus. puta si mulier apparuit sterilis. vel fuit leprosa. vl' aliq̄ alia notabili feditate maclata. Uel q̄tū ad aiaz. puta si fuit mulier mali moris. Propter continuā em̄ cohabitationē prolis cum matre vtplurimū proles sequit mores mr̄is. Et quia viri hebrei fuerūt durissimi cordis. ideo ne ꝓpter mortale odiū ipsi occasione p̄dictoꝝ defectuū vxores occiderēt. pmisit moyses diuortiū fieri inter virum ⁊ vxorē. declaratis causis p̄dictis. ⁊ i libello ꝑscriptis. q̄ libell⁹ repudij dicebat.

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

De libello repudij.

Quantum ad quartum articulū essent duo videda. Primo vtz virginitas sit virtus. Scdo vtz bonū matrimoniale sit melius virginitate. ¶ De ꝑmo ad p̄sens nihil dicā. ne nimis p̄sentē questionem teneā. ⁊ etiā quia intendo illā inquisitionē dño concedēte quādoq̄z seriosius ꝓtractare. ¶ De secūdo est aduertenduz. ꝙ virginitas ⁊ matrimoniū possunt dupl'r ad inuicez compari. Uno mō fm tēpus p̄cedēs virginē Mariaz. Alio mō fm tēpus sequēs. ⁊ maxime fm tēpus gratie quo veritas euangelica fuit diuulgata. ¶ Et fm hoc pono duas cōclusiones. ¶ Prima ē ꝙ in tempe p̄cedenti. matrimoniū fuit laudabilius ꝓ virginitate. Nz illud quo diuinū p̄ceptū impleť est laudabilius eo quod nec cadit sub p̄cepto nec sub cōsilio. Sed in veteri lege ⁊ in tempe p̄cedenti ortū virginis Marie matrimonio impleba tur diuinuz preceptū. ⁊ toto illo tempe virginitas nec cadebat sub p̄cepto. nec sub ꝑsilio. ergo ⁊c. Maior ē nota. Minor patet ex dictis supius distinctione. xxvi. articulo. iij.

Articulus quartus

Cōclusio prima. 1

¶ P. status corpaliter fecūdior illo tempe fuit virtuosior ⁊ cōmendabilior. Sed mr̄imonium ē corpaliter fecūdius virginitate. Maior patet. quia mulieres ⁊ viri carētes fecunditate corpali illis diebus maledicti putabant

2

Secda cõclusio.

Minor autẽ de se est nota. ¶ Conclusio secunda est. q̃ p tempe sequẽti et specialiter qñ lex euangelica fuit diuulgata. tũc virginitas fuit nobilior et cõmendabilior matrimonio.

1 Quia illud quod in lege euãgelica cõsulitur tanq̃ ptinẽs ad statum summe pfectionis. h̃ est pfectius ⁊ nobilius eo quod indulgeꝯ tanq̃ ptinẽs ad statum vite cõmunis. Sed ĩ lege euãgelica virginitas consuliꝯ tanq̃ ad statum summe pfectionis ptinẽs. ⁊ matrimonium indulgeꝯ tanq̃ ptinẽs ad statum vite cõmunis. ergo ⁊c. Maior est nota. Minor etiam patet cuilibet iuuẽti textũ apl'i. i. ad Corinth. vij. ¶ P. illud quod in statu legis euãgelice est magis meritorius altero. hoc est virtuosius ⁊ pfectius eo. Sed virginitas respectu matrimonij est hm̃oi. ergo ⁊c. Maior patet. Probat minor. q̃ qd̃ in vita futura maioris est pmij. hoc in vita p̃senti maioris ẽ meriti. Sed virginali statui in vita futura dat premiũ correspõdens cẽtesimo fructu. ⁊ matrimonio datur pmiũ correspõdẽs tricesimo fructu. vt patet p glo. sup illo verbo euangelij. quod autẽ cecidit in terram bonam. ¶ P. Cypr̃ianus de virginitate ait sic. Flos est iste ecclesiastici germis. decus ⁊ ornamentũ gratie spũalis. illustrior portio gregis christi. Ex quo patet q̃ in statu christiano virginitas ẽ laudabilior matrimonio.

Instantia

1 ¶ Forte ꝓtra istud dicet aliquis iudeus. q̃ sicut se habet terra fecunda ad terrã sterilẽ. sic se habet matrimoniale coniugiũ ad virginitatẽ. Sed terra fecũda est laudabilior sterili. ergo ⁊c. ¶ P. illud est laudabilius quod congruit statui magis laudabili. Sed status innocẽtie ẽ magis laudabilis inter omnes status vie. ⁊ huic statui congruit matrimoniũ. ⁊ nõ virginitas. nam si mãsissent homines in statu innocentie nulla seruata virginitate omnes matrimoniũ cõtraxissent ¶ P. illud quod a deo est institutũ laudabilius est eo quod ab homibus est excogitatũ sine dictamine recte ratõnis. Sed matrimoniũ est a deo institutũ. vt patet ex dictis supius. ⁊ virginitas est ab homibus excogitata sine dictamine recte rationis. Nã recta ratio est indagatrix medij. quia dissuadẽdo extrema dictat mediũ inter supfluũ et diminutũ esse tenẽdum. ⁊ ideo virtus consistit in medio eo q̃ sit habitus electiuus p̃ut recta ratio dictat. vt patet. ij. ethicor. Sz tale mediũ tenet matrimoniũ inter passiones venereas ⁊ nõ virginitas. tenet em̃ virginitas alterum extremũ simpliciter contra intempantiam. quia nec quãdo oportet nec vbi oportz admittit hm̃oi delectationes sicut ecõtra intẽperãtia facit hominẽ talibus delectatõnibꝫ se dare quãdo nõ oportet. ⁊ vbi nõ oportet. Et istoꝝ mediũ obseruat ab his qui tenẽt matrimoniũ p̃m q̃ a deo ẽ institutũ. igiꝯ ⁊c. ¶ Ad primũ dicendũ q̃ q̃tuis maior cõtineat aliq̃d veritatis loquẽdo de corpali fecũditate. est tamen falsa loquẽdo de spũali fecũditate. Naz q̃tum ad fructũ spũalem loquẽdo virgitas ẽ multo fecũdior matrimonio. eo q̃ virgo fecundissimũ habeat spõsum. s. dñm ihm christũ. iuxta quod ait apl'us. Despõdi em̃ vos vni viro virginẽ castam exhibere xpo. Unde hm̃oi spũalem virginitatis fecunditatẽ ⁊ corporalẽ sterilitatez tangens ille sapiẽs Sapie ij. ait. Felix sterilis ⁊ incoinquinata. que nõ sciuit thorum in delicto: habebit fructũ in respectõe animaꝝ sanctarũ. Et infra ca. iiij. ait O q̃ pulcra est casta generatio cũ claritate. Solutio. Ad. 1.

¶ Ad secundũ dicendũ. q̃ maior nõ est omnibus modis vera. q̃ nõ oportet q̃ illud qd̃ congruit statui nobiliori esse nobilius ĩ quolibet statu. al's em̃ sequereꝯ q̃ pnũc in isto statu nõ pati ꝓpter deũ esset laudabilius q̃ pati ꝓpter deum. et nõ ieiunare ꝓpter deuz esset laudabilius q̃ ieiunare ꝓpter deũ. quia ĩ statu innocẽtie nullus fuisset passus ꝓpter deũ. nec aliquis ieiunasset ꝓpter deũ. Itez laudabilius esset viros ⁊ mulieres pronũc penitus ire nudos q̃ vestitos. quia in statu innocentie omẽes iuissent nudi ⁊ absq̃ vestitu. ¶ Etiam minor nõ est vsq̃quaq̃ vera. Nam licet status innocẽtie fuisset cõmodior ⁊ securior. tamẽ status gratie videꝯ esse laudabilior ⁊ finaliter vtilior ⁊ nobilior ꝓpter maius meritũ quod homo põt acquirere in statu gratie quod forte nõ habuisset in statu innocẽtie. Ad. 2.

¶ Ad terciũ nego secundã ptẽ minoris. Nã sicut matrimonialis fecũditas p̃mo homini fuit a deo naturaliter indita. sic pura virginitas Marie virgini fuit a deo supnaturaliter inspirata. ⁊ cũ magno rationis dictamine ab illa gloriosa virgine ⁊ a ceteris ipsam imitãtibus obseruata. ¶ Ad pbationẽ dicendũ. q̃ mediũ virtutis cuiꝰ recta ratio ẽ indagatrix: nõ consistit semp in medietate quãtitatis illius circa quod est virtus. quia tũc magnificẽtia nõ esset virtus. cũ ipsa sit circa sumptus ⁊ dona. ⁊ tamẽ nõ inclinat hominẽ ad faciendum mediocres sumptus. sed ad faciendum maximos sumptus. quia vt patet. iiij. ethicorũ. nullus maiores sumptꝰ facit q̃ magnificꝰ Ad. 3.

Et ideo medium virtutis in talibus oportet accipere quantum ad circumstantias modificantes ipsum actum fm dictamen recte rationis. puta ille est vere magnificus qui dat maxima dona. quando oportet seu decet. et cui decet. et propter quid decet. Ille vero non esset magnificus qui eque magna daret qui non deceret. et cui non deceret. et ppter talem finem. ppter quem non deceret.

¶ Et eodem modo dicendum est de virginitate. quod licet quantum ad materiam circa quam eam teneat simpliciter extremum. declinando et refrenando ac refutando omnes venereas delectationes. tamen vt tenet medium quantum ad circumstantias iuxta dictamen recte rationis vere debet dici virtus. puta si aliquis seruat virginitatem quando debet. scz in tempe gratie. quando virginitatem autem ticando filius dei nasci voluit ex virgine. et propter quod debet. puta ad laudem dei et ppter amorem dei. Nam extremum deuians ab isto medio fuisset virginaliter continere quando homines ex precepto diuino in veteri lege se debebant matrimonio dare. vel etiam nunc ppter laudem humanam. sicut fatue virgines lampades sine oleo portantes. vel ppter honorem idoli continentes. sicut virgines aliquae romane dea vestam solebant honorare. Iuxta quod dixit prefectus romanus ad sanctam Agnetem. Iam te pparare ad venerandam deam vestam necesse est. vt si pseuerantia virginitatis placet. die noctuque eius sacrificijs venerandis insistas. ¶ Ad argumentum principale nego consequentiam. Ad phationem dicendum. quod si mulier voluerit tunc potest sequi virum. et sic in itinere et vbicumque mora contraxerit potest a viro suo exigere debitum. et ipse tenetur reddere. supposita tamen ex pte sui possibilitate. et exteriori debita honestate. puta quod tali loco et tpe reddat vt ex hmoi redditione nullus scandalizet.

Ad argu. princi.

¶ Distinctio tricesima quarta.

Nunc super est videre. Postque magister determinauit de bonis matrimonialibus que sunt matrimonij causa finalis. nunc in ista. xxxiiij. dis. incipit tractare de personis contrahentibus que sunt matrimonij causa materialis. Et diuidit in duas ptes. Quia primo tractat de personis aliquibus modis illegitimis ad matrimonium pficiendum. Secundo de personis omnino inhabilibus ad matrimonium contrahendum. dis. xxxvij. ibi. Sunt igitur quidam ordines. Prima in duas. Nam primo tractat de impedimentis contractum matrimonij precedentibus. Secundo de impedimentis concomitantibus et subsequentibus. dis. xxxv. ibi. Hoc etiam notandum. Prima in duas. Quia primo considerat quedam impedimenta quinque matrimonium totaliter dirimunt Secundo de quibusdam quinque matrimonium penitus tollunt ibi. De his etiam. Prima in duas. Quia primo quedam impedimenta matrimonium dirimentia tangit in vli. Secundo alia predictorum tangit in speciali. ibi. De his enim. Et hec in tres. Quia primo ostendit quomodo matrimonium impedit naturali frigiditate. Secundo maleficij prauitate. Tercio furiosa infirmitate. Secda ibi. De maleficij autem Tercia ibi. Furiosi quoque. ¶ Circa istam distinctionem quero.

Vtrum aliquod impedimentum dissoluat matrimonium iam contractum. ¶ Et videtur quod non. Quia quod de sui natura est indissolubile. hoc nullo impedimento dissolui potest. Sed matrimonium de sui natura implicat indissolubile vinculum. vt patet ex dictis supius. Ergo. ¶ In contrarium sunt iura canonica quamplura matrimonij assignant impedimenta. vt in processu istius quonis patebit. ¶ Hic quattuor sunt videnda. ¶ Primo de impedimentis matrimonij in generali. ¶ Secundo in spali de impotentia coeundi ¶ Tercio de inhabilitate ad habendum homis furiosi. ¶ Et quarto de impedimento accidente ex vicio homis incestuosi.

Quantum ad primum

Articulus primus.

ennuertendum. quod quedam sunt impedimenta ppter que phibet matrimonium contrahendum. sed non dirimit contractum. Alia ppter quod phibet contrahendum. et etiam dirimit quod videbat esse contractum. ¶ Prima impedimenta sunt in genere duplicia Quia quedam dicunt phibitones ecclie. Alia dicunt ferie. Et istud comprehendit hoc versu. Impediunt sz non dirimunt vetitum: feriegz ¶ Ad intellectum primi impedimenti. s. cum dicit vetitum. i. phibitum. ennuertendum. quod ecclia quinque phibet p modum statuti irritando omne illud quod in contrarium attentat. et sic non accipit in ppositio phibitio. quia talis phibitio non solum impediret matrimonium contrahendum. sed etiam dirimeret contractum. sicut quin ecclia phibet ne aliquis ducat suam consanguineam vel affinem in vxorem. Quinque autem phibet phibitone simplici sine irritatione eius quod fit in contrarium. sicut extra de pe. et re. prohibet ille qui sacerdotem occidit ne vnquam contrahat matrimonium oibus diebus vite sue. Et sic est in ppositio. Nam dato quod

Versus.

ꝯ hmoi simplicē ꝓhibitionē homo ꝯhat matrimoniū. tūc q̃uis sic ꝯtrahēs mortaliter peccet tanq̃ trāsgressor aplici pcepti. tn̄ mrimonium manet ꝯctū. et nō dirimit i futurū. ¶ Ad intellectū etiā secundi impedimēti. s. de feriis. est aduertendū. q̃ dies feriati sunt tribus vicibus i anno. vt patet. xxxiij. q. iij. c. nō oportz scz ab aduentu dni vsq̃ post epiphaniā. et a septuagesima vsq̃ ad octauā pasce. et tribus septimanis ante festū Johannis baptiste. q̃ tres septimane debent incipi tribus diebꝫ ante ascensionē dni. ⁊ terminari in octaua pentecostes. vt determinatū est extra de feriis. c. capellanus. ¶ Et nota q̃ ꝑdictis diebus nō ꝓhibetur cōtractus sponsaliū vel etiam matrimonij fieri. sed prohibetur sollēnizatio matrimonij ꝑ sacerdotalē bn̄dictionē. ac etiā ꝯsummatio matrimonij ꝑ carnalē copulā. sicut patet. xxxiij. q. iij. c. oportet. et duobꝫ capitul' sequentibus. Lōcordāt etiā i hoc doctores iurīs. ac etiā theologie. ¶ Et ratio illius ꝓhibitionis cōmuniter assignat. qr in illis tribꝫ festiuitatibꝫ. s. natiuitatis dni. pasce ⁊ pēthecostes homines debent se parare ad recipiēdū sacram ꝯmunionē. ⁊ ideo circa illa tempa debent sibi cauere a talibus mūdanis negocijs. quibus solito modo occupātur homines i sollēnitatibꝫ nuptiarū. ¶ Alia impedimenta ꝓpter q̃ dirimit matrimoniū quod videt esse ꝯtractū. xij. esse vident. ⁊ his versibꝫ comphēdunt. ¶ Error. cōditio. votū. cognatio. crimē. Cultꝰ disparitas. vis. ordo. ligamē. honestas. Si sis affinis. si forte coire nequibis. Nec socianda vetant connubia. tūcta retractāt. ¶ Ista duodecim impedimēta notauit Hostiensis i rubricella de matrimonio. c. viij. qualiter impediatur. ¶ Ad plenior ēigit intellectū eorum que in iā dictis versibus cōtinētur. est sciendū. q̃ error significat errorē ꝑsone. de quo dictū est supius dist. xxx. Cōditio significat seruitutē. de qua patet ibidē. Dicet etiā de hoc infra dist. xxxvi. Votū nō accipit hic qualiter cūq̃. sed votū continētie sollēne. Uotum em continētie ꝑuatū. q̃uis impediat mrimoniū ꝯhendū. tn̄ nō dirimit ꝯctū. vt patebit infra dist. xxxvij. Cognatio ē triplex. Una carnal' ⁊ de hac videbit di. xl. Alia spūalis. Et tercia legalis. Et de his duabꝫ patebit dis. xlij. Crimē. Aliq̃ crimina ꝓhibet mrimoniū ꝯhēdū. ⁊ dirimūt ꝯctū. Aliq̃ ꝓo nō dirimūt ꝯctū. q̃uis ꝓhibēt ꝯhendū. vt patebit dist. xxxvij. Cultus disparitas. puta qn̄ de duobꝫ coniugibꝫ infidelibꝫ vnꝰ ꝯuertit ad fidē xpianam. alio ꝑseuerāte in sua infidelitate. tūc fidel' pōt ꝯtrahere mrimoniū d̄ nouo cū ꝑsona fideli. ⁊ dissoluit ꝑmū mrimoniū eo mō q̃ dictū ē. s. dis. xxvij. arti. i. i solutōe q̃nte instātie. Et d̄ hꝫ etiā patebit. j. dis. xxxix. Uis. i. violētia vl' coactio. de qua dictū ē dis. xxix. arti. i. Ordo nō quilibet sed sacer ordo ꝓhibet ꝯhendū. ⁊ dirimit ꝯctū. vt patebit di. xxxvij. Ligamē puta si hz legitimā vxorē viuentē. ⁊ ꝯhit cuz alia. tūc ꝓpter ligamē vinculi mrimonialis q̃ alligatus ē vxori ꝑmeno ten et mrimoniū q̃ se alligauit vxori sēdē. qr d̄ iure naturali vna dz ēē vxor vniꝰ. vt dictū ē dist. xxxiij ꝯcl'de ꝑma. De isto etiā ī pedimēto patebit dis. xxxv. ⁊ xxxvij. circa finē. Honestas. i. publice hōestatis iusticia. de q̃ patebit dis. xli. Affinis. De isto ī pedimēto qd d̄r affinitas sil'r dicet dist. xli. Coire neq̃bis. hꝫ significat impotentiā cocundi. de qua dicet immediate i articulo seq̃nti.

Uersus.

Istud ē directoriū q̃tuz ad oia impedimēta mrūonij.

Quātum igitur ad hoc est aduertendū q̃ hmoi impotētia tripl'r pōt accidere. Articulus secundus.

Uno mō ex ꝑte viri. Alio mō ex ꝑte mulieris. Tercio mō ex ꝑte vtriusq̃. Ex ꝑte viri tripl'r. Uno mō ex frigiditate naturali puta si ex nimia siue complexionis frigiditate nō potest habere tantā erectionē virilis virge q̃ possit naturali mō ꝯiungi cū aliq̃ muliere. ¶ Secdo mō ex lesiōe accidētali. puta si ex sectione caret vtroq̃ testiculo. vl' alis sic lesus ē i mēbris genitalibus q̃ omino est inutilis ad actū carnalis copule. ¶ Tercio mō ex prauitate sortilegali. puta si ex dyabolica deceptione seu incantatione est maleficiatus. ¶ Sz ꝑmo mō vl' illa frigiditas est tempalis ⁊ trāsitoria. ⁊ tunc ꝓpter impotentiā ex tali frigiditate contingentē. nō sunt diuortia mrimonij celebrāda. Si autē hmoi frigiditas est ꝑpetua. tūc ratiōe eius ꝓhibet mrimoniū ꝯtrahendū. ⁊ dirimit ꝯtractū. eo q̃ via nature sit impossibile talē hoiez debitū carnalis copule reddere alicui mulieri. ¶ Est tn̄ valde necessariū vt ēps vel eius vicē gerēs inter aliquas ꝑsonas celebrans diuortiū ꝓpter hmoi perpetuā frigiditatē nature. ⁊ diligēter ꝑcipiat veritatē anteq̃ ferat sniaz. quia calor naturalis in aliquibus homibus ex successu tempis vigorat. qn̄ ꝑ corpale crementū debitā staturaz corpis adepti sunt. qui ꝑ ꝑus debilis videbat q̃tū ad officiū ꝓtutis generatiue. qn̄ natura hmoi calorē q̃si total'r direxit ad officiū ꝓtutis nutritiue. ꝑ ꝑficiendo corpeuseq̃ ad mensurā

debite stature. ¶ Et iō ꝓcipit in iure extra de frigidis ⁊ maleficiatis. c. laudabile. q̃ p̃ triennii debent simul cohabitare. ⁊ sine fraude q̃ntum aptiori modo possunt debet probare vtr̃ possint carnaliter conuenire. Et si elapso triennio conuenire nō poterūt. tūc si abinuicē volunt separi. oportet eos ambos iurare de predicta impotentia cū septima manu. i. cum septem hominibus ꝓpinquis vel vicinis. qui septē homines iurabūt q̃ credūt istos coniuges verum dicere de predictis. Et hoc facto epus vel eius vicē gerens dabit mulieri licentiā vt alteri possit nubere si noluerit cōtinere. virum autē prohibebit ne de cetero contrahat mr̃imoniū. ¶ Si tamē ꝓtra hmōi ꝓhibitionē alibi cōtraxerit. ⁊ reptū fuerit q̃ possit mulierē carnaliter cognoscere. tūc separandus ē a sēda. ⁊ cogēdus ē q̃ reuertat ad p̃mā. etiaz nō obstante q̃ p̃ma vxor fuerit interim altero viro matrimonialiter copulata ¶ Nota etiā q̃ fm glo. ſup p̃dicto capitulo. si an triennii posset haberi euidēs certitudo p̃ experientiā medicorū de ꝓpetuitate p̃dicte frigiditatis. tunc iam dictū tempus triennij posset p̃ iudicē abbreuiari. ¶ Si secūdo modo. tūc sine dilatione tēporis immediate mulier pōt licētiari vt ꝓtrahat cū alio viro si a p̃mo petierit separi ⁊ noluerit continere. ⁊ vir ꝓpetue p̃uādus est matrimoniali coniugio. quia ex successu tempis nō potest esse spes q̃ carēs vtroq̃z testiculoꝝ q̃z fiat aptus ad matrimoniū ꝓsummādū.

¶ Si tercio mō. tūc eodē mō faciendus ē sicē p̃dictū est de frigiditate ⁊ p̃ easdē distinctōes respondendū. Perpetuū em̄ reputat maleficium ⁊ nō tempale. quādo p̃ triennii cōiuges cōmorantes probauerūt se fideliter quantuz potuerūt. ⁊ tamē nunq̃z actū carnalis copule p̃ficere potuerūt. Unde in hoc solo videt esse differētia faciendo diuortiū ꝓpter maleficiū ꝓpetuum ⁊ ꝓpter frigiditatē ꝓpetuam. q̃ q̃z/uis frigido negetur licentia cum alia contrahēdi. tamē in diuortio ꝓpter maleficiū nō solū mulier. sed etiā vir in hoc relinquit sue volūtati. Cui⁹ ratio esse videt. qz p̃ maleficiū nō efficit q̃s impotēs respectu cuiuscūq̃z mulieris sed respectu hui⁹ mulieris cū q̃ deberet si posset mr̃imoniū ꝓsūmare. Si em̄ eēt ipotēs respectu cuiuscūq̃z mulieris. tunc tal' impotētia non imputaret maleficio. sz poti⁹ frigiditati. Et iō elapso p̃dicto triēnio. q̃uis nō ꝓcedat frigido q̃ cū alia mr̃iere possit ꝓhere. eo q̃ ita inutilis eēt sēde sicut fuit p̃me. tū h̄ ꝓcedit maleficiato. eo q̃ possit esse vtilis mulieri sēde q̃z/uis inutilis fuerit p̃me. ¶ Sed ꝓ istud sunt duo opiones. Quaz vna ponit q̃ maleficiuz nihil sit i rei veritate. sed solū in talium hoim extimatōe qui effect⁹ quoz cause q̃ñq̃z sunt occulte maleficijs dēmonū solēt reputare. Sic etiā terrores q̃s homo ex sua timida extimatione sibi ipsi facit: imputat dēmoni ¶ Sz ista opinio est cōtra dicta sanctoz. vt apparet ex p̃sse ex his que dixi li. ij. dist. viij. articulo. ij. ¶ Oppositū etiā ist⁹ opinionis expsse appet in legēda de sctō Lyp̄ano et iustina virgine. ¶ Est etiā ista opio ꝓ sacraz sc̄ptura q̃ Exo. viij. facit mentionē de maleficis regis pharaonis. ⁊. i. Reg. xxviij. de phitonissa. ¶ Et i ps. fit mētio de veneficio seu serpentū incantatione. Igit multo magis potest esse maleficiuz seu hominū incantatio. ¶ Alia est opinio q̃ ponit q̃ q̃z/uis maleficiū vere quādoq̃z ꝓtingat circa aliquos homines q̃z/tum ad carnalis copule impedimentū. nullū tñ maleficiū dirimit mr̃imoniū ꝓctū. Qz vt dicūt nullū maleficiū est ꝓpetuū. Nā dyabolus nō hz ptātē nisi sup pctōres. ⁊ ideo de leto pctō p̃ pniam: tollit maleficiū. Etiam vnū maleficiū potest tolli p̃ alterz maleficiū. Potest etiā tolli p̃ exorcismos ecclesie q̃ sunt ordinati ad rep̃mendum dēmonis potestatē. ¶ Sed nec ista opinio valet. quia expsse est contra ius canonicū et ꝓtra determinationē sancte matris ecclie. q̃ habet. xxxiij. q. i. c. si p̃ sortiarias. vbi dicit. q̃ si maleficiati sanari nō poterunt. tūc abinuicem separi valebunt. ¶ Etiā istud expsse habetur extra de frigi. et malef. c. littere vestre. in quo capitulo idē modus separationis ponit de maleficiatis post trienniuz qui p̃us positus est de incurabili frigiditate in. c. laudabilem.

¶ Ad rationē dicēdū q̃ ex p̃missione diuina q̃ñq̃z remanet pena ⁊ vexatio dēmonis etiam cessante culpa. ¶ Nec etiā licet xp̄iano vnū maleficiū tollere p̃ alterz maleficiū. qz nō posset p̃curare sēdm maleficiuz sine mortali pecato. Etiam dato q̃ aliquis se exponat hmōi mortali pctō temptādo vnū maleficiū tollere p̃ alterz: adhuc sua intentōne frustrat. put q̃ñq̃z aliqui sunt expti Propter qd̄ etiā q̃ñq̃z aliq̃ malefici dicūt q̃ nō q̃libet maleficiū potest tolli p̃ alterum maleficiū. ¶ Etiā deo p̃mittere sepe visum est q̃ exorcismi ⁊ ꝓiurationes ecclie nō valēt semp ad tollēdū corpales molestias illatas homib̄ ab ipsis dēmonib̄ Nec sūt ordinati exorcismi ad tollēdū q̃slibz

Opinio cōtraria.

Cōtra opinionē.

Opinio sēda.

Ratio

Cōtra opinionē.

Solutio rationis.

molestias dyabvli. sed determinate ad hoc sũt ordinati vt dyabolus nõ auertat homines a
Secda ps scdi articli ceptione baptismi. vt patet ex dictis magistri circa finẽ. vi. di. istiꝰ quarti libri ¶ Si autẽ ex pte mulieris accidit p dicta impotentia. puta qz mulier ẽ ita arta q̃ vir nõ potest ei carnaliter coniũgi. hoc potest esse dupl'r. Quia vel illa mulier sine sui corpis piculo potest p artẽ medicine vel q̃litercũqz aliter absqz mortali peccato taliter aptari. q̃ vir cũ quo cõtraxit ipsã possit carnaliter cognoscere. ⁊ tunc nõ est dirimendũ matrimoniũ inter hm̃oi personas contractuz. Uel nõ potest illa mulier ab hm̃oi impedimẽto curari sine sui corpis periculo. vel etiã sine mortali pctõ. tũc sufficienter pbata hm̃oi incurabilitate. si vir petit diuortiũ debent ab invicẽ separari. ⁊ licitũ est viro contrahere matrimoniũ cũ alia muliere. mulier vero innupta debet ppetua manere ¶ Si tamẽ cõtraxerit de facto cũ alio viro. ⁊ ab illo carnaliter fuerit cognita. tunc si ex vsu istius secũdi viri facta est apta p primo viro. cogenda est vt reuertat ad primũ ⁊ dimittat secundũ. quia ecclesia decepta fuit in ferẽdo sententiam diuortij. Nam impedimentũ qd̃ hm̃oi mulier habuit respectu p̃mi viri. nõ fuit incurabile sicut putabat. Ista patẽt extra de frigidis ⁊ malefi. c. fraternitatis. ¶ Sed in tercio casu. puta quãdo vir impotens contraxit cũ muliere nimis arta. tũc simul debent cohabitare sicut frater ⁊ soror. Quia istud consulitur quãdo impedimentũ solũ est ex pte vniꝰ. puta quãdo vir potẽs contraxit cũ muliere nimis arta. vel mulier ad matrimoniũ apta cõtraxit cũ viro impotente. Ergo multo magis istud est obseruandũ qñ impedimẽtũ coeundi est ex pte vtriusqz. Cõsequẽtia patet. Antecedẽs autẽ expsse habet extra de frigi. ⁊ malefi. c. consultatõi. vbi dicit. Romana ecclesia consueuit iudicare. vt quas tanq̃ vxores habere nõ possunt habeãt vt sorores. ¶ Et ne ista decretalis videat contradicere dictis p̃cedentibus. vbi allegatũ est p viro potente q̃ sibi debet dari licentia seu libera facultas contrahendi cũ alia muliere. est aduertendũ. q̃ fm iuristas ista decretalis loquit de eo qui contraxit cũ muliere quã anteq̃ contraheret nouit esse ineptã ⁊ nimis artã. decretalis autẽ p̃cedens loquitur de eo qui hoc ignorauit. ⁊ p̃ seqũs magis benigne est agendũ cũ eo qui p hm̃oi ignorantiã excusat. ¶ Est etiã secundo notãdum. q̃ ista decretalis consultatõi. nõ est absolute p̃ceptiua. sed psuasiua. ⁊ ideo posito q̃ contra mandatũ iã dictũ ipse vir contraheret cũ alia. tũc deberet manere cũ secũda. qz cũ p̃ma nõ habuit matrimoniũ suppposito q̃ impotẽtia coeũdi se tenẽs ex pte p̃me fuerit simpliciter incurabilis. vt pz extra de frigi. ⁊ male. c. q̃ sedẽ. vbi dicit. Qui impotẽtes sunt mẽ me apti ad contrahendũ matrimoniũ reputãtur. ¶ Forte dicet q̃ actus carnalis copule nõ est de esse matrimonij. ergo impotentia coeũdi siue se teneat ex parte viri pcise. siue ex pte mulieris pcise. siue ex parte vtriusqz simlr. nõ impedit matrimoniũ cõtrahendũ. nec dirimit contractũ. Antecedens põt pbari p ea q̃ dicta sunt dis. xxx. de mr̃imonio marie virginis. Cõsequẽtia etiã pz. qz ppter impotẽtiã illius qd̃ nõ ẽ de esse alicui⁹ non videt illud dissolui. q̃ ⁊c ¶ Dicendũ q̃ ñtia nõ ẽ vna. qz q̃zuis actꝰ carnalis copule nõ sit de ẽntia matrimonij. tamẽ potestas reddẽdi hm̃oi actuz est de essentia vel de necessitate matrimonij. ppter qd̃ impotẽtia coeundi excludẽs hm̃oi potestatẽ impedit ꝛtractũ veri mr̃imonij ¶ Nec valet probatio. Quia q̃zuis ridere nõ sit d̃ necessitate homis. tm̃ non posse ridere sufficienter tollit hominẽ. qz necessaria consequẽtia sequit. hoc nõ est risibile. ergo nõ est hõ ¶ Etiam creare nõ est de essentia dei. cũ deꝰ ab eterno fuerit. ⁊ tamẽ ab eterno nõ creauerit. tamẽ nõ posse creare sufficiẽter infert nõ esse deum. Sic in ppposito. q̃ ⁊c.

Tercia ps scdi articli

Nota

Nota.

Instantia

Solutio.

Quantũ ad terciũ articulũ est aduertendũ. q̃ furiosus. vel hz aliq̃ lucida interualla. et tũc p tpe quo liberũ hz vsũ rõnis põt ꝯhere mr̃imoniuz. qz p tali tpe põt se obligare ad ea q̃ ad vez mr̃imoniũ requiruntur. Uel furor eius ẽ continuus absqz omi lucido interuallo. tunc hm̃oi furore durante nõ potest ꝛtrahere matrimoniũ. et dato q̃ ꝯhat. tm̃ hm̃oi ꝯcus nõ obligat ꝛtrahẽtes. Quia deficiẽte libero cõsensu nõ ꝛtrahit matrimoniuz. Sed talis furiosus nõ pt hr̃e libez ꝛsensũ. q̃ nõ pt ꝯhere mr̃imoniũ. Maior patet ex his que dixi dist. xxix. articulo p̃mo. Minorẽ probo. quia vbi totaliter deficit vsus rationis. ibi nec cõsensus nec aliqs actꝰ volũtatis potest esse vere liber. Sed cõtinuo exñte furore tunc totaliter deficit vsus rõnis. ergo ⁊c. ¶ P. carens vsu rationis non potest se in his que ad verum spectant matrimoniũ

Articulus tercius.

Cõclusio

Casus 1

2

ppetue obligare. q̃ nõ potest matrimoniũ ꝯhere. Añs pz 7 sil'r ꝯñtia. Cũ igit ꝯtinue furio/
Instantia sus continue careat vsu rõnis. ergo ꝛc. Forte dicet q̃ furor nõ est aliquod d̃ illis duodecim impedimẽtis recitatis ĩ ꝑmo articulo istius questionis. ergo vel ista conclusio est falsa. vel numerus impedimentoꝝ ĩ primo articulo positus extitit diminutus. Cõsequentia pz. Añcedẽs ꝑbat. qz discurrendo ꝑ singula nõ inueniet q̃ furor sit aliquod illoꝝ impedi/
Solutio. mentoꝝ. Dicẽdũ q̃ iste furor reducit ad ꝑmũ illoꝝ impedimentoꝝ. scz ad errorẽ. qz qui totaliter caret vsu rationis. ille ĩ omni suo cõtractu videt errare. et dato q̃ q̃ñqz nõ erret. hõ est ꝑ se 7 ex sua industria. sed est ꝑ accidẽs 7 a casu.

Articulus quartus

Quãtum ad quar

tum articulũ ẽ sciendũ. q̃ incestus potest dupliciter ꝯsiderari. Uno mõ ratione crimis q̃ incestuosus inficit. 7 sic ꝓhibet matrimoniuz ꝯtrahendũ. licet nõ dirimat ꝯtra hm̃oi ꝓhibitionẽ cõtractũ. Alio mõ ratione affinitatis quam interdũ ipse incestuosus acquirit. 7 sic nõ solum ꝓhibet matrimoniũ ꝯtrahẽdũ. sed etiã dirimit contra hm̃oi ꝓhibitionẽ contractum. Istoꝝ primũ declarabit dist. xxxvij vbi agit magister d̃ impedimẽto crimis. Secundũ dist. xli. vbi agit magister de impedimento affinitatis. Ideo ad ꝑñs circa horuz declarationẽ nõ insisto. Ad argumẽtũ ꝑn/
Ad ꝑnci/pale argumentum. cipale dicendũ ad minorẽ q̃ q̃ꝫuis matrimoniũ inter fideles ꝑsonas legitime et vere ꝯtractũ. 7 carn aliter cõsummatũ sit indissolubile. tñ quocũqz istoꝝ triũ nõ existẽte tũc nõ est indissolubile. Si em̃ vnus coniugũ ad fidẽ christi ꝯuertit. altero in sua ifidelitate ꝑmanẽte. tũc dissolui poterit matrimoniũ. Cuius ratio patebit dist. xxxix. Etiaz si matrimonium est fictum 7 nõ verum seu legitimũ. tũc nõ est indissolubile. Sed matrimoniũ ficti/ũ est 7 nõ veruz seu legitimũ. q̃ñ ꝯtractũ matrimoniũ ꝑcedit aliquod ꝑdictorũ impedimẽtorum. Etiã q̃ꝫuis verz sit matrimoniũ. tñ si ꝑ carnalẽ copulã nõ est cõsummatũ. tũc sollẽni voto ꝯtinẽtie infra duos mẽses a ꝑma die ꝯcus ipsius m̃rimoniũ põt irritari. sicut pz ex dictis supꝫius dist. xxvij. arti. iij.

Distinctio tricesima quinta 7 tricesima sexta.

Hoc etiam no

tãdũ ẽ. Postq̃ mgr̃ tractauit de impedimẽtis ꝯctũ m̃rimoniũ ꝑcedẽtibꝫ. hic determiat d̃ impedimẽtis hm̃oi ꝯctũ seq̃ntibꝫ 7 ꝯcomitãter incidẽtibꝫ. Et diuidit ĩ duas ꝑtes. Qz ꝑmo determinat de impedimẽto m̃rimoniũ verz ꝯñte. puta de separatione q̃ solet fieri ꝑpter fornicatõz. Secõ de impedimẽto matrimoniũ simulatũ ꝯcomitãte. puta de errore 7 deceptõe circa seruituris ꝯditionẽ. dist. xxxvi. ibi. Nũc de ꝯditõe. Prĩa in duas. Qz ꝑmo oñdit quõ iter ꝯiuges cã fornicatõis q̃ñqz celebrat diuortiũ. Secõ ĩquirit vtz adulter cũ illa possit hr̃e m̃rimoniuz quã ꝑius polluit ꝑ adulteriũ. ibi Solet etiã q̃ri. Prĩa in tres. Qz ꝑmo ostẽdit q̃ ꝑpter fornicationez licet vxorẽ dimittere. Secõ q̃ dimittẽs a tali vicio dz immunis existere. Tercio q̃ dimittẽti dimissa viuẽte nõ licet aliam ducere. Secõa ibi. Si ꝯo querit. Tercia ibi. Si quis aũt. Sequit dist. xxxvi. Nũc d̃ ꝯditione. In qua magister determinat de impedimẽto incidẽte circa ꝯtractuz matrimoniũ ꝑpter ignorantiã seruil'ꝯditiõis. Et diuidit in duas ꝑtes. Ad cuius intellectũ est aduertendũ q̃ aliqui homĩes sunt veri serui. aliqui ꝯo nõ veri serui. licet aliquo tempe teneãtur ad modũ seruoꝝ. puta heredes ꝑuuli. Nam sicut ait apl'us. Quãto tempe heres ꝑuulus ẽ nihil differt a seruo. Primo ergo magister tractat de ꝑmis puta de habentibꝫ seruilẽ cõditionẽ Secũdo de secũdis. s. d̃ habẽtibꝫ puerilẽ conditionẽ. ibi. Hoc etiã sciendũ est. Prima in duas. Nã ꝑmo ostẽdit q̃ error seruutis ꝑcedẽtis ꝯcomitãs matrimonialẽ ꝯtractũ hm̃oi cõtractũ impedit Secũdo ostẽdit q̃ si seruitus post talẽ contractũ acciderit hic matrimoniũ ꝑius contractũ non dirimit. ibi. Illud etiã notãdũ ẽ. Prima ĩ duas Quia ꝑmo ostẽdit quõ seruilis cõditio impedit m̃rimoniũ. Secõ inquirit vtz seru⁹ vnius d̃ñi cuz ancilla alterius d̃ñi possit habere cõiugũ. ibi Querit etiã si seruus. Circa istas duas distinctões quero.

Vtrũ separatis ab inuicẽ coniugibꝫ cã fornicationis vn⁹ viuente altero possit alibi ꝯtrahere matrimoniũ Et videt q̃ sic. Quia ꝑsonis separatis ab inuicem ꝑpter seruitutis conditionẽ licet cum alijs ꝑsonis ꝯhere. ergo similit licebit separatis ꝑpter

fornicationē. Añcedēs pz. qz qñ ppter errorē conditionis illi qui videbātur esse coniuges ab inuicē separantur. tūc vterqz eorz potest contrahere secūdario hmōi errore excluso. Consequētia etiā patet. quia fornicatio magis videtur esse ꝛtra bonū matrimonij qz ꝛditio seruitutis. ergo ppter diuortiū inductū causa fornicationis nō minus absoluit vnus ꝛiūx ab alio. qz p separationē factā ppter errorē conditionis. ¶ In ꝛtrariū est pceptū dei quod recitat aplus. i. ad Corinth. vij. dicēs. Precipio nō ego sed dñs vxorez a viro nō discedere. q̄ si discesserit manere innuptā. ¶ Dic primo videndū est de pncipali quesito. ¶ Secūdo dato q̄ coniuges cā fornicatōnis ab inuicē separentur. vtrū licite valeant reuniri. Et hoc qz tum ad distinctionē. xxxv ¶ Tercio videda sunt aliqua de conditione seruili. ¶ Et quarto de etate puerili. Et hoc qztum ad distinctionē. xxxvi.

Articulus primus.

Quantuz ad primū

aliquid psupponit z aliqd querit. Presupponitur em q̄ causa fornicatōis licitū sit fieri diuortiū inter legitimos cōiuges. Et queritur vtrū ꝛc. igit quattuor ponā ꝛclusiones. Quarum tres erūt circa psuppositū. z quarta circa pncipale quesitū. ¶ Prima cōclusio est q̄ licitū est viro quādoqz dimittere vxorē fornicātem. Quia in quo quis peccat in illo pōt ḋ iure puniri. Sed mulier adultera peccat cōtra fidē matrimonij. ergo vir non tenet ei fidē obseruare. z p ꝛsequēs ab ea iuste poterit separari. vt sic verificet illud poeticū. Frangēti fidem: fides frāgatur eidē. ¶ P. hoc est licitū quod fit fm documentū euangelicū. sed fm doctrinā christi Matt. xix. vir potest dimittere vxorē causa fornicationis. ergo ꝛc. ¶ P. quādoqz vir tenet ex pcepto iurisdicōici dimittere vxorem fornicantē. ergo quādoqz licitū est vxorem dimittere. Cōsequētia patet. qz ius canonicū nihil pcipit nisi sit licitū. Añcedēs probat auctoritate Chrisost. qui ait sup Matt. q̄ adultera donec pēniteat nō est tenēda ī consortio coniugij. Quia sicut iniquus ē qui castā dimittit. sic fatuus est qui tenet meretricē Et ista verba Chrisosto. ponūtur in decretis xxxij. q. i. ¶ Notāter autē in ista conclusione addidi quādoqz. qz nō omnis fornicatō sufficit ad dimittendū vxorē. Hoc em apparet in septē casibus. ¶ Quorū primus est si cōuincitur vir sufficiēter. q̄ etiā ipse fornicatus est cum alia muliere. tunc em ad paria iudicant vir fornicator z vxor fornicatrix. crimen enim equat omes quos inquinat. vt ait Cassiodorus in libro epistolarū. z ideo in illo casu vni coniugū nō competit accusatio contra alterū. vt ptz extra de diuortijs. c. significasti ¶ Secundus est si de voluntate viri vel de iussu eius mulier fornicat. Istud patet extra de eo q̄ cognouit consanguineā vxoris sue. c. discretionem. ¶ Tercius si reddit vxori debitū postqz manifeste cognouit ipsam fornicatā fuisse. tunc em pdit ius accusandi vxorez de huiusmodi fornicatione. vt patet. xxxij. q. i. c. i. et ij. ¶ Quartus casus est quādo vxor credens maritū suuz esse defunctū nupsit alteri. a quo si immediate recesserit postqz cognouerit maritū priorē adhuc viuere. tūc ille primus tenetur illam recipe. nec potest eam dimittere ptextu fornicationis ppter bonā fidem mulieris. quia credidit illum secundū esse suum legitimū virum. licet hoc nō fuerit veruz. Secus autē est si nō immediate recesserit a secundo reuerso pmo marito. Ista omnia ponūtur xxxiiij. q. i. cum p bellicaz ¶ Quintus casus est si aliquis latēter accessit ad vxorē alterius sub specie vel similitudine viri sui. et ipsa consensit ei. credens cōsentire suo pprio viro. tūc excusatur p ignorantiā facti. vt patet. xxxiij. q. ij. in lectū mariti. Et istud est verū dūmodo hmōi ignorantia sit inuincibilis. z nō sit affectata vel crassa z supina. De quibus ignorantijs dixi libro secūdo. distinctione. xxij. ¶ Sextus casus est si vxor alicuius fuerit ab altero viro vi oppressa. quia tūc excusat p impotentiaz. vt patet. xxxij. q. v. c. pposito. Et istud est intelligendū de vi seu violentia absoluta. z nō de violentia inducta p metuz vel pces. vt patet. xxxij. q. vij. c. omnes occasiōes ¶ Septimus casus est. Si aliquis existēs extra fidem christianā repudiauit vxorē suā sine crimine fornicationis. z illa fm rituz gentis sue recepit alium maritū. Et postea tā primus vir qz ista mulier cōuertūtur ad fidem christianā. tunc ipse cogendus est q̄ reuertatur ad illam vxorē. nō obstante q̄ fuerit alteri viro copulata p tempus sue repudiatiōis. Iste casus ē determinatus extra de diuortijs. c. gaudemus ¶ Conclusio secūda est. q̄ nō obstante adulterio. tñ diuortiū nō dz fieri inter ꝛiuges aucte eorz ppria. sz debet fieri iudicio ecclie. Qz ī exteriorib correctōib nō dz ī

Cōclusio prima.

Casus ī q̄bus nō pt dimitti vxor ppt fornicationē.

Primus.

Secundus

Tercius

Quartus

Quintus

Sextus

Septimus

Cōclusio secda.

eadem causa idem esse actor 7 iudex. nec etiam reus et iudex. Sed quãdo causa fornicationis agitur de faciendo diuortio inter coniuges. tũc coniũx innocens est actor seu accusator. et psona nocens est rea seu accusata. ergo neutra istarum psonarum potest esse iudex qũtum ad hmõi diuortium faciendũ. 7 p consequens referendũ est ad ecclesiasticũ iudiciũ. sicut etiam in veteri testamento ad ipsos iudices reducẽda fuit causa repudij. ¶ P. xxxiij. q. 1. c. seculares. dicit. q viri qui vxores suas abiecerit prius qũ iudicio damnẽtur. a cõmunione ecclesie 7 sancto populi cetu. p eo q coniugia maculant sepentur. ¶ Forte dicet contra istud. q illud nõ debet reduci ad ecclesie iudicium quod non potest probari. Sed actus fornicationis vtplurimũ nõ potest probari. Maior patet. quia ĩ exteriori ecclesie iudicio iudicat fm allegata et probata. Patet etiam minor. Quia vt dicit Job. xxv. Oculus adulteri obseruat caliginem. 7 qui male agit odit lucem. vt dicit in euangelio. ¶ P. si vxor fornicatrix peteret actum carnalis copule a viro suo postqũ nota est viro vxoris fornicatio. tunc vir sua auctoritate potest vxori p̃dictum actũ denegare. ergo sua auctoritate potest talem fornicatricẽ vxorem dimittere. Cõsequẽtia pbatur. quia habitatio viri cum vxore maxime videt esse p̃cepta in iure ppter redditionem debiti carnalis copule. vt patet extra de coniugio leprosorũ. c. puenit. 7. c. quoniam nemini. Ergo in casu in quo vir non tenetur vxori petenti reddere actum carnalis copule. in illo casu nõ tenet vxori cohabitare. Antecedens etiã patet. quia si vxori sponte reddit debitũ postqũ sibi constat de vxoris fornicatione. tunc fm iura nõ potest de hmõi fornicatione mulierẽ accusare. ¶ Etiam efficeret bigamus. 7 p consequens irregularis. ita q etiam mortua vxore nõ posset ad ordines promoueri. ¶ P. sententiam latam a iusto iudice potest homo exequi p se absqũ speciali iudicio ecclesie. Sed christus qui est suprem⁹ 7 iustus iudex tulit hanc sententiam Matth. v. q vir possit vxorẽ dimittere causa fornicatõis. ergo vir potest hoc exequi p se absqũ requisitione iudicij ipsius ecclesie. ¶ P. vir iustus sciẽs vxorem suam impregnatam ab alio qũ a se. licite potest eam occulte dimittere. ergo vir potest vxorẽ fornicantẽ dimittere ppria auctoritate. Consequẽtia patet. Probat antecedẽs. Dr Matth. 1. dicit. q Joseph cũ esset iustus: cogitauit occulte dimittere Mariã coniugem suam. 7 hoc p tanto. vt videt ex textu precedẽte. quia pcepit eam esse grauidam seu impregnatam. ¶ P. Hostiẽsis 7 Innocẽtius. qui sunt magni doctores in iure canonico. dicũt. q quãdo manifestũ est vxoris adulteriũ. vir potest vxorẽ dimittere p seipm. ¶ Ad pmum dicendũ ad minorẽ. q licet crimen fornicationis non possit semp probari. tamen quãdoqũ ex facti euidentia probari potest. et saltẽ tunc in iudicio ecclesie vir potest diuortium petere ab vxore. ¶ Etiam dato q actus fornicationis nõ possit quãdoqũ directe pbari. tamen si probat aliquid ex quo de tali actu habet violenta suspitio. tũc iudex eque potest facere diuortia ac si actus fornicationis directe fuisset probatus. Sicut si tempe 7 loco suspecto inuenitur nudus cũ nuda. et solus cum sola.

Instantia 1

Solutio. Ad. 1.

¶ Ad secundũ dicẽdum q viru dimittere vxorẽ potest dupliciter intelligi. Uno modo qũtum ad redditionem carnalis copule. Alio modo qũtum ad cohabitationẽ. Primo mõ vir pt vxorem dimittere quãdo sibi cõstat de vxoris fornicatõe. nisi ecclesia p̃cipiat sibi oppositũ. quod p tanto dico. quia anteqũ cõstet ecclesie de mulieris fornicatione. tunc ecclesia potest viro p̃cipere q reddat debitum vxori. et sic reddẽs ad mandatum ecclesie nõ pdit ius accusandi mulierẽ de fornicatione. qũ is efficiatur irregularis. ¶ Secũdo modo nõ potest vxorem dimittere absqũ iudicio ecclesie.

Ad. 2.

¶ Et quia diuortiũ inter virum et mulierem est separatio nõ solum qũtum ad thorũ. sed etiam qũtum ad cohabitationẽ. ideo absolute potest concedi. q inter legitimos coniuges non debet fieri diuortiũ absqũ iudicio ecclesie. et p consequẽs istius argumenti ꝛsequẽtia est negãda in eo sensu quo ducit ꝛtra pmissam cõclusionẽ. Ad pbationẽ item negãda est consequẽtia. qr qũis p peccato secreto iuste puniatur aliquis ĩ secreto. ppter hoc tñ nõ seqtur q debeat puniri ĩ publico. igit supposito q viro constet in secreto de fornicatione vxoris. ipse iuste potest talem fractricem fidei punire ĩ secreto p subtractionẽ debiti seu p separationem thori. qũ is eam non iuste puniret p publicã denegationẽ cohabitationis. ¶ Ad tertium dicendũ. q minor pprie loquẽdo de sentẽtia nõ est vera. qr sentẽtia est applicatio iuris cõmunis ad factũ priculare. 7 ideo qũis p illa ꝝba ĩ Mat. scpta xps ius cõe seu legẽ cõmunem pmulgauerit. tñ sniam nõ tulit. sed hoc ecclesie faciendũ dereliquit. q hmõi ius ꝛmune ad hoc factũ particulare potest applicare

Ad. 3.

Ad.4. ¶ Ad quartū dōz q̃ totū argumētū pōt concedi q̃tum ad thori dimissionē. sed non q̃tū
Ad.5. ad habitationis separationē. ¶ Ad q̃ntū dicēdū q̃ ꝓba illoꝝ doctoꝝ pnt intelligi de adulta manifesta. q̃ nō vult desistere ab hmōi crimine. illam em̄ teneť vir dimittere ex determinatione ecclie. vt patet ex dictis supius. Et idō dicit talez dimittere p seipm. qz non ē necesse q̃ de hoc requirat de nouo iudiciū ecclesie. cū sibi sufficiat ad hoc pceptum ecclesie. ¶ Cōclusio tercia. q̃ eque potest vxor dimittere viz fornicantem sicut vir vxorem. Quia fm
Cōclusio tercia.
1 ꝛmunē doctrinā in causa diuortij vir et vxor ad paria iudicātur. Et hoc rationabilit. Qz in his que spectāt ad matrimoniū. tantā habet potestatē vxor sup corpus viri. quantā habet vir sup corpus mulieris. vt patz. i. ad Corin. vij. ¶ P. diuortiū pmittit in pnā coniugis frangētis fidē matrimonialē Sed hmōi fidem nō minus frāgit vir adulterādo q̃ mulier. ergo non minus iuste potest mulier pete re diuortiū contra viz adulterz. q̃ vir contra
Instantia
1 adulteram mulierez. ¶ Forte diceť q̃ textus euāgelicus nō exprimit. q̃ mulier causa fornicationis dimittat virū. q̃ uis expsse ponat Matth. v. z Matth. xix. q̃ causa fornicationis vir potest dimittere vxorē. ergo nō videtur q̃ i causa diuortij vir z vxor ad paria debeant iudicari. ¶ P. minus peccāti nō debetur tāta pna quāta deberet magis peccāti. Qz maius est peccatū vxoris adulterātis q̃ viri. ergo ꝛc. Maior patet. qz fm mensuram delicti erit plagarū modus. vt patet Deutero. xxv.
2 Minor etiā patet. qz adulteriū mulieris magis est contra bonū prolis q̃ adulteriuz viri. qz facit incertitudinē de prole. z sepe substituit alienū z falsum heredē. ¶ P. diuortiū ē inductum ad corrigendū adulteriū. Sed correctio mulieris spectat ad virū magis q̃ econuerso. cū vir sit caput mulieris. vt dicit. i. ad
3 Cor. xi. ¶ Ad pmuz rndeo cū beato Aug. in quadā sua epistola. z habet hic in lra q̃ p tanto nō addit de muliere quod pmissum ē de viro. qz similē formā vult intelligi. ¶ Forte dicet q̃ in veteri testamēto vir potuit repudiare vxorem. z nō econuerso. ergo i causa diuortij nō videt similis forma intelligi de viro z mulierē. z ecōuerso. ¶ Rndeo q̃ nō est simile de repudio i veteri testamēto. z de diuortio in nouo testamēto. qz vt supius dictuz est. repudium pmittebat ad vitandū homicidiuz. et qz hoc magis erat formidandū ex pte viri q̃ mulieris. cum vir ꝛmuniter sit fortior z audacior muliere. ideo tpe legis pmittebat q̃ vir poterat dare libellū repudij ipi mulieri. z nō ecōuerso. Sed tpe gratie in nouo testamēto celebrat diuortiū ppter corrigendū pctm̄ adulterij qd̄ consistit i fractione fidei coniugal. quā fidem nō minus frangit vir mulieri. q̃ mulier viro. ideo in nouo testamēto q̃tum ad diuortiū vir z mulier ad paria iudicātur. ¶ Ad secundū dicendū q̃ licet maior sit vera loquēdo de diuio iudicio qd̄ erit i alio mūdo. tamē nō est vera loquēdo de iudicio qd̄ fit in h̄ mūdo. Videmus em̄ qnq̃ duos simul iudicari quoꝝ vnus interfecit plures homies. et alter interfecit solū vnū hominē. z tamē a iusto iudice in hoc mūdo tātū punit vnus quātū alter. quia quilibet eoꝝ punit pena capital' sentētie. tamē in alio mūdo punietur ineq̃liter. Ad.2.
¶ Forte dices q̃ exemplū datū est de iudicio secularī. sed diuortiū spectat ad iudiciū spūale. ideo nō ē ad ppositū. ¶ Rndeo q̃ maior pdicta nō minꝰ patit instantiā de iudicio spūali q̃ seculari. qz homicidiū ppetratū a laico ē maius peccatū q̃ fornicatio ppetrata a sacerdote. z tn̄ fm canones pniales taxatos i libro decretoꝝ penitentia decē annoꝝ cū maximo rigore seruāda imponit sacerdoti fornicāti. z penitētia septem annoꝝ cum minori rigore seruāda imponit ibidem laico homicide ¶ Itē in eisdē canonibus matricide iniungit penitētia decē annoꝝ. z vxoricide iniungitur pnia sine omni termio omnib̄ diebus vite sue duratura. vt patet de pnia comitis vxoricide ibidem expssa. z tamē non est dubiū q̃n matricidiū sit maius pctm̄ q̃ vxoricidiū. ¶ Ad tertium dicendū ad minorē q̃ licet correctio familiaris p modū gubernatoris spectet ad virū respectu mulieris. tn̄ correctio p modū iudicis nō spectat ad eum Cū igit diuortij celebratio sit iudicialis correctio. igit non magis spectat ad viz respectu mulieris q̃ econuerso Spectat em̄ ad vtrūq̃ respectu vtriusq̃ accusatoriie. sed nō iudiciarie seu sniatiue. Ad pbatōz dōm q̃ vir ē caput mulieris p modū gubnatoris. nō p modū iudicis. ¶ Cōclo q̃rta ē q̃ facto diuortio inter cōiuges: neuter eoꝝ vicēte altero pt cū alia pson̄a d̄ nouo ꝛ̄here mr̄imoniū. qz q̃ uis snia diuortij se extēdat ad separationē thori et hīratōis. tn̄ nō extēdit se ad dissolutionē vinculi mr̄imonial'. cuiꝰ vinculi ligamē phibet nouū mr̄imoniū ꝛ̄hēdū z dirimit de nouo ꝛctū. Est em̄ istud ligamē vnuz de ill'. xij. ī pedimētis supiꝰ enūerat' di. xxxiij. ¶ Istius ꝛclusionis ꝓitas habet. xvij. q. ij. c.

Ad.2.
Instantia
Solutio.
Cōclusio quarta.
Ratio.

agathosa. ¶ Et ista ē sententia beati Aug. in libro de bono coniugali. vbi ait. Manet inter viuentes coniuges coniugale vinculū. qd nec separatio nec cū alio cōiūctio potest auferre. ¶ Forte dicet. saluator Matth. xix. ait. Qui dimiserit vxorē z aliam duxerit excepta causa fornicationis: mechat. Cū igit exceptio facta p saluatorē nō possit esse iusta. ergo qui dimittit vxorē causa fornicationis z ducit aliā. ille nō mechat. z p ꝛsequēs cū illa secūda veruz videt habere matrimoniū. ¶ P. quicūqz nō tenet ad continētiam. ille licite pōt vxorē accipe. sed vir qui dimisit vxorē causa fornicationis nō tenet ad ꝛtinentiā. cuz nullo voto se astrinxerit ad continētiā obseruandā. g ꝛc.

Instantia 1

2

¶ Ad primū dōm. q ēqzuis exceptio facta a saluatore nō sit nisi iusta. tū si causa fornicationis dimittēdo vnā vxorē legitimā ducit ds aliaz. ipse vtiqz mechat. quia exceptio facta a saluatore nō est referenda ad hunc actū qui ē ducere aliā. sed solū ad hunc actū qui ē dimittere vxorē. vñ illa exceptio excusat dimittentē. sed nō excusat ducentē. ¶ Ad secundū dicendū q minor nō est vera. Ad pbationē dicendū q dato q nō teneat continere rōne voti. tamē tenet cōtinere ab omni alia muliere ratione matrimonialis vinculi q̄diu viuit illa mulier quā dimisit rōne fornicatōnis. ¶ Et eadē ratione nō potest aliā vxorē ducere illa fornicatrice viuēte. quia ēqzuis hmōi viz non impediat de ꝛtrahēdo matrimonio hoc impedimentū quod dicit votū. tamē ipm impedit hoc impedimentū qd dicit ligamē. qz vinculū matrimonij manet icorruptū diuortio nō obstante.

Solutio. Ad.1.

Ad.2.

Articulus secundus. Cōclusio prima.

Quantuz ad secundū articulū pono duas ꝛclōes. ¶ Prima est q facto diuortio cā fornicatōis nō debet fieri ꝛiugū reconciliatio q̄diu conīux nocēs perseuerat in suo delicto. Quia pseuerāte causa diuortij. debet ipm diuortiū pmanere. Sz fornicatio nocētis cōiugis ē causa diuortij. ergo ꝛc. ¶ P. iā dicto casu posito si fieret reconciliatio. vel hoc fieret ad petitionē nocētis coniugis. vel ad petitionē innocētis. vel ad petitionē vtriusqz. Primū nō pt dari. qz ppt delictū suū nō meret exaudiri. Nec secōm. qz si pdurāte muliere i sua fornicatōe vir innocēs peteret eā sibi reconciliari. tunc vir redderet se suspectū. qz videret esse fautor sceleris. Nā sicut Innocētius dis. lxxxiij. Error cui non resistit approbat. Et paz ifra subdit. Nec caret scrupulo societatis occulte q̄ malfesto facinori desinit obuiare. Nec terciuz. qz ex duobus illicitis simul ꝛiūctis nō resultat aliq̄d licitū. Sed vtriusqz petitio diuisim et p se facta ē illicita. nec exaudiri meret. vt iaz patuit. ergo ꝛc. ¶ P. separatio que sic se habet. q si non ēet. tunc ex mandato ecclesie fieri deberet. illa non debet tolli p separatorum reunionē. sed talis est separatio in ppositio. quia vxore pseuerāte i fornicatione publica. tūc ex mādato ecclesie vir tenet dimittere vxorem. ne patronus sceleris esse videatur. vt patet. xxij. q. i. c. i. ergo ꝛc.

Articulus secundus. Cōclusio prima.

1

2

3

¶ Forte dicet q cuz vir sit custos z gubernator mulieris. nō videt rationabile q semp se absentet a muliere. tū quia minus effrenate peccaret mulier si habitaret cū viro quē timeret. tū etiā qz exemplū d hoc habemus i angelorū custodia. Nā vt dictū est libro scdo. distinctione. xi. q̄uiscunqz homo sit magn9 peccator. tamē angelus qui ē custos suus nūqz renūciat cure sue custodie vsqz ad pūctū mortis illius homīs. ¶ Respōdeo negādo cōsequentiā. Ad pbationē pmā dicēdū. q ēqzuis talis adultera manēs cuz viro suo minus effrenate peccaret. tamē si a sua fornicatōe noluerit desistere. vir nō debet ei cohabitare. tū q̄a habitādo cū ea habet contra se mādatū ecclesie. vt patuit supius. tum etiā qz non debet p hmōi cohabitationē alios homīes scādalizare. z seipm lupanari infamia maculare. ¶ Ad secundā pbationē dicendū q nō est simile de angelis. qz ppter eor custodie continuatōz cū nō penitēte pctōre. nec homīes scandalizātur. nec aliq̄ infamia angeli maculant. ¶ Cōclusio secunda est. q manifestis apparētibus signis penitētie nocētis psone. tunc ad petitionem cōiugis innocentis potest z debet fieri reconciliatio. Quia nullus debet sustinere damnū irrecupabile ex eo qd rōnabiliter est introductū ad sue pbitatis fauorē. maxime si absqz scandalo z pcto potent rōnabil'r subueniri si conīux sufficiēter penitēs de pctō suo sibi reddit. z ad suā petitionē sibi reconciliat. g nō obstante q factū sit diuortiū. pōt z debet cōiunx penitēs innocēti hoc petēti reconciliari. Maior pbat quadā lege ciuili qua dicit. quod fauore meo introductū ē. i damnū meū retorqri nō dz. Mior pz q̄tū ad oēs suas ptes. Q, cum

Solutio.

Scda cōclusio.

diuortiū introductū sit in fauorē coniugis innocētis. patet tam p theologos q̄z p iurisperitos. Q̄z penitētis cōiugis reconciliatio possit fieri sine pctō. patet. qz nusq̄z inuenit esse prohibita. Sed quod nō inuenit ꝓhibitū. hoc intelligit esse ꝓcessum. Q̄z etiā hm̄oi reconciliatio possit fieri sine scādalo. similiter patet. quia q̄uis vir iust⁹ nō possit cohabitare meretrici sine scādalo. tamē ex hoc ipse nō ē causa alicui⁹ scandali ꝙ cohabitat penitēti. ¶ Et ista est intētio beati Gregorij. qui ait de muliere adultera penitēte. Nō debet despici in ea qd fuit. qz iam incipit esse quod nō fuit. ¶ Forte dicet. ꝙ contra istud videt esse auctoritas decreti. vi. q. iij. vbi dicit. Quod semel bene diffinitū est. nulla debet iteratione retractari. Sed sētia diuortij lata causa fornicatiōis est bn̄ z iuste diffinita. ergo ꝛc. ¶ Rn̄deo ꝙ licz illud quod bn̄ diffinitū z sentētiatū est nō debeat retractari. tamē executio sentētie legitime potest suspēdi. Et sic fit in ꝓposito. Nā in reconciliatōe nō retractat sentētia diuortij tanq̄z iniuste lata. sed hm̄oi sentētie suspēdit executio. z hoc rationabiliter. qz p illā sentētiam diuortij nō intendit exterminiū. sed potiꝰ correctio coniugis delinquētis. Habita igit per pniam sufficiēti correctione. ratiōabiliter tal' sentētie executio poterit suspendi mediāte cōiugū reconciliatōe. maxime qn̄ hoc petit a cōiuge innocēte.

Instantia

Solutio.

Di. xxxvi. Articulus tertius.

Quantum ad tertium articulū sciendū. ꝙ error cōditionis quo ad p̄sens est ignorātia seruitutis. puta si aliquis liber credit matrimoniū cōtrahere cū libera. z contrahit cū ancilla. z aliqua libera credit cōtrahere cū libero. z contrahit cū seruo.

¶ Hoc p̄misso circa istā materiā ponā duas cōclusiones. ¶ Cōclusio p̄ma est. ꝙ accipiēdo errorē cōditionis modo iā dicto. tūc error conditionis dirimit matrimoniuz qd videt esse cōtractū. Nec ꝛclusio patet ex dictis supius distinctione. xxx. cōclusione. ij. et ad p̄sens pōt ꝓbari sic. Ignorantia impotētie ad reddendū carnalis copule debituz impedit z dirimit matrimonialē contractū. Sz hm̄oi ignorātia est error cōditionis annexa. ḡ ꝛc. Maior patet ex dictis. xxxiij. distinctiōe. articulo. ij. Minor etiā patet. Nā q̄uis seruo vel ancille nō cōueniat hm̄oi impotētia ex frigiditate vel maleficio. tamē poterit eis cōuenire ex dn̄orum suoꝝ impio. qz eo tempe qn̄ coniuꝝ liber vellet sibi reddi debitū. dn̄s posset seruū vel ancillaz destinare ad aliud expediendū seruitiū. vel mittere vltra mare. vel in aliā longe distantē regionē. ¶ P. nullus debet puniri sine culpa. ergo error cōditiōis impedit matrimoniū. Aīcedēs patet. Probat ꝛnātia. quia vt patet i libro prioꝝ. tūc ꝛsequētia ē bona. qn̄ ad oppositū ꝛsequēt' sequtur oppositū aīcedētis. Sic aūt est i ꝓposito. Nā si stāte errore conditōnis tenet matrimoniū. tūc p̄sona libera que bona fide cōtraxit et sine sua culpa dupliciter puniet. s. in se z in sua p̄le. In se quidē. qz cū vellet sibi reddi debituz: posset impediri p alterius coniugis dominiū. Et in prole. qz sua proles p̄merek iugo seruitutis. z poneret extra potestatē parētū. ¶ Forte dicetur. ignorātia lepze vel cuiuscūqz alterius qualitatis infecte nō dirimit matrimonium contractū. ergo nec ignorātia seruitutis seu error cōditionis. Aīcedēs ꝓbat. xxix. q. i. c. Dis itaqz. vbi dicit. ꝙ error fortune z qualitatis nō excludūt consensū. nec p ꝛsnātiū matrimoniū. Cōsequētia etiā patet. qa intolerabilior ē qualitas lepze i coniuge q̄z cōditio seruitutis. Plus em̄ ledit homo tā in se q̄z in sua prole ꝓpter lepzā q̄z ꝓpter seruitutē. ¶ P. seruitutis spūalis ignorātia non impedit matrimoniū. ḡ nec corpalis. Aīcedēs pz. qz si quis crederet matrimoniū cōtrahere cū sancta z casta virgine. z nihilomin⁹ cū peccatrice z impudica muliere. tn̄ vinculū matrimoniale teneret. z ꝛtrahēs obligaret. sicut patet i decreto iā ꝓxīe allegato. Sed mulier peccatrix ē subiecta spūali seruituti. puta dyabolice ptāti. cū sit ancilla dyaboli. ideo ꝛc. Consequētia probat. qz quāto seruitus ē periculosior. tāto magis ē abhorrēda. z p ꝛsnātiū magis videt cōiugalis societatis esse impeditiua. Sz seruitus qua hō subiicit dyabolo est magis periculosa. z fm recte rationis iudicū magis abhorrēda q̄z q̄cunqz seruitus corpalis qua subiicit hō cuicūqz humano dominio. ergo ꝛc. ¶ P. nihil impedit matrimoniū qd nullā ꝛrietatē habet ad ip̄m. sed seruit⁹ nō habet aliquā ꝛrarietatē ad m̄rimoniuz. ḡ ꝛc. Maior patet. Probat minor. qz si seruitus hret contrarietatē vel repugnātiā ad m̄rimoniū. tunc seru⁹ cū ancilla nō posset hre vez m̄rimoniū. Sed ꝛsnātia ē falsum. vt infra patebit. Cōsequētia etiā pz. qz si seruit⁹ m̄rimonio repugnaret tūc qn̄ ambo cōiuges eēnt conditōis seruilis ipsis maxime repugnaret m̄rimonial' ꝛctus. ¶ P. omne qd impedit m̄rimoniū. vl ē de iure

Cōclusio prima.

1

2

Instantia

2

3

4

naturali vl' positiuo. Sed seruitus nec habet
eē de iure naturali nec de iure positiuo. Ma/
ior patet p sufficientē diuisionē. Probat mi
nor. qz illud qd ē ꝓtra naturā hoc nō habet eē
de iure naturali. Sed seruitus ē ꝓtra naturā.
Qz fm btm Grego. deus dixit primis homi
bus. Dñamini piscibus maris 7 volatilibus
celi. 7 bestijs terre. 7 nō dixit. dñami homib⁹.
qz ꝗ naturā homis p̄mo institutū est: vt hō
homi vellet dñari. Nec d̄ iure positiuo. quia
fm Tullij ius positiuū descēdit a iure natu/
rali. g̃ ꝛc. ¶ Ad p̄mū nego ꝗntiaz. Ad pbati
onē dicendū q falsum assumit. qz minus de/
fraudat hō circa bona mr̄imonij p ignorātiā
lepre q̄z p errorē ꝗditōis. qz leprosus pōt red
dere debitū qn̄ cōiux petit. qd nō pōt seru⁹. qa
forte sibi dñs aliud sibi faciēdū iniūgit. Et tiā
seruitus est magis ꝓtra bonū plis q̄z lepra. qz
proles ab ancilla genita nō est in ptate paren
tū. qz si placet dño ipse pōt vendere prolē vel
alibi mittere. ita q nec in vita nec in moribus
informabit 7 nutrietur a parētib⁹ ¶ Ad scd̄z
nego ꝗsequentiā. Ad pbationē dd̄m q licet
seruitus dyaboli sit magis piculosa q̄z corpal'
ei quē respicit subiectiue. hoc est illi qui est ser
uus vel ancilla dyaboli. tn̄ nō ē magis picu/
losa alteri coniugi. qz spūalis malicia vni⁹ cō
iugis poterit eē sine detrimēto alteri⁹. qd̄ non
ꝗtingit de seruitute corpali ¶ Ad terciū dicē
dū ad minorē. q q̄zuis seruitus fm se nō ha
beat repugnātiā ad mr̄imoniū. tn̄ seruitus vt
ignorata a libero ꝗiuge hz repugnātiā ad ma
trimoniū. qz vt sic repugt bono fidei inq̄tum
ꝗiux liber sine sua culpa ab ipsa redditōe debi
ti tpe sibi placito poterit ppter impiū dñant7
defraudari. Repugnat etiā bono plis. vt iam
patuit. Ad pbationē dd̄m q seruit⁹ nō ē con
tra mr̄imoniū nisi inq̄tū ex seruitute vni⁹ cō
iugis alteri sine suo cōsensu generat in bonis
mr̄imonij notabile p̄iudiciū Et iō seru⁹ cū an
cilla poterit vex ꝗ here mr̄imoniū. qz neutri p
alterē generat p̄iudiciū. cū sint eq̄lis cōditōis
¶ Et etiā liber cū ancilla vl' libera cū seruo pt
vex ꝗ here mr̄imoniū. posito q psonā liberaz
nō lateat tal' seruit⁹. vel si latuit. post q̄z tn̄ cō/
stiterit libere ꝗsentit in illā seruilē psonā. qz q̄li
bet ex sua libera volūtate pōt iuri suo renūcia
re. 7 ptē suā deteriorē facere. ¶ Ad quartū di
cendū q ꝗcesso toto argumēto nihil habet cō
tra conclusionē hic positā. qz ꝗcl'o non ponit
simpl'r q seruitus impediat mr̄imoniū. sz ser
uitus vt ignorata a psona libera. Et q sic im/
pediat. hoc declarāt iura positiua. vt apparet
extra de cōiugio seruoz. i multis capitul' illi⁹
tituli. patet etiā in multis locis libri decretoz

¶ Cōclusio scda ē q dñs nō pōt seruū de iu/ Cōclusio
re ihibere ne ꝗhat matrimoniū. 7 dato q d̄ fa scda.
cto inhibeat. si tn̄ seru⁹ cōtra hm̄oi inhibitōz
ꝗhit. vere cōtractū ē. Qz seruit⁹ non excludit 1
hoiem ab aliq̄ eccl'iastico sacro. Sed mr̄imo
niū ē eccl'iasticū sacr̄m. vt patet ex dictis supi
us. g̃ ꝛc. Maior etiā pz ad Bal'. iiij. vbi q̄ztū
ad sacramēta q̄ in xpo pcipimus ait apl's. in
xpo iesu nō est seruus neq̄z liber ¶ P. remedi 2
um a deo institutū contra alique morbū non
debet denegari patiēti talē morbū. nisi ex ordi/
natione diuina vl' ecclesiastica sibi sit interdi
ctū hm̄oi remediū. Sed deus post lapsum p̄
mor parentū instituit matrimoniū i remedi
um carnalis cōcupiscētie. 7 hm̄oi morbo non
minus laborat seruus q̄z liber. nec a lege diui/
na nec ab eccl'iastica inuenit hm̄oi remediuz
seruis 7 ancillis interdictū. g̃ p tempale domi
niū nō potest seruus ꝓhiberi q̄n licite contra
hat matrimoniū. ¶ Forte dicet. seru⁹ tenetur Instantia
obedire dño suo. ergo hoc nō licet facere suo 1
in quo prohibetur a dño. Cōseq̄ntia pz. Aī
cedēs etiā habet aucte beati petri. q̄ i p̄ma sua
epl'a. c. ij. ait. Serui subditi estote dñis ī om
ni timore ꝛc ¶ P. null⁹ pt licite dare alicui rē 2
alterius absq̄z suo cōsensu. Sz prās sup cor
pus serui est dñi. ergo seruus nō potest hm̄oi
potestatē dare alteri sine ꝗsensu dñi. nec p cō
sequēs pt ꝗ here matrimoniū dño ꝓhibēte. qz
ex vi matrimonialis cōtractus q̄libet ꝗiugū
dat alteri ptātē sup corpus suū ¶ P. seru⁹ nō 3
pt ingredi religionē ꝓhibēte dño. g̃ nec pōt ꝗ
here matrimoniuz. Aīcedēs ꝗcedit ab oib⁹.
Cōseq̄ntia pz. qz nō apparet rō q̄re hō magl'
indigeat cōsensu dñi tpalis ad h̄ q ꝗiungat
se suo creatori. q̄z ad hoc q se coniūgat vxori.
Sed p votū religionis homo coniūgit speci
aliter suo creatori. 7 p ꝗtractū matrimonij cō
iungit et obligatur vxori. g̃ ꝛc. ¶ Ad p̄muz Solutio.
dicendū q q̄zuis in opibus manualib⁹ seru⁹ Ad. 1.
teneatur obedire dño suo tpali. tamē nō tene
tur ei obedire q̄ztum ad opa naturalia. 7 q̄ztū
ad ea q̄ sunt de lege nature. Un̄ dato q dñs
p̄ciperet seruo q nunq̄z comederet vel dormi/
ret. nō oporteret seruū dño obedire. quia talia
opa sunt naturalia. Sic quia matrimoniū ē
de lege nature. vt dictū est supius. 7 actus car
nalis copule ē op⁹ naturale. vt patet. ij. d̄ ani
ma. ad ipm em̄ inclinat natura p conseruati/
one speciei. sicut inclinat ad comedendū p cō
seruatione indiuidui. ideo nullo iure pt dñs

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Ad. 4.

Ad.2. phibere seruũ vel ancillã de mrimonio ꝓtra/
hẽdo. ⁊ si phiberet nõ teneret obedire. ¶ Ad
scõm dicendũ q̃ q̃uis ptãs sup corpus serui
sit dñi quo ad opa manualia ⁊ quasi artifici
alia. tamẽ nõ q̃tum ad naturalia. ⁊ ideo po/
testatẽ sui corpis q̃tum ad exercitiũ carnalis
copule potest trãsferre in cõiugẽ. q̃uis mane
at dño obligatus q̃tũ ad exercitiũ exterioꝝ
Ad.3. opeꝝ quibꝫ tenet dño famulari. ¶ Ad tertiũ
nego ꝓnntiã. Ad pbationẽ dõm q̃ rõ q̃re ⁊c.
pot esse ista. qꝛ p ingressum legitimũ in religi
onẽ homo q̃tũ ad oia opa quibus famul⁹ de
bet famulari dño temporali tenet obedire plato
suo. ⁊ p ꝓsequens dñs a debitis sibi seruitijs
fraudaret sine sua culpa si liceret seruo ingre/
di religionẽ absq; ꝓsensu dñi sui. Nõ sic autẽ
ẽ de ꝓcto mrimonij. qꝛ q̃uis p hmõi ꝓctũ ob
liget vxori ĩ pdicto actu naturali. tñ hoc fit si
ne piudicio dñi. qꝛ ĩ eisdẽ opibꝫ in q̃bꝫ tene/
bat obedire dño añ ꝓctũ mrimonij. etiã mãet
obligatus post contractũ mrimonij.

Articulus quartus

Quantum adquar

tũ articulũ dicẽdũ ẽ breuiter. q̃ masculus ad
hoc q̃ possit ꝓhere mrimoniũ de lege cõi ad mi/
1 nus debet eẽ. xiiij. annoꝝ. ⁊ femina. xij. Quia
añ hoc tps nõ reputãtur hre discretionẽ q̃ re
quirit ad habẽdũ mrimonialẽ ꝓsensũ. nec ha
bet potẽtiã cocũdi q̃ req̃rit ad reddẽdũ matri
moniale debitũ. sicut patet ex dictis supꝛus.
2 ¶ P. impuberes nõ hnt libertatẽ se obligãdi
aliquo voto absq; pris vel tutoꝝ suꝝ aucte.
vt dicit. xx. q. ij. c. i. Sed masculus anteq̃ sit
xiiij. annoꝝ, et puella anteq̃ sit. xij. annoꝝ
sunt impuberes. vt patet extra de desponsatione
impubeꝝ. c. puberes. ergo non possũt ꝓtrahe
re matrimoniũ infra etatẽ pdictã. ¶ Addidi
autẽ in pdicta conclusione de lege ꝓmuni. q̃a
quãdoq; malicia supplet etatẽ ĩ aliquibꝫ pue
ris qui coire possũt añq; complete attingãt p
dictã etatẽ. de quibꝫ extra de desponsatione impu
beꝝ. c. de illis. dicit sic. Si ita fuerint etati p
ximi q̃ poterũt copula carnali coniũgi. mino
ris etatis intuitu separi nõ debet. si vnus ĩ ali
um visus fuerit cõsensisse. cũ in eis etatẽ sup/
3 pleuisse malicia videat. ¶ P. ista eadẽ sentẽ/
tia cũ principali cõclusione ponit eodẽ titulo
Instantia c. a nobis. ⁊ c. tue nobis. ¶ Porte dicet q̃ dis.
xxxiij. dictũ est p me. q̃ solũ duodecim impe
dimẽta ibidẽ enumerata phibẽt matrimoni
um ꝓtrahendũ ⁊ dirimũt contractũ. Sed in
ter illa impedimẽta nõ comphẽdit mioꝝ etas.
q̃ vel pdictus numerus ẽ diminutus. vl' ista
cõclusio nõ continet veritatẽ. ¶ Rñdeo q̃ mi
noꝝ nõ ẽ vera. qꝛ istud impedimentũ de etate
puerili aliquo mõ comphẽdit sub impotẽtia
cocũdi. ac etiã sub impedimẽto erroꝝ. cũ pu
eri nõ habẽt libeꝝ vsu rõnis. Tñ sicut ibidẽ
dictũ ẽ de ĩpedimẽto furie. sic pot ad psens di
ci de puerili etate. ¶ Ad argumẽtũ pncipale
nego ꝓnam. Ad pbationẽ dõm. posito q̃ for
nicatio sit magis cõtra bonũ mrimonij q̃ ser
uitutis ꝓditio. tñ psone ab inuicẽ separate rõne
hmõi cõditionis pnt alibi cõtrahere. ⁊ non il
leque separantur cã fornicationis. quia iste q̃
separantur cã fornicationis habuerunt verum
matrimoniũ. ideo ipsis separatis quilibet eorũ
viuẽte altero respectu futuri ꝓct⁹ sustinet hoc
impedimẽtũ qd supꝛus dicebat ligamẽ. Sꝛ
psone separate cã conditionis nũq̃ habuerunt
veꝝ matrimoniũ. ideo ipsis post separãtoꝝ nõ
remanet iã dictũ impedimẽtũ. ⁊ p ꝓns de no
uo pnt ꝓhere matrimoniũ.

Solutio

Ad pnci/
pale argu
mentum.

¶ Distinctio tricesima septima
⁊ tricesima octaua.

Sunt igitur

quidã ordines. Postq̃ mgr
determinauit de psonis non
omino illegitimis ad ꝓhẽdũ
matrimoniũ. nũc determinat de his que om/
nimode sunt illegitime ad contrahendũ ma/
trimoniũ. Et diuidit in duas ptes. Quia p/
mo tractat de his qui nullo mõ pnt cõtrahe/
re. qꝛ habẽt impedimentũ respectu cuiuslibet p
sone. Secõdo de his qui nõ habẽt impedimen
tum vl' respectu cuiuscunq; psone. tñ omino
habẽt impedimentũ ꝓtrahẽdi mutuo inter se
dist. xxxix. ibi. Post hec d̃ dispari cultu. Pri
ma in duas. Quia pmo tractat de impedimẽ
tis ortũ habẽtibus ex statuto ecclesie. Secõdo
de impedimẽtis insurgẽtibꝫ ex iusticia legis di
uine. dist. xxxviij. ibi. Nũc de voto. Prima ĩ
duas. Nã pmo tractat de impedimẽto ordi/
nis. Secõdo de impedimẽto crimis. ibi. His
adꝫcicẽdũ. ¶ Sequit distinctio. xxxviij. In
qua magister ⁊c. Et diuidit in duas partes.
Quia pmo magister tractat de impedimento
voti. Secũdo de impedimẽto ligamis pꝛoris
coniugij. ibi. Cuꝝ vir ⁊ mulier. Prima ĩ tres
Quia pmo magister ostẽdit quid sit votuꝝ.
Secũdo innuit quale votũ impedit mrimo
nium. Et tercio agit de pnia post hmõi votũ

matrimoniũ ꝛtrahentiũ. Secda ibi. Scien/
dum ꝙ. Tercia ibi. Non est igr ꝓtereundũ
¶ Sequit illa ps. Cũ vir et mulier. Et diui
dit i tres ꝑtes. Nã ꝓmo ondit q̃ ꝓcedẽs mri
moniũ impedit seqns ꝛiugiũ. Secdo si seqnl'
mrimoniũ ꝑ ignorãtiã vtriusq; fuerit ꝛctuz.
qd ꝛhẽtibꝫ restat faciẽdũ. Tercio si fraus vni
us interuenerit. qd illi sit ꝛsulẽdũ. Secda ibi
Hic qrit. Tercia ibi. Sed si q̃s relicta ¶ Cir
ca istas distinctões quero.

Vtrũ ordo vel ꝛtinẽtie votum im/
pediat matrimoniuz. ¶ Et videt q̃
nõ. Quia ordo & votũ nõ ꝓhibẽt cõ
cupiscẽtie morbũ. ergo nõ debẽt ꝓhibere ma/
trimoniũ quod deus istituit ꝛtra hmõi mor/
bũ. Aũcedẽs patet. qz sepe ꝛtingit q̃ hi q̃ sũt
ordinati vel voto astricti maiores patiũt car
nis concupiscẽtias ceteris hoibus. Patet etí
am ꝛsequẽtia. qz nõ videt rationabile q̃ ibi re
mediũ habeat impedimentuz vbi morbꝫ abs/
qz impedimẽto potest habere accessũ ¶ In cõ
trariũ ẽ magister qui in his duabꝫ distinctio
nibus ponit q̃ttuor impedimẽta matrimoniũ
puta ordinẽ. crimẽ. votũ. & ꝓcedẽs coniugiũ.
¶ Et de his quattuor ad ꝓsens est videndũ.
Primo. s. de impedimẽto ordinis. ¶ Se/
cũdo de impedimento crimis. Et hoc quo ad
distinctionẽ. xxxvij. ¶ Tercio de impedimẽ/
to voti. ¶ Et quarto de impedimẽto ꝓcedẽn/
tis ꝛiugij. Et hoc quo ad distinctõz. xxxviij.

Articulus primus.

Quãtum ad primũ

est aduertendũ q̃ septẽ sunt ordines. Quorũ
q̃ttuor ꝓmi dicũt ordines minores. tres ꝙ vlti
mi dicunt maiores seu sacri ordines. vt ptz ex
dictis supr distinctõe. xxiij. articl'o. ij. ¶ Et
fm hoc pono duas ꝛclusiones. ¶ Prima est
q̃ nullus ordo d̃ quattuor minoribꝫ impedit
matrimoniũ. Quia pueri q̃ sunt minores an
nis cõsuete ordinãtur q̃ztum ad ordines mi/
nores. q̃ hmõi ordines nõ impediũt mrimo
niũ ꝛtrahendũ. Aũcedẽs est notũ. Cõsequẽ/
tiã ꝓb. Quia ille q̃ est minor annis nõ debet
astringi voto ꝛtinẽtie. & ꝑ ꝛsequẽs cũ venerit
ad annos discretõis poterit cõtrahere matri/
moniũ. ¶ Ꝓ. ista cõclusio patet ꝑ multas au
ctoritates quas mgr hic adducit in lra. Ptz
etiã ex statuto Alexandri. sil'r Innocentij. vt
clare habet extra d̃ clericis ꝛiugatis. in pluribꝫ
capitulis illius tituli. Cũ igit ordo non ꝓhi
beat matrimoniũ nisi ꝓpter statutũ romane
ecclesie. & ecclesia nõ solum nõ ꝓhibeat sed ex
ꝑsse admittat vt existẽtes i minoribus ordini
bus contrahent matrimoniuz. q̃ &c. ¶ Forte Instantia
dicet q̃ omis clericus existẽs in minoribꝫ or 1
dinibus est aptus ad habendũ ecclesiasticũ bñ/
ficiũ nisi sua culpa priuet. Sed nullus cleri
cus cõiugatus est aptus ad habendũ ecclesi/
asticũ bñficiũ. ergo nullus cõiugatus pot eẽ
i ordinibus minoribꝫ. Maior patet saltẽ lo/
quẽdo de ꝑbendis seu de beneficio nõ curato.
Sed minores ponit Innocẽtius papa extra
de clericis cõiug. c. diuersis fallacijs. ¶ Ꝓ. nul 2
lus vxoratus gaudet ꝓuilegio clericali. sed q̃
libet in minoribus ordinibꝫ ꝛstitutus potest
gaudere ꝓuilegio clericali. q̃ &c. Maior & mi
nor videt patere i titulo pallegato. c. Johã
nes. ¶ Ad ꝓmũ dicendũ q̃ q̃zuis maior sic Solutio.
vniuersaliter accepta sit vera. & minor sit falsa Ad. 1.
in ecclesia orientali. nã apud grecos clici vxo
rati nec priuãtur officio nec bñficio. tñ econ/
uerso minor est vera & maior ẽ falsa in ecclesia
occidẽtali. qz apud latinos romane ecclie sta
tuta seruãtes clericus vxoratus ꝓuatur offi/
cio & bñficio clericali. q̃zuis post mortẽ vxor
vel eiusdẽ viuẽtis cõsensu si castitatẽ seruan/
dã ꝓmiserit possit restitui in officio ac etiã bñ
ficio. supposito q̃ hmõi vxor ad ipm venerit
virgo. secus aũt si corrupta. qz tũc eet bigam
nec vlterius posset promoueri nisi de aplice se
dis dispensatione speciali. ¶ Ad secm dicen Ad. 2.
dũ q̃ maior nõ est vera vniuersaliter. qz qua
si in toto regno frãcie existẽtes in minoribꝫ or
dinibus vxorati. qui vxores suas virgines re
ceperunt deferunt tonsurã clericalẽ. et gaudẽt
priuilegio clericali. saltẽ fm aliqua pũcta illi/
us ꝓuilegij. Ad ꝓbationẽ dicẽdũ. q̃ sicut ha
betur in glo. sup illo. c. Johãnes. istud capi/
tulũ loq̃tur de illo qui nõ habet spem vel intẽ
tionẽ redeundi ad clericatũ. quia illi q̃ habẽt
spem & intentionẽ post mortẽ vxor redeũdi po
terunt gaudere illo clericoz ꝓuilegio qd̃ ha/
betur in decretis. xvij. q. iiij. c. Si quis suadẽ
te. q̃zuis q̃diu sunt cuz vxoribus nõ debeant
gaudere illo ꝓuilegio quod eximit clericos ab
exactione dñorum. qz cũ ipsi cũ suis vxoribꝫ
existẽtes tractẽt negocia secularia. nõ esset ra/
tionabile q̃ a secularibꝫ exactionibus exime/
rẽtur. ¶ Cõclusio secũda est. q̃ sacer ordo ꝓ/ Cõclusio
hibet mrimoniũ ꝛhẽdũ & dirimit si ꝑ sacri or secda.
dis susceptionẽ fuerit contractũ. Quia nullꝰ
potest matrimoniũ cõtrahere cõtra tale statu
tum ecclesie quod irritat quicq̃d in oppositũ
fuerit attemptatũ. Sed quilibet existẽs in sa
cro ordine tali statuto ꝓhibẽt a matrimonio

Cõclusio prima.

1

cõtrahendo. ergo ꝛc. Maior est declarata superius distinctõne. xxxiij. circa ꝓncipiũ ꝑmi articuli. Sed minor expresse habet extra de clericis cõiugatis. c. i. vbi Alexãder tertius ꝓcipit superioribus ꝓlatis ecclesie sic dicẽs. Si q̃ clericoꝝ infra subdiaconatuꝫ acceperint vxores. ipsos ad relinquẽda ecclesiastica bñficia ꝛ ad retinẽdas vxores disciplina ecclesiastica compellatis. Sed si in subdiaconatu ꝛ alijs superioribus ordinibus vxores accepisse noscũtur. eas vxores dimittere et ꝑnitẽtiã agere de cõmisso. ꝑ suspensionis ꝛ interdicti sententiã cõpellere ꝓcuretis. ¶ Ex qua auctoritate nõ solũ ista minor. verumetiã ambe conclusiões istius ꝑmi articuli satis euidẽter patẽt. ¶ Ex intẽtione quorundã cõtra istã conclusionẽ arguit sic. Matrimoniũ ꝓcedens sacrũ ordinẽ nõ impedit sacri ordinis susceptionẽ. ergo sacer ordo ꝓcedẽs matrimoniũ nõ impedit matrimonij contractionẽ. Añcedẽs patet ex ꝑdictis de illo qui virginem duxit in vxorẽ. talem de cõsensu sue vxoris est capax cuiuslibet sacri ordinis. ꝛ vnuscuiusq̃ gradus ecclesiastice dignitatis. Probat ꝓsequentia. qꝛ vbi cunq̃ est aliqua impeditio. ibi ẽ aliqua oppositio. cũ igit opposito sit relatio equipaꝛatie. oportet ꝙ quãtũ vnũ extremuꝫ opponit alteri. tantũ econuerso istud opponit illi. et ꝑ consequẽs cũ impeditio innascat ex oppositõne. oportet ꝙ q̃tum illud extremũ impedit istud ꝙ tm̃ econuerso istud impediat illud. ¶ P. sicut se habet virꝰ ad virtutẽ. sic se habet sacramentũ ad sacramẽtũ. Sed habitio vniꝰ virtutis nõ impedit ĩmo ꝓmouet receptionẽ alterius virtutis. q̃ habitio ordinis nõ debet impedire ꝓtractũ matrimonij cũ ambo sint sacramenta. ¶ P. vbi nulla est oppositio. ibi vniꝰ ad alteꝝ nulla est impeditio. Sed inter ordinẽ ꝛ matrimoniuꝫ nulla ẽ oppositio. Maior patet. qꝛ impeditio supponit aliquo modo repugnantiaꝫ ꝛ oppositionẽ. Minor ꝓbat. q̃a omnis oppositio realis. vel est inter ꝓtraria. vel relatiua. vel ꝓtradictoria. vel ꝑuatiua. taceo de subcõtrarijs. qꝛ eoꝝ oppositio est mere logicalis. Sed ordo et matrimoniũ nõ sunt ꝓria. qꝛ quãdoq̃ puta matrimonio ꝓcedẽte se compatiunt ĩ eodẽ. ꝓtraria ꝛo nõ ꝓnt simul eidẽ cõuenire. Nec relatiua. qꝛ matrimoniuꝫ nõ dicit ordinis matrimoniũ. nec ecõuerso. ¶ Etiã vnũ istoꝝ ꝑt esse ꝛ itelligi sine altero. sed relatiua sunt simul natura ꝛ naturali itelligẽtia. Nec ꝓdictoria. nec ꝑuatiua. qꝛ tã matrimoniũ q̃ ordo dicũt entitatẽ positiuã. in ꝓdictoriis autẽ ꝛ ꝑuatiuis semp alteꝝ extremoruꝫ caret entitate positiua. ¶ P. si ordo sacer impediret matrimoniũ. hoc maxime eẽt ꝑ tã/to. qꝛ de necessitate hꝫet annexã ꝓtinẽtiã. Cõsequẽtia pꝛ. Sed falsitas ꝓñtis ꝓbat. qꝛ necessitas istiꝰ annexionis vl esset ex ꝓcepto legis diuine. vel ex aliquo statuto ecclesie. Nõ ꝓt dici primũ. qꝛ in ꝑmitiua ecclesia vbi ꝓcepta dei strictissime seruabãtur. nõ legit eos qui in sacris ordinibus fuerũt vxores suas dimisisse. Nec secõm. quia nihil debet ecclesia statuere qd̃ repugnat rationi humane. Sꝫ hominẽ astringere ꝓcepto ad seruandã continẽtiaꝫ repugnat rationi humane. Maior pꝛ apud omꝰ. Sed minorẽ secratores grecoꝝ probãt sic. Cõtra rõem videt esse ꝙ hõ ꝑ ꝓceptũ ad hoc ꝓpellat ad qd̃ ꝑ viã cõsilij duci dꝫ. Sed ad continere ab omi muliere debet hõ duci ꝑ modũ ꝓsilij. qꝛ continẽtia est opus ꝑfectõis ꝛ superogationis. ad quod opus nõ extẽdit se ꝓceptum. sed tm̃ modo consiliũ. q̃ ꝛc. ¶ Et ꝓfirmat. quia apl'us. i. ad Thi. iij. dicit. Diacones sint vnius vxoris viri q̃ filijs suis bene ꝑsint ꝛ suis domibus. qui em̃ bñ mistrauerit gradũ sibi bonũ acquirẽt. ꝛ multã fiduciã in fide que est in christo iesu. Ex quo apparet ꝙ apl'us non solũ nõ ꝓhibuit existẽtes ĩ sacris habere vxores. sed etiã laudasse ꝛ cõmendasse videt. ꝛ ꝑ ꝓsequẽs nõ videt ꝙ ecclia rationabiliter hoc valeat ꝓhibere. ¶ Ad ꝑmũ negãda est ꝓñtia. qꝛ vãdens de mrimonio ad ordinẽ sacꝝ astringẽs se de licẽtia vxoris sue ad ꝑpetuã seruãdã ꝓtinẽtiã. vadit de impfecto ad ꝑfectũ. que via ẽ licita. sed ecõuerso tũc iret de statu ꝑfecto ad impfectũ. puta de statu ꝑfectionis ad statũ impfectõis. que via nõ ẽ licita. Vñ sicut licite ꝓt homo trãsire de vita secla ri ad statũ ꝓfessionis approbate religionis ꝛ nõ ecõuerso. sic etiã ĩ ꝓposito ꝛc. ¶ Ad ꝓbationẽ dõm ꝙ maior ẽ falsa. qꝛ medij colores ñ sũt oppositi. ꝓprie loquẽdo de oppositõe. ꝛ tm̃ vniꝰ exrñs ĩ subiecto ꝑstat impedimẽtũ recipiẽdi alteꝝ. ¶ Etiã dato ꝙ ista ꝓbatio aliq̃d cõcluderet ĩ naturalibꝫ. tm̃ nihil ꝓcludit ĩ talibꝫ q̃ ab hũana istituti ꝛõe dependẽt. sicut ẽ ĩ ꝓposito. ¶ Ad secõm dõm ꝙ maior nõ ẽ vera q̃tũ est ad ꝓpositũ. qꝛ virtutes sic sũt ꝓnexe ꝙ qui habet vnã virtutẽ ꝑfecte illi nulla viꝰ ꝓtest deesse. vt patet ex his q̃ dixi libro tercio. distinctione. xxxvi. articulo. i. Dñmo aũt ꝓnexionẽ nõ habẽt sacra. Aliq̃s em̃ ꝓt esse ꝑfecte baptizatꝰ. dato ꝙ omi alio careat sacramẽto. ¶ Ad. iij. nego maiorẽ. qꝛ dato ꝙ aliq̃ q̃ ñ sũt opposita

Cõtra cõclꝰ sedaz. 1

2

3

4

Nota

Cõfirmat

Solutio. Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

sic se habeant q̃ vnũ non impediat aliud fm se. ex hoc tamẽ nõ habet quin possit ipm impedire ex mandato ecclesie & humana instituti
Ad.4. one. ¶ Ad quartũ nego consequentiã. quia etiã apud grecos sacer ordo impedit mrimonium contrahendũ & dirimit contractũ post susceptionẽ sacri ordinis. et tamẽ apud eos sacer ordo nõ habet annexa continẽtiam. quia grecus existẽs in sacris vtit matrimonio p̃us contracto q̃z esset ĩ sacris ordinibus. ¶ Etiã ꝯsequẽs nõ est falsum saltẽ in ecclesia occidẽtali. Ad pbationẽ dicẽdũ q̃ necessitas illius cõnexionis est ex statuto seu p̃cepto ecclesie.

Nota ¶ Ad cuius intellectũ est aduertendũ q̃ ĩ sexta synodo statutũ fuit. q̃ nullus existens in sacris ordinibus de nouo cõtraheret mrimonium. tamẽ in illa synodo nihil de continẽtia fuit p̃ceptũ. & ideo si quis contraxerat anteq̃z esset ĩ sacris ordib̃. ille nõ tenebat ad cõtinẽtiã q̃diu vxor sua vixit. & post mortẽ vxoris tenebatur ad continẽtiam. quia nõ licebat ei secũdario contrahere. tum q̃ fecisset ꝯtra statutum iam dictũ. tũ quia fuisset bigamus et irregularis. nec p consequẽs posset ĩ suo ordine mistrare. tũ etiam quia fecisset cõtra ordinationẽ apl'i qui dixit. q̃ deberet esse virvnius vxoris. vt patz. i. ad Thimo. iij. Et quia greci in omia ordinata in p̃dicta synodo cõsenserunt. ideo istum modũ obseruãt vsq̃z in hodiernũ diez. ¶ Sed postea p multos annos in quodã solleni concilio ꝯsentiẽtibus omnibus de ecclia occidẽtali. dissentiẽtibus tamẽ illis de ecclesia orientali. statutũ fuit q̃ existẽs in sacris ordinibus nõ solũ nõ posset mrimonium de nouo cõtrahere. sed etiã q̃ teneret p̃petue cõtinere. Et ideo omis de ecclesia latina seu occidẽtali post istud conciliũ si fuerint in sacris. tũc sunt obligati ad continentiã obseruãdam. ¶ Ad rationẽ illius pbationis dicẽdum ad minorẽ. q̃ hominẽ astringere p̃ p̃ceptũ ad continẽtiaz obseruãdũ potest dupliciter intelligi. Uno modo absolute. Alio mõ sub adiecta cõditione. que tamẽ cõditio est ĩ homis volũtate. Primo mõ illa minorẽ vera. sed secũdo modo ẽ falsa. Et sic ẽi ꝓposito. quia recipe sacros ordies ẽ in homis potestate seu volũtate. Et pbatio illius minoris p̃cedit de p̃mo modo & nõ d̃ secũdo. quia sicut ad obedientiã religionis homo debet duci p modum consilij. tamẽ supposita hac conditione q̃ ipse ingrediat religionẽ. tunc stringitur ad obediẽtiam p modũ p̃cepti. Et eodẽ modo de pauptate et castitate. que cũ obediẽtia integrãt eẽntialia vota religionis Sic q̃z uis absolute homo secularis ad p̃petuam seruandã continẽtiaz nõ sit stringẽdus p̃cepto. sed ducẽdus consilio. si tũ sacros recepit ordines ad hmõi continẽtiam potest stringi p̃cepto. ¶ Ad cõfirmationẽ dicendũ q̃ illa verba apl'i nõ sunt ad ꝓpositũ istoz arguentiũ. Quia p multos annos postea a primo habuit ortũ ecclesie romane statutũ. p̃cipiens continẽtiam omibus in sacris ordinibus existẽtib̃. de pte saltẽ occidentali. cuius ptis plati ĩ p̃dictũ statutũ vnaniniter ꝯsenserũt. ¶ Etiã illa verba apl'i nõ sunt p̃ceptiua. sed soluz pmissiua. ideo licuit ecclesie aliud statuere. ¶ Ad cui statuti editionem isti sãcti patres inter alia motiua dupliciter poterãt mouerĩ ¶ Primo. s. vt cũ maiori puritate altar' ministerũ quod immediate respicit ipm sanctũ sanctoz puta dõm Jesum xpm possent pagere. attendẽtes scripturã ad hoc inducentẽ Isa. lij. vbi dicit. Mũdamini qui fertis vasa dõi. ¶ Secũdo ad p̃uenẽdum furtũ & latrociniũ plato:ũ. q̃ tẽpore istius statuti ecclesia iã cepat habere temporales possessiones. de quib̃ clerici in suis necessarijs sustẽtati totũ quod ipsis superest tenent pauptibus erogare. vt patet. xvi. q. i. c. vltimo Nã vt dicit eodẽ capl'o. Quicq̃d habet clerici pauper ẽ. Et ẽ auctoritas beati Hieronymi Sed sicut dicit. xij. q. ij. c. gloria epi. Ecclesiam defraudare sacrilegiuz est. accepisse vero pauptibus erogandũ & esurientibus. aptissimi sceleris est. & oim predonũ superat crudelitatẽ. Et eadẽ. q. c. & si illi. ꝯra tales qui iã dicta bona pauper pauptibus nõ tribuunt. dicit sic. Si illi qui nulla ex rebus suis pauperib̃ xpi distribuũt. eterni iudicis voce damnabũtur in futuro. quãto magis hi qui auferũt pauperibus que nõ dederũt. ¶ Igit ne clerici in animaz suarũ piculum reseruarẽt p suis vxoribus & liberis. ea que de iure debent pauptib̃. ideo p̃cepit ecclesia clericis in sacris ordinib̃ existẽtib̃. q̃ nõ solum nõ ducãt vxores post sacri ordinis receptionẽ. sed etiaz si quas p̃us habuerũt illis deniq̃z nõ vtãtur.

Ad confirmationẽ.

Quantum ad secũdũ articulũ est aduertendũ q̃ aliq̃ crimina p̃hibẽt mrimoniũ ꝯhendũ. & dirimũt ꝯtractuz Aliqua ꝯo sunt crimina q̃ q̃z uis p̃hibẽt matrimoniũ ꝯhẽdũ. tũ nõ dirimũt ꝯctũ. Et fm

Articulus secũdus.

hoc sic procedam. ¶ Primo ostendaz que et quot sint crimina matrimoniū contractuz dissoluētia. ¶ Scdo que et quot sint crimina mr̄moniū solū ꝛtrahendū phibētia. ¶ Tertio mouebo quedā dubia circa illa crimia matrimoniū dirimētia. ¶ Quo ad pmū ē sciendū q̄ solū tria sunt crimina rōne quoz dirimit mr̄moniū iā ꝛtractū. ¶ Primū est. si adulter procurat mortē vxoris legitime illa intētione vt contrahat matrimoniū cū adultera. vel adultera procurat mortē mariti sui vt cōtrahat cū adultero. tūc iste due psone q̄uis p verba de p̄senti contrahant. nunq̄z tamē poterūt habere legitimū matrimoniū. Istud habetur. xxxi. q. i. Si quis viuēte. Nota tamen q̄ ista procuratio debet esse cum effectu. ita q̄ ex hm̄oi procuratione mors ꝛiugis sequat. Si em̄ adultera ꝓpter hoc q̄ matrimoniū habere posset cū adultero dedisset venenū ꝛiugi. ⁊ tm̄ ex illo veneno cōiunx nō fuisset mortuus. tūc si postq̄z mortuus ē coniūx tali morte cui⁹ adultera nō est causa: ꝛtraxerit matrimoniū cuz adultero. tale matrimoniū nō est dirimēdū. vt ꝛmuniter dicūt Raymund⁹ et Hostiē. ac ceteri doctores iuris. ¶ Scdm crimē ē si adulter viuēte vxore sua dat fidē adultere ꝗ matrimonio cōtrahendo cū ea post mortē vxoris sue. vel post mortē mariti ipsi⁹ adultere. Istd habet. xxxi. q. i. c. relatū. Et idē intelligēdum est de iuramento vel etiā simplici promissione quod nūc dictū est de fide. sicut notauit Hugo. sup iā dicto. c. relatū. ¶ Terciū crimen ē. si adulter cū adultera ꝗ facto contraxit matrimoniū p verba de p̄senti viuēte vxore ipsi⁹ adulteri. vl viuēte marito ipsius adultere. Iste due psone nunq̄z pnt habere verē matrimonium etiā post mortē suoz cōiugū. Notāter autē hic dicit adulter cū adultera. qz si nūq̄z polluit eā tempe quo vixit vxor sua. tūc nō obstāte q̄ sibi dedisset fidē de ꝛtrahēdo. sicut tactū ē de scdo crimine. vel de facto contraxisset cuz ea legitima vxore viuēte. tamē si post mortez vxoris iterē cū eadē ꝛtraxerit matrimoniū nō est dirimendū. sicut patet extra de eo q̄ duxit l mr̄moniū quā polluit p adulteriū. c. vltio. vbi Gregorius. ix. sic ait. Si quis vxore viuente fide data promisit aliā se ductuz. vel cū ipsa de facto ꝛtraxit. si nec aī nec post legitima ei⁹ supstite cognouit eandē. q̄uis vtriq̄z ipsorū pro eo q̄ hoc grauiter deliquerūt sit pnia iniungēda. nō est tm̄ matrimoniū qd cū ea contraxit post vxoris obitū dirimendū. ceterē tolerari nō dz si ꝓius vl postea dū vixit vxor ipsius: illā adulterio polluisset. ¶ Et isti tres casus pnt his versiculis mēorie ꝛmēdari. Nubāt siue fidē dent mechi de copulādo. Siue parent mortē: connubia sūt dirimēda. ¶ Dz quo ad scdm notandū q̄ a iuristis septē assignātur crimina que phibēt matrimoniū cōtrahēdū. tm̄ nō dirimūt cōtractū. ¶ Quorū vnū est incestus. De ista phibitōe habet. xxxiij. q. vij. c. si quis viduā. ⁊. c. qui dormient.

¶ Aliud ē raptus sponse. puta si aliquis rapit violenter mulierē alteri desponsatā. Et de hoc habet. xxvij. q. ij. c. statutū. ¶ Terciū est vxoricidiū. puta qui vxorez suam occidit ductus zelo vindicte. iracundia vel invidia. Et de hoc habetur. xxxiij. q. ij. c. admoncre te.

¶ Quartum est susceptio ꝓprie sobolis de sōte baptismi in fraudē matrimonij. ¶ Ad cuius intellectū sciēdum q̄ antiq̄tus rāro baptizabātur homīes: siue adulti essent: siue puuli nisi bis in anno. s. i vigilia pasce ⁊ pentheco/stes. Et tūc in illa pressura circa fontē baptismi aliqui dolosi homines odiētes vxores suas susceperunt propriaz prolē de fonte baptismi. ne postea tenerētur reddere debitū carnalis copule ꝓpter cognationē spūalem. que cōtrahitur inter illū qui puerum suscipit de baptismo. ⁊ matrē eius. Et hoc ꝓcipiens summus pontifex. prohibuit ne tales denuo contraherent matrimoniū. etiam post mortē vxorum quas tali fraude circumuenire nitebant. Et istud habetur. xxx. q. i. c. de eo. ¶ Quintū est occisio p̄sbyteri. Unde extra de penitētiis ⁊ remissionib⁹. c. qui p̄sbyterē. dicit. q̄ ille qui occidit p̄sbyterum duodecim annis peniteat ⁊ cingulo militie careat. nec deinde contrahat matrimoniū. ¶ Sextū crimen ꝓpter qd aliq̄s sustinuit sollennē penitentiā. Postq̄z em̄ alicui pro suo crimine iniuncta ē sollēnis penitētia. ille deinceps nō debet ꝛtrahere matrimoniū. vt habetur. xxxiij. q. ij. c. de his. ¶ Septimū ē si quis scienter accipit monialem in vxorē. Et de isto habetur. xxvij. q. i. c. Ni qui. ¶ Et hos septē casus comp̄hēdit Hostiē. in sua sūma que dicit copiosa his versibus. Incestus. raptus sponsate. mors mulieris. Susceptus ꝓprie sobolis. mors p̄sbyteralis. Uel si peniteat sollenniter. aut monialem Accipiat: prohibent hec coniugiū sociandū. ¶ Forte dicetur. cum vxoricidiū claudat in primo crimine quo matrimoniū cōtractum dirimitur. videt q̄ non possit poni in numero crimi

Prima ps h⁹ articuli. Primum

Scdm.

Tercium.

Quartū

Quintū.

Sextū.

Septimū

Versus.

Scda ps h⁹ articuli.

Primum

Scdm.

Tercium.

Quartū

Quintū.

Sextū.

Septimū

Versus.

Tercia ps h⁹ articuli.

Dubium

nũ quibus solum prohibet contrahendũ & nõ dirimit contractũ. quia de plano sequeret cõtradictio. s. q̃ vxoricidium solũ prohiberet contrahẽdum. & nõ solum prohiberet contrahenduz. Et etiã dirimeret mrimoniũ cõtractũ. & non dirimeret cõtractũ. ¶ Rñdeo q̃ hic nulla est contradictio. qz licet ppter vxoricidiũ dirimat matrimoniũ ꝯctum. qñ quis occidit vxorẽ illa de cã vt mrimoniũ cõtrahat cuz adultera. tamẽ si illa de causa non occidit. sed alio motuo. puta zelo vindicte. quia forte ipsam reperit in adulterio. vel motus ex iracundia vel inuidia occidit ipsam. tunc vxoricidium spectat ad crimina trimodo prohibentia contrahendũ. & nõ dirimẽtia ꝯctũ. ¶ Etiã qztum ad secũdes duos casus in quibꝫ dirimit mrimoniũ põt dubitari. posito q̃ aliqs i vna ciuitate habeat vxorẽ legitimã. & i alia ciuitate contrahat cũ alia que hãc fraudẽ ignorat p verba de futuro qztum ad scdm casũ. vel p verba de pñti qztũ ad terciũ. vtz post mortẽ pme possit verũ hre mrimoniũ cuz scda. ¶ Dcdm q̃ si scda manet in hmoi ignorãtia vsqz ad mortẽ pme & post mortẽ prime ista secũda pcipit fraudẽ viri. tũc fraude hmoi pcepta in volũtate istius secũde mulieris ẽ cũ illo viro tenere matrimoniũ. vel petere ab eo diuoriũ. sic ptz extra de eo q̃ dixit i mrimoniũ quã polluit p adulteriũ. c. ppositũ ẽ nobis. vbi pmisso isto casu. circa finem istius capituli Alexãder tercius sic cõcludit. nisi mulier diuoriũ petat. ad petitionẽ viri nõ sunt aliqtenus separandi. ¶ Vl secũda pcipit istam fraudẽ adhuc prima viuente. & tunc vel immediate recedit a viro. ita q̃ nunqz permisit se carnaliter cognosci ab eo postqz de certo nouit eum habere aliam vxorẽ viuentẽ. tunc nec hoc impedit quin post mortem prime iste due psone possint contrahere verum matrimoniũ. Si autẽ post illaz certitudinẽ pmiserit se cognosci ab illo viro viuente adhuc pma. tunc nunqz poterit habere matrimoniũ cũ eo. etiam mortua prima Ista patent extra de scdis nuptijs. c. dñs.

Dis. xxxvij. Articulus tercius.

Quantuz ad terciũ

articulũ ẽ aduertendũ. q̃ votũ impediẽs matrimoniũ est votũ continẽtie. Et istud ẽ duplex. Nã vnũ ẽ votũ continentie sollẽne. Aliud autẽ simplex. Quãdo autẽ votũ continẽtie dicatur esse sollẽne. qzuis de hoc sint varie opiniones apud aliquos iurisperitos. tñ fm dmunẽ doctrinã theologoz. & fm maiorẽ partem iurisperitoz. solum duobus modis sollẽnizatur votũ continẽtie. scz p sacri ordinis susceptionẽ. & per certe regule professionẽ in manu eius qui potest recipere hmoi professionẽ puta in manu prelati ipsius qui profitetur. vel vicẽ eius gerens. vl si mansit in religione approbata. Si quis autẽ alio modo vouet continentiam qz his duobus modis. hoc dicitur votũ simplex. Et istud ponit Bartholomeus brixiẽsis in glo. libri decretoz. xvij. q. i. in principio ¶ Idẽ ponit Tãcredus & Osti. & multi alij doctores iuris vna cũ doctoribus theologie. ¶ Innocentius vero addit quosdã alios modos sollẽnizandi votuz continentie. qui vel nõ sunt in vsu. vel si accederent ad istos possũt reduci. ¶ Dis pmissis pono tres cõclusiones. ¶ Prima est q̃ sollenne votũ continẽtie prohibet matrimoniũ cõtrahendũ & dirimit contractũ. Quia sacer ordo et approbati ordinis pfessio prohibẽt ꝯhẽdũ matrimoniũ et dirimũt ꝯctũ. Sed sollẽne votũ continẽtie vel est annexuz sacri ordini vel approbati ordinis pfessioni. q̃ &c. Maior pbatur. Nã q̃ sacer ordo impediat mrimoniũ cõtrahendũ & dirimat contractũ. pz in pmo articulo istius questionis. Q̃z aũt pfessio impediat & dirimat: habẽt expsse extra qui clerici vel vouẽtes. c. meminimus. Sed minor patet ex iaz dictis. ¶ P. ista conclusio euidẽter habẽt in decretis disti. xxvij. c. vouẽtibꝫ. Itez habẽt. xxvij. q. i. quasi i singulis capitul' illiꝰ q̃stionis ¶ Cõcl'o scda ẽ q̃ votũ ꝯtinẽtie simplex prohibet mrimoniũ ꝯhẽdũ. Qz si i aliq̃ casu votũ simplex nõ ĩpediret mrimoniũ ꝯhẽdũ. hõ marie videret qñ post hmoi votũ aliqs iurasset se ꝯctuz mrimoniũ cũ aliq̃ muliere. Sz hmoi iuramẽto nõ obstãte adhuc impedit. q̃ in omi alio casu impedit contrahẽdũ nisi auctoritate supioris sup eo fuerit dispensatũ. Maior pz. Minor pbat auctẽ Clemẽt' tercij. qui extra qui clerici vel vouẽtes. c. rursus. respondet ad casũ ibidẽ positũ de quodaz qui post simplex votũ continẽtie iurauit quãdã ducturũ in vxorẽ. sic dicens. Arbitramur q̃ cum simplex votũ apud deũ nõ min' obligetur qz sollẽne. p eo qd iurauit temere pniaz agat. & votum quod deo fecit studeat obseruare. ¶ Tercia cõcl'o ẽ q̃ simplex votũ ꝯtinẽtie nõ dirimit mrimoniũ ꝯctuz. Quia qñ aliq̃d sic se habet q̃ ipso nõ obstãte verba de pñti consensũ mrimoniale expzimẽtia faciunt verum

Respõsio

Dubium

Respõsio.

Cõclusio prima 1

2

Cõclusio scda.

Cõclusio tercia. 1

mrimoniū hoc nō dirimit mrimoniū ꝯctuz.
Hz nō obstāte simplici voto ꝓba re pnti ge
nerāt vex mrimoniū. vt ptz di. xxvij. c. si vir.
2 ¶ A. clemēs i iā dicto. c. rursus. post verba p̄
dicta subdit. q̄ si postq̄z hmōi pstitit iuramē/
tū ad nuptias motu ꝓprio cōuolasset. cū vo
tuz simplex mrimoniū impediat contrahen/
dum. non tamē impediat iaz contractū. nihil
ambiguitatis questio contineret. Ex qua au
ctoritate clare patet nō solū ista tercia conclu/
3 sio sed etiā secūda. ¶ B. iste due cōclusiones
etiā habētur ex dictis Alexādri extra qui cleri.
vel vo. c. consuluit. vbi circa finē illius capi/
tuli sic ait. Sicut simplex votū mrimoniuz
impedit ꝯtrahēdū z nō dirimit ꝯctū. ita habi
tus sine pfessione suscept⁹ ne ꝯtrahat impedit
4 sed contractū nequaq̄z dissoluit. ¶ B. eodē ti
tulo. c. memīmus. papa Alexāder ait sic Si
quis q̄z qui se religioni deuouit et habitu susce
pto pfessionē fecit. postmodū sibi aliquā co/
pulauerit. ē cogēdus ab ea recedere. z ad eccle
siam cui se contulit sine cōtradictione redire.
verū si nec habitū suscepit. nec pfessionem fe/
cit. sed votū solum mō. et se ad religionē tran
siturū pmisit. licet matrimoniū postea ꝯxerit
nō est cogēdus ad religionē trāsire. z mrimo
nij votū rescindere. ¶ Ex ꝓma pte istius au
ctoritatis plane pz ꝓma ꝯclusio. Hz ex scda
Instantia pte pz ꝯclusio tercia. ¶ Forte dicet q̄ ista ter
1 cia ꝯclo videt ꝯdicere ꝓme et ecōuerso. qz vo
ta ꝯtinētie q̄ equaliter obligāt. illa eq̄liter mri
moniū impediūt. Sed votū sollēne z votuz
simplex equaliter obligāt. teste Clemēte in. c.
p̄allegato rursus. ergo si sollenne votum diri
mit matrimoniū contractū. sicut dicit prima
ꝯclusio. etiā simplex dirimet. quod ē opposi/
tū tercie cōclusionis. vel si simplex votū non
dirimit sicut dicit tercia ꝯclusio. sequit q̄ nec
2 sollēne votū dirimat mrimoniū. qd ē opposi
tū ꝓme ꝯclonis ¶ B. si simplex votū ꝯtinētie
nō dirimeret mrimoniū ꝯctū post hmōi vo/
tū. tūc de necessitate iuris hō esset obligatus ad
faciendū mortale pctm. sed ꝯns est incōueni
ens. ḡ z ancedēs. falsitas ꝯntis ē nota. Equi
tas em iuris hoc non admittit q̄ aliquis ho/
mo de necessitate iuris mortaliter peccet. Con
sequētia probat. qz qui ppetuaz vouit castita
tem. etiā voto simplici absq̄z adiūctione pfes
sionis z sacri ordinis: non pōt actū carnalis
copule exercere sine mortali peccato. Sed exi
stēs in matrimonio de necessitate iuris tenet
ꝯiugi reddere actū carnal' copule. ḡ ꝛc. Ma
ior pbat. qz quicūq̄z elicit actū ꝯtra votū suū
licitū z honestū ille mortaliter peccat. Sed si
aliquis ppetuam vouēs castitatē z ꝯtinētiaz
exerceret actū carnal' copule. tūc eliceret actū
ꝯtra suum votū licitū z honestū. Minor pa
tet ex dictis supius distinctione. xxxij. articlo
i. ¶ Ad ꝓmū dicendū ad minorē. q̄ licet vo Solutio.
tum simplex z sollenne equaliter obligent q̄z Ad. 1.
tum ad genus pctī illoz qui faciunt ꝯ hmōi
vota. quia tam violans votum simplex q̄z vi
olans votū sollenne quodammodo peccant
eodē genere peccati. licet vnus grauius pecz
altero. eo q̄ peccet cū maiori scādalo. tamē nō
equaliter obligāt q̄z tum ad p̄ueniendū alterz
supueniens vinculum. puta ipm matrimo/
niū. Cui⁹ ratio est. qz votū simplex equipol/
let nude pmissioni. Sed votū sollēne inclu
dit pmissionē cū trāslatione dominij i alteri⁹
ptātē. Hmōi aūt trāslatio etiā fit i mrimonio
z maxime i mrimonio ꝯsūmato. Nō sic est
q̄ licet post simplicem pmissionē res pmissa
nō deberet trāsferri in alterius ptātem q̄z illius
cui pmissio facta ē. tamē si dominiū illius rei
de facto trāsfertur in alterz. q̄uis peccet qui sic
a ꝓmo pmisso recedit. tamē trāslatio iā dicti
dominij nō potest reuocari. Hinc est q̄ si ali/
quis post simplex votū contināte contrahit
matrimoniū. tunc ppter trāslationē dominij
sup corpus suū factū in coniugis potestatē.
iste obligat ad tenendū mrimoniuz. maxime
si fuerit ꝯsummatū. Sed post sollēne votuz
nō ligat matrimonsū. quia p voti sollēnizati
onem iam translatū est vouētis dominiū in
dei z sui vicarij potestatē. z ideo nō potest tali
ter vouens dominiū sui corpis vlterius trās/
ferre in coniugis potestatē. Naz quod semel
ab aliquo translatū est. hoc ab eodē vlterius
trāsferri nō pōt. ¶ Ad secundū nego ꝯntiaz Ad. 2.
Ad probationē dicendū ad minorē. q̄ redde
re actuz carnalis copule non est de necessitate
iuris nisi postq̄z transierūt duo mēses cōpu
tando a die qua ꝯtractū fuit mrimoniuz. vt
ostensū ē supius distinctōe. xxxvij. articlo. iij
conclusiōe scda. Et ideo infra illos duos mē
ses iste per ingressum religionis potest vitare
mortale peccatū. Si autem anteq̄z ptranseat
iam dicti duo menses consentit in actuz car
nalis copule. tunc p prima vice peccat morta
liter. nō de iuris necessitate. quia adhuc de iu
re non tenebatur coniugi in hoc obedire. Et
ideo huiusmodi peccatuz pcedit a ꝓpria vo/
lūtate. Consūmato ꝯo matrimonio p hmōi

primaz carnalem copulã. tunc postea redden do debitũ coniugi exigẽti nõ peccat. quia ad hoc tenetur ex debito iusticie. et de iuris necessitate. igitur virtute 7 fide matrimonij excusatur a peccato. tamen nõ excusatur petendo Tũ ḋa ius petendi nõ habet. Quãtũ em̃ i se est tenetur ad continentiã ratione voti p̃cedẽtis. Et eadẽ ratione nõ debet transire ad secũdas nuptias si supuixerit mortuo coniuge. Tum etiam quia coniũx de necessitate iuris nõ tenet petere. vt dictũ est distinctiõe. xxxij. articulo. q. conclusione. ij. Igit hm̃oi necessitas nõ excusaret illũ cuius matrimoniũ precessisset votum continentie. si ipse peteret debitum.

Articulus quartus

Quantum adquar

tum articulũ patet ex p̃dictis. q̃ ligamen seu vinculuz precedẽtis coniugij viuẽte coniuge dirimit matrimoniũ sequẽs. hoc dũtaxat excepto si vnus coniugũ ingredit religionẽ aũ̃ z matrimoniũ cõsummet. vel si a statu infidelitũ recipiẽdo baptismi sacramentũ conuertitur ad fidẽ. altero coniuge manẽte in sua infidelitate. in quorũ casuum primo mortũ mũdo. postponẽdo vitã mundanã. in secũdo regenerat spũaliter inchoando vitã christianã Et de his omibus dictũ est supius. ideo trãseo causa breuitatis. ¶ Duo tamẽ dubia circa istã materiã sunt declarãda. ¶ Primũ est

Dubium primũ

Dato q̃ vir vxorez vel vxor virum p̃didерint longo tempe. vtrum possit contrahere matrimoniuz de nouo. Et dato q̃ cõtrahat. qualiter cũ isto secũdo coniuge debeat se habere.

¶ Ad hoc respõdeo sicut respõdet Luci⁹ papa extra de secũdis nuptijs. c. dñs. vbi sic ait Null⁹ ammodo ad secũdas nuptias migrare p̃sumat. donec ei constet q̃ ab hac vita migrauerit coniũx eius. Si vero aliquis vl aliqua illud hactenus nõ seruauerit. 7 de morte prioris coniugis adhuc sibi existimat dubitandũ. p̃sone quae sibi nupsit debitũ non deneget postulãti. quod a se tamẽ nouerit nullatenus exigendũ. Q, si post hoc de prioris cõiugis vita constiterit. relictis adulterinis amplexibus ad priorẽ coniugẽ reuertat. Ex qua auctoritate patz q̃ non assistente certitudine de morte vnius coniugis. alter coniũx ad secũdas nuptias nõ debet trãsire. Si tamẽ trãsierit. q̃diu p̃babiliter dubitat potest debitũ reddere sz nõ exigere. Sed q̃cito de certo cõstiterit de vita prioris cõiugis. tũc debet a secũdo recedere. ¶ Ista eadẽ sentẽtia patet. xxxiij. q. 1. cum p̃ bellicã. ¶ Secundũ dubiũ ẽ.

Dubium scdm.

Dato q̃ aliquis de morte suscitetur. vtrum teneatur vxorẽ quã habuit prius q̃z moreretur repetere. et ipsa eum. vel ambo sint absoluti a vinculo prioris coniugij. ¶ Circa quod est aduertẽdũ q̃ aliquẽ fuisse mortuũ potest dupliciter intelligi. Vno mõ realiter. Alio mõ apparẽter. Nam sicut referũt aliqui valde periti i arte medicine. quedã est infirmitas que tenet hominẽ p̃ tres dies naturales. hoc est p̃ tres completas celi reuolutiones ita sopituz in omibus sensibus. q̃ cuilibet intuẽti videt esse mortuus. ¶ Et inde sorte inoleuit q̃ reges 7 principes aliquarũ terrarum tribꝰ diebus postq̃z mortui sunt custodiũtur sup terram anteqũz sepeliãtur. ne forte tacti sint iã dicta infirmitate. ¶ Et ex hac opinione quidã hereticus nomie Petrus de ebano. qui expertissimus fuit medicus. accepit occasionẽ veri dendi miracula christi et sanctorũ q̃tum ad suscitationem mortuorũ. Dixit em̃ q̃ tales resuscitati nõ erant vere mortui. sed infirmi p̃dicta infirmitate. ¶ Et si dicebat sibi de Lazaro qui erat quadriduanus in monumẽto. p̃dicta autẽ infirmitas sicut etiam ipse cõcessit. nõ potest tenere hominez vltra tres dies. Ipse respondit q̃ illꝰ dictũ de Lazaro verificat p̃ synodochen. ita q̃ pars accipiebat pro toto. Fuerunt em̃ vt ipse dixit solũ tres dies naturales. numerabãtur tamẽ quattuor. ḋa erat ibi pars p̃me diei. 7 pars quarte diei. que due ptes equipollebãt vni diei naturali. que cum duobus alijs diebus faciebant tres dies naturales. ¶ Sed isti mentita est iniquitas sua. 7 recepit mercedez erroris sui. Nam ego fui p̃sens quãdo i ciuitate paduana ossa sua p̃ his et alijs suis erroribus fuerunt combusta. ¶ Supposita igit ad p̃sens dei virtute que hominẽ etiã redactum in puluerez potest suscitare ad vitã. vt infra patebit circa distinctionẽ. xliij. 7 supposito etiam veritate de p̃dicta infirmitate. tunc pono duas cõclusiones. ¶ Prima est. q̃ si aliquis qui vere fuit

Cõclusio prima

mortuus resuscitat. et vxor sua post mortem eius contraxit matrimoniũ cũ alio viro. tũc debet manere cũ secũdo. et nõ debet reuerti ad illum qui a morte ẽ suscitatus. Quia qd̃ legitime ꝯtractũ est hoc nõ est dirimendũ. Sed ista mulier legitime contraxit cũ isto secdo viro. Maior ẽ nota. Etiã minor pz. q̃ sicut hr̃ extra de secdis nup. c. sup illa qõe. mortuo viro vxor p̃t absq̃z ifamia mr̃imoniũ cũ alio viro

contrahere. etiã infra dies luctus primi viri.

Cõclusio secda. ¶ Secda cõclusio est. dato q̃ nõ contraxerit cũ alio. adhuc tñ nõ teneꝫ de necessitate recipere illum vir̃ a mortuis resuscitatũ. Quia vinculũ matrimonij dissolutũ fuit in morte illius viri. igiꝫ post mortẽ vxor non mãsit illi viro matrimonialiter obligata. Cõsequentiã istã innuit apl's. i. ad Ror. vij. vbi ait. Mulier alligata est legi quãto tempe vir eius viuit. q̃ si dormierit vir eius: liberata a lege viri. cui vult nubat tñ in dño. ¶ Forte diceꝫ q̃ aplus videꝫ oppositũ istius innuere ad Hebre. xi. vbi ait. q̃ acceperũt mulieres de resurrectione mortuos suos. ¶ Ñndeo fm glo. isti mortui nõ fuerunt mariti istar̃ mulierũ. sed fuerunt filij earum. ¶ Dato etiam q̃ fuissent mariti. ex hoc tamẽ nõ haberet q̃ ipsos acceperunt de necessitate pozis matrimonij. sed potius de ꝛgruitate ꝛ honestate ipsos accipiẽdo quodaz nouo cõsensu nouũ matrimoniũ cũ ipsis cõtraxerũt. ¶ Et ista etiaz est intẽtio magnozũ doctoz in iure canonico. sicut patet. xxxij. q. vij c. licite. Sup quo capitulo notauit Hugo. q̃ Lazarus post resurrectionẽ suaz nõ potuit repetere vxorẽ suam. ꝛ si voluisset eã vlterius habere in vxorẽ. necesse fuisset eos de nouo cõtrahere matrimoniũ. Et addit q̃ tamẽ ꝓpter hoc Lazarus nõ fuisset bigamus. qz non diuisisset carnẽ suam. ¶ Tercia ꝛclusio est. q̃ si aliquis ratione supdicte infirmitatis mortuus videret. talis ad se reuersus de necessitate tenereꝫ repetere vxorẽ suam. et eõuerso illa tenereꝫ repetere eũ. qz mr̃imoniale vinculũ fũdatur sup toto coniũcto. ꝛ ideo toto nõ dissoluto. nõ dissoluꝫ hm̃oi vinculũ. Sed q̃uis ĩ vera morte totum dissoluaꝫ qñ ania a corpe separatur. ꝛ p ꝛsequẽs esse humanũ quod ẽ esse totius corrumpiꝫ. tamẽ in pdicta infirmitate nõ dissoluꝫ totuz. nec corrumpiꝫ esse totius ideo manet hm̃oi vinculũ. ꝛ p ꝛsequens manet ver̃ matrimoniũ. ¶ Ad argumentũ pn̄cipale nego ꝛsequẽtiã. Ad pbationẽ dicẽdũ. q̃ licet ĩ his q̃ sunt in sacris ordinib̃ et ꝛtinẽtie voto astricti. hoc remediũ qd̃ est mr̃imonium habeat impedimentũ. tamẽ alia remedia que melius ꝛ nobilius militãt ꝛtra carnales concupiscẽtias nõ habẽt impedimentũ. puta oratio. corpis castigatio. et diuine gratie cooperatio qua deus succurrit oñibus qui iuuocant illũ in veritate.

Instantia

Solutio.

Cõclusio tercia.

Ad argu. pnci.

¶ Distinctio tricesima nona ꝛ quadragesima.

Post hec de dispari cultu. Postq̃z mgr̃ determinauit de pson̄is q̃ sic sunt illegitime q̃ mr̃imoniũ cũ nulla pson̄a pñt ꝛ̃here. nunc tractat d̃ his q̃ q̃uis cũ aliq̃b pson̄is possint ꝛ̃here. tñ ad ꝛ̃hendũ respectu aliquar̃ pson̄arũ sũt oĩno illegitime. Vi aũt impedimẽt vel cultꝰ disparitate. vel cognatõe carnali. vl' affinitate. vel cognatõe legali seu spũali. Ut igiꝫ ĩ duab̃ lectõib̃ ista residua materia de matrimonio termiꝫ. diuidiꝫ iste textꝰ ĩ duas ptes. Qz pmo mgr̃ tractat d̃ dispari cultuꝫ cognatiõe carnali. Secdo de affinitate ꝛ cognatõne spũali ac etiã legali. di. xli. ꝛ. xlij. Prĩa q̃ ẽ pñtis lectõis diuidiꝫ ĩ duas. Qz pmo tractat de cultꝰ dispitate. Secdo de carnali cogtõe seu d̃ ꝛsãguitate. dis. xl. ibi. Nũc supest de cogtiõe. Prĩa ĩ duas. Qz pmo oñdit q̃ fidelis cũ infideli nõ pt ꝛ̃here ver̃ mr̃imoniũ. Secdo oñdit q̃ inter duos infideles pt eẽ legitimũ q̃uis ñratũ ꝛiugũ. ibi. Sũt tñ nõnulli. Prĩa ĩ tres. Qz pmo fidelẽ cũ infideli ꝛ̃here mr̃imoniuz oñdit esse ꝓhibitũ. Secdo innuit si vnꝰ cõiugũ ad fidẽ cõuertiꝫ. q̃ de iure pt relinquere alter̃ nõ ꝛuersũ. Tercio inq̃rit vtr̃ fidelis dere linquẽs infidelẽ possit de nouo ꝛ̃here mr̃imoniũ. Secda ibi. Pot tñ licite. Tercia ibi. hic quer̃iꝫ. Prima ĩ tres. Qz pmo pmittit pdicte ꝓhibitis determinatõz. Secdo adducit ꝛ tollit ꝛriã obiectionẽ. Et tercio ex pdictꝫ infert vnã spãlẽ ꝛclõz. Secda ibi. Huic aũt videꝫ. Tercia ibi. Ex his monstraꝫ. ¶ Sequiꝫ distinctio. xl. In qua mgr̃ tẽ. Et diuidiꝫ ĩ duas ptes. Nã pmo mgr̃ ostẽdit vsqz ad quẽ cõsanguinitatis gradũ antiq̃tꝰ fuit ꝓhibitũ ꝛ̃here mr̃imoniũ. Secdo obiicit in ꝛriuz. ibi. His aũt occurrit. Prima ĩ tres. Quia pmo tangit pdictã inhibitionẽ. Secdo oñdit gradũ ꝛsanguinitatis diuersã apud diuersos fuisse ꝛputationẽ. Tercio hutꝰ cõputatõis reddit rõez Secda ibi. Quõ aũt gradꝰ. Tercia ibi. Quare ꝓo. Circa hãc distinctiõez quero.

Vtrũ inter duas pson̄as infideles infra gradũ ꝛsãguitatꝭ ꝓpiano ꝓhibitũ possit eẽ ver̃ mr̃imoniũ Videꝫ q̃ ñ Qz duo impedimẽta sil' iũcta non minꝰ impediũt mr̃imoniũ q̃z vtrũq̃z p se sũptũ. Sz taz ꝛsanguitas p se sũpta q̃z etiã infidelitas ĩpediunt mr̃imoniũ. g̃ etiã ĩpediũt sil' iũcta. Maior ẽ p se nota. Minoz q̃tũ ad pmã sui ptem patz. s. q̃ cõsanguitas impediat. quia omnis

cognatio ppꝛie dicta impedit mrimoniũ. sed ꝛsanguitas ē cognatio ppe dicta. Pz etiã q̃ztũ ad scdaz ptẽ. qꝛ rõe infidelitatis fidel' cũ infideli nõ põt ꝛhere mrimoniũ. ¶ Cõtra. abrahã habuit vex mrimoniũ cũ sara. g̃ ꝛsanguitas nõ impedit vex mrimoniũ extra fidẽ xpianã. Añs pz. qꝛ als Isaac quẽ Abrahã habuit de sara nõ fuisset legitimus heres. cui⁹ oppositũ testat scꝑtura Gen. xxi. Patet etiã ꝛsequẽtia. quia Sara fuit filia patris ipsius abrahe ex alia matre. vt patet Gen. xx. ¶ In ista questione ꝑmo videndũ est. quõ infideles se habeãt ad matrimoniũ manẽte eoꝛ infidelitate. ¶ Secũdo quõ se habeant ad matrimoniũ cessante infidelitate. Et hoc q̃ztuz ad distin. xxxix. ¶ Tercio videndũ est quid sit consanguinitas. 7 de diuersitate suoꝛ graduũ ¶ Et quarto vsqꝫ ad quotũ gradũ impediat matrimoniũ tam fideliũ q̃z etiaz infideliũ. Et hoc q̃ztũ ad dist. xl.

Articulus primus. Cõclusio prima

Quantuz ad primũ

pono duas ꝛclusiones. ¶ Prima est q̃ ifidelis cũ infideli potest vex ꝛtrahere mrimoniũ
1 Quia illi apud quos põt esse lex seu ius nature. tales pñt matrimoniũ verum ꝛtrahere. Sed lex nature pt esse apud infideles. g̃ mrimoniũ pt eẽ inter eos. Maiꝛ pz. qꝛ sicut dixi supꝛius. mrimoniũ est aliquo mõ ꝺ lege nature. cui⁹ etiã signũ est. qꝛ homines contraxerũt matrimoniũ añ omnẽ legẽ scriptã. Patz etiã minꝛ. Quia ad Roma. i. dicit de infidelibus gentilibus. q̃ legẽ dei habuerũt scriptã in cordibus suis. Hoc autẽ nõ potest intelligi nisi inq̃ztum habuerũt legẽ nature. que includit legem dei q̃ztum ad decez precepta decalogi ¶ P. quibus nihil coꝛ repugnat que ad verum matrimoniũ requirũtur. illis vere potest competere matrimoniũ. Sꝫ duabus infidelibus pꝛsonis possunt cõuenire omia que ad vex matrimoniũ sunt necessario requisita Maiꝛ patet. Minꝛ ē ꝑb. qꝛ omia que in diffinitõe matrimonij ponũtur pñt infidelibus conuenire Sed necessario requisita pro matrimonio debẽt tãgi in ei⁹ diffinitõe. Maiꝛ patet. hec ē em diffinitio matrimonij fm Hugonẽ de sancto victoꝛe. Matrimoniuz ē maris 7 femine coniũctio indiuiduaz vite retinẽs consuetudinẽ. Sed omia in ista diffinitõe posita conueniũt etiã infidelibus vtroq̃z manẽte infideli. Minꝛ etiaz patet. quia cum accidẽs nõ solũ p essentialia. verumetiã p additamẽta diffiniat. vt patz. vij. metaph. videt q̃ in sua diffinitione completa nihil debeat omitti de his que ad ipsum sunt necessario requisita ¶ Sed contrariũ istius tenet quedã opinio p qua potest argui sic. Nullũ sacramentũ ecclesie potest alicui cõuenire nisi sit baptizatus. Sed matrimoniũ ē sacramẽtum ecclesie. 7 infideles puta indei 7 gentiles nõ sunt baptizati. ergo 7c. Maiꝛ patet. q̃a baptismus est ianua intrãdi ad alia sacramẽta. 7 est fundamentũ omniũ alioꝛ sacramẽtorum. Minꝛ de se patet. ¶ P. vbicunq̃z deficit signatũ ibi signũ nõ est verum sed falsum Sed matrimoniũ sicut 7 quodlibet aliud sacramentũ est quoddã signũ. cuius signatuz deficit in statu infideliũ. ergo 7c. Maiꝛ patet. qꝛ signũ 7 signatũ dicũtur relatiue. Sed pempto vno relatiuoꝛ pimitur 7 alterũ. igit vbi deficit signatũ ibi nõ potest esse verum signũ. Probat minꝛ. qꝛ matrimoniuz signat coniũctionẽ christi cũ ecclesia. de qua coniũctione infideles nihil tenẽt. ¶ P. beatus Augus. dicit q̃ nõ est ratum coniugiũ quod sine deo ē. Et habet hec auctoꝛitas. xxviij. q. i. Sꝫ coniugiũ infideliũ sine deo est. Naz sine fide impossibile est placere deo. vt dicit ad Hebꝛeos. xi. ¶ P. si inter infideles verũ esset matrimoniũ. tũc actus carnalis copule taliũ infideliũ q̃ hẽrent mrimoniũ nõ eẽt pctm. Cõseqntia pz. qꝛ vex matrimoniũ excusat hmõi actũ a pctõ. vt dictũ ē. s. dist. xxxi. articl'o. ij. Sed falsitas ꝛñtis ꝑbat. qꝛ ad Ro. xiij. ꝺꝛ. Omne quod nõ est ex fide peccatũ est. Et ibidẽ dicitur in glo. Vis vita infideliũ peccatũ ē. Sed carnalis copula infideliũ nõ ē ex fide. 7 pceidit a vita infideliũ. g̃ 7c. ¶ Sꝫ ista nõ concludũt. quia extra de diuoꝛtijs. c. gaudem⁹. ex dictis apl'i euidẽter ostẽditur. q̃ inter pꝛsonas infideles vex potest eẽ matrimoniũ ¶ P dato q̃ duo infideles coniuges ad fidez christi sil' ꝛuertant. ad hoc q̃ vex sit eoꝛũ mrimoniũ nõ oportet q̃ de nouo ꝛtrahãt. g̃ supponitur ꝑus cõtractũ. et p ꝛñs anteq̃z eẽnt conuersi vex habuerũt mrimoniũ ¶ Ad. 1. igit ꝺꝛ q̃ sacrm ecclie cũ sit signũ quoddã dupl'r põt accipi. Uno mõ fm suã significationẽ cõpletã 7 actualẽ. Alio mõ fm suã significationez aptitudinalẽ. Pꝛio mõ licz maiꝛ sit aliq̃ mõ vera. tñ secꝺo mõ nõ ē vera. qꝛ sacrm ecclie qꝺ ē mrimoniũ q̃ztũ ad suã aptitudinalẽ significationẽ põt conuenire ei q̃ non ē baptizatus.

Instantia 1

Contra. 1

2

Solutio. Ad. 1.

Ad pbationē ddz q licet ex baptismi carētia
bñ arguat q sacramentū ecclesie nō cōueniat
nō baptizato fm actualē z pfectā significatio
nē. ex hꝰ tñ nō habet ḡn possit ei conuenire fm
aptitudinalē suā significationē. qd patz. qz si
duo coniuges infideles ad fidē christi cōuer
si baptizētur. tūc sine aliquo nouo mrimoni/
ali cōtractu idē matrimoniū quod habebant
añ baptismū significabit actualr post baptis
mū illud qd significat mrimoniū fideliū. s. cō
Ad.2. iūctionē xpi cū eccl'ia ¶ Ad scdm ddm q mi
noz nō ē vera. Ad pbatōz ddm. q vt pz ex di
ctis supius. vez mrimoniū nō solū significat
cōiūctionē xpi cū eccl'a. z dato q eā significz.
tñ non sp significat eā actualr sed aptitudia
liter. Si em hmōi actualis significatō fm q
actualr signū ꝛcernit signatū i actu pfecto po
sitū. eēt ꝛōne mrimonij. tūc pmi parētes et
ceteri antiq testamēti pres nō habuissent vez
Ad.3. mrimoniū qd nullo mō ē dicēdū. ¶ Ad. iij.
ē ddm. q uis rō pbet mrimoniū infideliū nō
esse ratū. tamē ex hoc nō seqtur q eoz mrimo
niū non sit vez z legitimū. Quia sicut habe/
tur. xxviij. q. i. c. ire illd. matrimoniū qñq est
ratū sed nō legitimū. sicut matrimoniū inter
psonas fideles z legitimas absq debita solle/
nitate clādestine contractū. Quādoq legiti
mū sed nō ratū. vt matrimoniū inter psonas
legitimas sed infideles contractū. Istud em
matrimoniū nō est ratū. eo q dissolubile effi
ciatur p conuersionē vnius cōiugis ad fidē
christianā. Vinculuz em christiane fidei est
maius vinculū vinculo pcedētis matrimonij
Igit in casu i quo pcedēs matrimoniū ꝛero/
gat huic dignissimo vinculo sbsequēti. tunc
vinculū pcedētis matrimonij ipso iure mere
tur dissolui Et istud euidēter habet ex dictis
Innocētij tercij extra ꝛ diuortijs. c. quāto te
Ad.4. ¶ Ad quartū dicendū q ꝛsequēs nō est fal/
sum. Ad auctoritatē apli qua falsitas conse/
quētis probat dicendū. q sicut ibidē dicit in
glo. aplus nō accipit ibi fidē p virtute. sed p
conscientia. z ideo ē sensus. q omne factuz cōtra
facientis conscīam peccatū est. qz qui facit cō
tra conscientiā edificat ad gehēnā. ¶ Ad glo
sam dicendū q hoc nō est intelligendū p cau
sam. sed p quandā concomitātiā. quia vita in
fideliū nunqz est sine peccato. z hoc vel originali tm. sicut in puuulis ipsoz infideliū. vl originali et actuali simul. sicut in adultis. q̃a si/
ne gratia z caritate que veram fidem psuppo
nūt nō ꝛelētur peccata ¶ Vel potest dici q il
lud dictū ꝛbet intelligi cuz reduplicatiōe. vt
sit sensus. Omnis vita infideliū. id ē omne il
lud cui⁹ infideles sunt causa fm q infideles
sunt. hoc est peccatū. et hoc est necessariū. q̃a
hoc pcedit ab infidelitate. illud autē necessa/
rio est peccatuz quod sic pcedit ab infideli
q infidelitas eius ē causa. ¶ Cōclusio secū/ Cōclusio
da est. q fidelis cū infideli nō potest cōtrahe scda.
re verū matrimoniū. z hoc maxime ꝓpter sta 1
tutum ecclesie quo hmōi sacramentū phibe/
tur contrahendū et dirimit contractū. vt pz
xxij. q. i. vbi dicit. Nō nisi eiusdē religionis
z fidei maneāt copulata coniugia. Et idē pa
tet. xxvij. q. i. i pluribus capitulis illi⁹questi/
onis. Hinc etiā ait Ambro. in libro ꝛ patri
archis. Caue christiane gentili vel iudeo fili
am tuā dare. ¶ P. hec videt esse intētio apo/ 2
sto. ij. ad Corinth. vi. vbi ait. Nolite iuguz
ducere cū infidelibus. que em pticipatio lu/
cis ad tenebras. aut que ps fidelis cum infi/
deli ¶ P. exemplū istius habet in veteri testa 3
mento. i. Hesdre. ix. et. x. ca. vbi Hesdras dis
soluit coniugia contracta a iudeis cū mulieri
bus alienigenis. Et Deutero. vij. vbi dñs p
cipit filijs israhel ne matrimoniū contrahāt
cū chanan eis dicēs. Nō inibis cū eis fedus.
nec misereberis coz. neqz sociabis cū eis con/
iugia. filiā tuam nō dabis filio eius. nec fili/
am eius accipies filio tuo. qz seducet filium
tuū ne sequat me. z vt magis seruiat dijs ali/
enis ¶ Et hic tāgitur ratio sup qua funda/
tur predictū statutū ecclesie. pcipiens ne fide
lis matrimoniū contrahat cū infideli ¶ Sz Instantia
contra istud forte dicet q ista conclusio repu 1
gnat pme. Quia si infidelitas impedit matri
moniū. tunc maioz infidelitas magis hz im
pedire. Sed ambobus coniugib existentib
infidelibus maioz videt esse infidelitas. qz si
vnus est fidelis et alter infidelis. ergo si vni/
us infidelitas nō patit verum matrimoniū.
sicut ista conclusio ptendit. multo magis am/
boꝝ infidelitas nō admittet vez mrimoniū.
cui⁹ oppositū habet ex pma ꝛcl'oe. ¶ P. eccl'a 2
nō ꝛbet statuere oppositū illi⁹qd apls videt
consulere. Sed apls videt consulere mrimo
niū habendū inter fidelē z infidelez. i. ad Co
rinth. vij. dicens. Sanctificat vir infidelis
p mulierez fidelem. z ecōuerso. ergo ꝛc. ¶ P. 3
exemplū istius habetur in multis locis vete/
ris testamenti. Nam Ioseph contraxit cum
muliere egyptiaca. vt patet Genes. xli. Mo/
yses cum ethiopissa. vt patet Numeri. xij.

Hester q̃ fuit fidelis iudea ꝛtraxit cũ rege assuero q̃ fuit gentilis. vt patet Hester. ij. c. Et salomon cũ filia pharaonis. 7 cũ alijs multis mulieribꝫ gentilibꝫ. vt patet. iij. Reg. 7. ij. paralipo. ¶ Ad primũ dicendũ ꝙ hic nulla est ꝛtradictio. Ad ꝓbationẽ dicendũ ꝙ infidelitas ꝑcise ñ impedit mr̃imoniũ. sz ꝑ tanto impedit ꝑ quãto derogat alteri⁹ ꝛiugis fidelitati. Hoc aũt nõ ꝛtingit ambobꝫ cõiugibꝫ existentibꝫ infidelibꝫ. sz altero tm̃. ¶ Ad scdm dicẽdũ ꝙ apl's nõ loquit ibi de fideli muliere q̃ erat fidelis priusq̃ ꝛ̃ heret. sz loquit de ea q̃ infidelis existẽs cũ viro infideli ꝛtraxit. 7 postea ꝛuersa est ad fidẽ. igit ex iã dicta autoritate nihil arguit ꝛtra ꝑ sens ꝓpositũ. ¶ Etiã eccl'ia posset rõnabiliter aliq̃d statuere ꝑ nũc qd obuiaret ꝛsilio dato ab apl'o ꝑ tũc. suppo sito ꝙ obuiatio illi⁹ ꝛsilij ꝑ tũc fuerit expediens. 7 ꝑ nũc nõ esset expediẽs. ¶ Ad tercium dicẽdũ ꝙ antiq̃ patres q̃ fuerũt ante legẽ moysi potuerũt ꝛtrahere matrimoniũ cũ infidelibus. eo ꝙ ꝑ tũc hmõi ꝛtract⁹ nll'a lege fuit ꝑhibit⁹. Sz tpe legis ꝓhibiti fuerũt ne cõtraherẽt cũ chananeis mulieribꝫ ipis manẽtibꝫ i ritu chananeoꝝ. Si tm̃ mlier mutabat ritũ suũ. 7 trãsferebat se ad ritũ hebreoꝝ. tunc licebat cõtrahere cũ ea. Sicut apꝑuit de raab. q̃ capta fuit in hiericho. cũ qua ꝛtraxit naason ꝓnceps militie tribꝫ iude. 7 de ea genuit boz vt patet Matth. i. ¶ De alijs tm̃ infidelibꝫ mulieribꝫ exceptis chananeis nõ fuerũt filij israel ꝓhibiti quin possent ipis mr̃imonialit copulari. dũmodo hmõi mulieres viros nõ allicerẽt ad infidelitatẽ Quecũq̃z em̃ tales ne pharias allectões fecissent. ille fm legẽ imediate debebãt lapidari. vt appet Deutero. xij. ¶ Sz tpe legis euãgelice nullꝰ fidelis xpianus debet ꝛtrahere cũ aliq̃ infideli muliere. siue sit iudea. siue pagana: vel gentilis.

Solutio Ad. 1.

Ad. 2.

Ad. 3.

Articulus secundꝰ. Quantũ ad secũdũ

articulũ est sciendũ ꝙ infidelitas ꝛiugũ dupliciter ꝑt cessare. Uno mõ pariter i ambobꝫ. Alio mõ i vno tm̃ Et fm̃ hc̃ pono duas ꝛclusiones. ¶ Prima est hec. Qn̄ ambo legitimi ꝛiuges de infidelitate ꝛuertunt ad fidẽ xpianã. tũc mr̃imoniũ pri⁹ ꝛtractũ nõ est dissoluendũ. Qz ex rit⁹ 7 fidei mutatõne nõ dissoluit matrimoniũ nisi interueniẽte cult⁹ disparitate. Sz qñ ambo ꝛiuges ad fidẽ xpianam ꝛuertunt ex hoc nõ orit inter eos cult⁹ dispa ritas. ergo 7c ¶ P. fides xpi nõ infirmat: sed magis ratificat qd̃libet legitimũ matrimoniũ. maxime si fides suscipit in vtroq̃z ꝛtrahentiũ. Sz isti ꝛiuges ante sui cõuersionẽz supponunt ex ꝑdictis legitimũ habuisse matrimoniũ. 7 in ambobꝫ pariter fides suscipit. ergo 7c. ¶ P. ista ꝛclusio ex ꝑsse habet extra d̃ diuortys. c. gaudem⁹. vbi de talibꝫ cõiugibꝫ ait papa innocentiꝰ terciꝰ. q̃ libere possunt 7 licite manere ꝛiũcti. cũ ꝑ sacrm̃ baptismi ñ soluant cõiugia. sz crimina dimittant. ¶ Forte dicet ꝙ qñq̃z vir cõuersus habet duas vl' plures legitimas vxores fm̃ priorẽ ritũ suũ. q̃ vxores omes siml' ꝛuertunt cũ eo ad fidẽ xpianã. Cũ igit nephas sit i fide xpiana eundẽ virũ siml' habere plures vxores. igit nõ obstante ꝙ ambo cõiuges ad fidẽ cõuertant. videt ꝙ necessario talũ cõiugũ matrimoniũ dissoluatur. ¶ P. fides xpiana fm̃ ecclʼiastica statuta dirimit matrimoniũ ꝛtractũ infra quartũ gradũ cõsanguinitatis. Sz ifideles ꝛsueto modo cõtrahũt infra quartũ gradũ. ergo nõ obstante ꝙ tales ambo cõuertant ad fidẽ matrimoniũ eoꝝ dissoluet. ¶ Ad primũ dicendũ. q̃ illo casu posito tũc debet retinere primã solã 7 alias dimittere. nec ex hmõi dimissione dissoluit aliq̃d matrimoniũ. qz cũ sola prima habuit verũ matrimoniũ. ¶ Forte dices ꝙ nulla istaꝝ est prior alia. qz siml' ꝛtraxit cũ ambabus dicẽs. Accipio vos duas in vxores meas. 7 ille ambe cõsentiẽtes equanimiter i mr̃imoniũ. responderũt. 7 nos accipim⁹ te in maritũ nostꝝ. cũ igit iste nõ possit habere ambas fm̃ xpianuz ritũ. necesse est ꝙ dissoluat istud matrimoniũ ¶ Respõdeo ꝙ isto casu posito cũ nulla istaꝝ talis vir cõtrahit matrimoniũ sicut exp̃sse dicit Hostienſ li. iiij. rubrica. iiij. de spõsalibꝫ duaꝝ. Et idẽ ponit ganfre. Et iõ ex dimissione istaꝝ nõ dissoluit aliq̃d veruz matrimoniũ. qz nunq̃z fuit matrimoniũ inter illũ virũ 7 huiusmodi mulieres. Et ideo dato ꝙ post cõuersionẽ ad fidẽ iste vir vnã istaꝝ mulieꝝ voluerit retinere. oportet ꝙ de nouo cũ ea cõtrahat matrimoniũ. ¶ Ad secũdũ patebit inferi⁹ in quarto articulo. ¶ Cõclusio secunda est ꝙ vno infideliũ cõiugũ ad fidẽ cõuerso. altero in infidelitate manente. tũc fidelis licite potest recedere a cõiuge infideli. Qz nullꝰ tenet cohabitare alicui cuz periculo siue salutis. Sz fidelis de nouo cõuersus cũ periculo siue salutis cohabitaret cõiugi infideli. Maior patet de se. Minor ꝓbat ex hoc. qz manẽs in infidelitate vel esset vir vel mulier. Si vir. tũc forte ꝑ vim timorem vxori fideli

Cõclusio prima.

1

2

Instantia 1

Solutio Ad. 1.

Instantia

Solutio

Ad. 2.

Secunda ꝛclusio

incuteret talē. q̃ a bono incepto resisteret. ⁊ ad
pristinā infidelitatē rediret. Si mulier: tunc
suis blandicijs ⁊ allectōnib̄ niteret seducere
virū. qz vinū ⁊ mulieres apostatare faciūt sa/
pientes. sicut dicit Eccli. xix. Ob̄ bene tangēs
Versus. quidā poeta sic ait. Adam samsone regē da/
uid ⁊ salomonē. Mulier decepit: quis modo
tutus erit. Et alter poeta ait. Nōne vides q̃z
parua fides est i mliere. Crede mihi si credis
Instantia 1 ei decipiere. ¶ Forte dicet q̃ oppositū istius
habet ex dictis apli. i. ad Thoz. vij. vbi ait.
Ceteris ego dico nō dñs. Si q̃s frater vxorē
habet infidelē. ⁊ hec cōsentiat habitare cū il/
lo. nō dimittat illā. Et si qua mulier virū ha
bet infidelē. ⁊ hic cōsentit habitare cū illa. nō
dimittat viz Sanctificat enī vir ⁊c. Ex quo
pater q̃ ista cōclusio apte repugnat cōsilio ip
2 sius apli. ¶ P. xps in euāgelio phibet dimit
ti vxorē nisi causa fornicatōis. Sz possibile ē
mulierē infidelē nō esse fornicatricē. igit talez
3 nō potest licite vir fidelis dimittere. ¶ P. da
to q̃ vir fidelis possit vxorē infidelē dimitte/
re. tamē nō videt q̃ possit aliā ducere. cū vin
culū mr̄imonij sit indissolubile. ¶ Ad pmū
Solutio Ad. 1. dicendū q̃ obseruatio illi⁹ cōsilij tpe apli ex/
pediebat fidelib̄. p nūc autē nō expedit. ⁊ iō
ecclesia oppositū illi⁹ cōsilij aliq̃ modo videt
p̄cipere. xxvij. q. i. dicēs. Nō pt infidelis i ei⁹
cōiunctione manere que iā in fidē christianā
trāslata est. ¶ Ad cui⁹ intellectū est aduertē/
dū. q̃ fm triplicē statū ecclie triplex fuit iudi/
ciū de dimittēdo ꝯiugē infidelē. Nā in prin/
cipio nec iudei nec gentiles fuerūt obstinati.
q̃n ūmo q̃si q̃tidie multi tā gētiles q̃z iudei cō
uertebant ad christū ppt apl⁹oz p̄dicationē
⁊ miraculoz operationē. Et ideo p tūc ꝯsulu/
it apostol⁹ tā iudeis q̃z gentilib̄. vt fidelis ñ
discederet ab infideli. ppter spem cōuersionis
ipius infidelis ab ipo fideli. In successu vero
tpis iudei fuerūt obstinati in sua malicia ⁊ ñ
gentiles. ⁊ ideo cōsiliū fuit circa tpa cōstanti
ni impatoris. vt in casu p̄dicto ꝯiunx fidelis
maneret cū infideli de natōne gentiū. nō autē
de natōe iudeoz. Nūc autē in istis tpib̄ nō
solū iudei vez etiā gentiles vt plurimū sunt
obstinati. ⁊ hoc quantū ad saracenos ppter
peruersas leges ipi⁹ machmeti. ⁊ ideo p nunc
expedit vt fidelis ab infideli siue sit gētilis si/
Ad. 2. ue iude⁹ citi⁹ sepetur. ¶ Ad secundū dicēdū
q̃ licet infidelitas nō sit fornicatio corpalis.
tamē est fornicatio spūalis. qz in vera fide de/
sponsant deo anime humane. Juxta q̃ dixit
beata agnes. Anulo fidei sue subarrauit me
domin⁹ me⁹ ihesus christ⁹. Propter q̃ omis/
anima infidelis quasi fornicādo recedit a ve
ro suo sponso dño ihesu christo. ⁊ per ꝯseqns
a fideli cōiuge qui fide et amore vnit christo
infidelis merito sepatur. Et hinc est q̃ plures
pphetaz animā infidelē describūt p modum
meretricis adultere q̃ recessit a legitimo suo vi
ro. ¶ Ad terciū dicendū q̃ in tribb̄ casib̄ po/
Ad. 3. test aliā ducere. Quoz prim⁹ est: si infidelis
nō vult cohabitare fideli. Secūdus si vult
cohabitare. tamē nō sine blasphemia creato/
ris. Terci⁹ si sine blasphemia creatoris. tamē
nō sine scandalo cōiugis. puta ipm cōiugem
trahēdo ad aliqd̄ mortale peccatū. Et ista est
determinatio innocētij tercij. extra de diuoz.
c. quāto. vbi sic ait. Si enī alter infideliū cōi/
iugū ad fidē catholicā ꝯuertat. altero vl nul
lo modo. vel nō sine blasphemia diuini no/
minis. vl vt eū pertrahat ad mortale peccatū
ei cohabitare volēte. ad secūda si voluerit vo
ta trāsibit. ¶ Ad pbationē dicendū q̃ vincu
lū matrimonij infideliū ꝯiugū nō est simpli/
citer indissolubile. et ideo post verba p̄dicta
subdit innocētius. Nā ⁊ si matrimoniū verū
inter infideles existat. nō tñ est ratū.

Quātū ad terciū articulū sciendū q̃ ꝯsanguinitas cōmuniter diffinit sic. Cōsanguinitas est vinculū personarū ab eodē stipite descendentiū carnali p/ pagatione ꝯtractū. Stipes ḣ appellat persona a qua tanq̃z a primo vno principio hi qui sunt cōsanguinei pcesserunt. ¶ Linea ḣo cō sanguinitatis est ordo huiusmodi personarū fm determinatos grados ab inuicem distan tium. ¶ Huiusmodi autē ordo potest tripli citer accipi scilicet in altū. in profundū. et in latū. Et fm hoc tres dicunt linee cōsanguini tatis. scilicet ascendēs. descendens. ⁊ transuer salis. ¶ In linea ascendente primū gradum faciunt pater ⁊ mater. Secundū gradū auus ⁊ auia. Terciū proauus ⁊ pauia. Quartū at tauus ⁊ attauia. ¶ In linea descendente pri/ mum gradū faciūt filius ⁊ filia. Secūdū ne pos ⁊ neptis. Terciū pnepos ⁊ pneptis. Quar tum abnepos ⁊ abneptis. ¶ In linea ḣo trās uersali primū gradū faciunt duo fratres seu due sorores seu frater ⁊ soror. Secundū filij duorum fratrū qui dicunt fratueles. vel filij duarū sororū qui dicunt cōsobrini. Terciz nepotes duoz fratrū vel duarū sororū vl fra tris ⁊ sororis. Quartū pnepotes eorū. ¶ Est**

Distinctio pl. Articulus tercius.

etiã hic aduertẽdũ q̃ in linea trãsuersali quo to gradu ꝑsona distant a stipite. toto gradu distant inter se. Et si vna ꝑsona magis q̃z alia distat a stipite. tũc distãtia hmõi ꝑsonarũ ꝛeꝛ accipi ꝓ̃m distantiã remotioꝛis ꝑsone. Verbi gratia. Duoꝛ fratꝛes nepotes distant a patre illoꝛ fratꝛ in tercio gradu. ideo distant inter se ĩ tercio gradu. Sꝫ nepos vnius fratris 7 ꝑnepos alteri⁹ fratris distãt inter se in quarto gradu. eo q̃ ꝑnepos alteri⁹ fratr̃ distat a stipite. s. a patre illoꝛũ fratrũ in quarto gradu.

Articulus quartus.

Quãtũ ad quartuz

articulũ pono duas cõclusiones. Vnã circa matrimoniũ fideliũ. Aliã circa matrimoniũ infideliũ. ¶ Prima est q̃ fideles ꝓhibentur cõtrahere matrimoniũ vsq̃z ad quartũ gradum cõsanguinitatis inclusiue. 7 hoc ꝑ tanto. qꝛ vsq̃z ad illũ gradũ durat ex ꝓpinquitate naturali inter homines amicicia. igit̃ non est necesse infra illũ gradũ homies cõtrahere fedus amicicie mediãte matrimonio ¶ Ista cõclusio determinata est ꝑ generale cõcilium extra de ꝓsanguinitate 7 affinitate. c. nõ debz. vbi innocenti⁹ papa sic ait. Prohibitio quoq̃z copule cõiugalis quartũ cõsanguinitatis 7 affinitatis gradũ de cetero nõ excedat. qꝛ in vlterioꝛibꝫ gradibꝫ iã non potest absq̃z graui dispendio hmõi ꝓhibitio generaliter obseruari. At circa finẽ eiusdẽ. c. sic cõcludit. Cũ ergo iam vsq̃z ad quartũ gradũ ꝓhibitio cõiugalis copule sit restricta. eã ita volum⁹ esse ꝑpetuã nõ obstantibꝫ cõstitutõnibꝫ siq̃ hoc dudũ editis. vel ab aliis. vel a nobis. vt si quis cõtra ꝓhibitionẽ hmõi ꝑsumpserit copulari nulla longinquitate defendat annoꝛ. cũ diuturnitas tẽpoꝛis nõ minuat peccatũ. Sꝫ augeat. tantoq̃z sunt grauioꝛa crimina: quãto diutius infelicẽ animã detinent alligatã. ¶ Ex q̃ patet q̃ per istud statutũ cõcilij generalis tollunt̃ tres grad⁹ ꝓhibitõnis. qꝛ ꝓ̃m antiq̃ iura nõ licuit alicui cõtrahere matrimoniũ infra septimũ gradũ cõsanguinitatis. vt patet. xxx v. q. v. c. ad sedẽ ¶ Cõclusio secũda est q̃ homines nõ baptizati extra xp̃ianã fidẽ degẽtes possunt cõtrahere ꝛeꝛ matrimoniũ infra gradũ christianis ꝓhibitũ. Qꝛ tales vel sunt iudei innitentes legi a domino date ꝑ moysen. vl̃ sunt gentiles innitẽtes legi nature. Si sũt iudei. tũc possunt cõtrahere in tercio 7 quarto gradu. vt patet Leuit. xviij. c. vbi solũ per legẽ ipis datã ꝓhibent̃ in primo 7 secũdo gradu. Si gentiles solũmodo innitẽtes legi nature. tũc ꝛeꝛ matrimoniũ cõtrahũt in secundo gradu. Qꝛ quãuis lex positiua scripta hoc ꝓhibeat. tamẽ lex nature hoc nõ videt ꝓhibere. qõ bene patuit in antiquis patribꝫ. qui legem mosaicã ꝑcesserũt. Nã sara vxoꝛ abraaz fuit soꝛoꝛ sua ex parte patris. 7 lya vxoꝛ iacob fuit cõsobrina sua. cũ fuerit filia laban qui fuit frater rebecce matris ipsi⁹ iacob. ¶ P. si iudei vel gentiles infra ꝑdictos grad⁹ nõ haberent ꝛeꝛ matrimoniũ. tũc posito q̃ aliqui ĩfra ꝑdictos gradus copulati ad fidẽ christianaz ꝛeuerterent̃. ecclesia nõ pateret eos manere cõiunctos. Sꝫ cõsequẽs est falsuz. ergo 7 antecedens. Cõsequẽtia patet. qꝛ in his qui ad fidem cõuertunt̃ eccl'ia nõ patit̃ adulterina cõiugia. Sꝫ falsitas cõsequẽtis euidẽter habet̃ extra de cõsanguinitate 7 affinitate. c. de infidelib⁹. vbi dicit innocẽtius. q̃ matrimoniuz ꝓ̃m legẽ veterẽ infra graduz cõsanguinitatis ꝓtractũ. post baptismũ nõ est separandũ. Et idẽ patet extra de diuoꝛtijs. c. gaudem⁹. 7. c. is qui ecclesiã suã. ¶ Ad argumẽtũ principale dicendũ q̃ minoꝛ nõ est vera. qꝛ infidelitas ꝑ se sumpta nõ impedit matrimoniũ. sꝫ solũ ꝑ accidẽs. puta rõe disparitatis ĩ cultu ¶ Etiã ꝓsanguinitas in gradibꝫ ꝑdictis nõ impedit matrimoniũ per se vel ꝓ̃m se. sꝫ solũ ratõne statuti ecclesie vel legis mosayce Nã ꝓ̃m legẽ nature ꝑles nõ ꝓhibet̃ cõtrahere nisi cũ stipite. sicut dicũt aliqui magni doctoꝛes. quia ꝓtra omẽ dictamẽ recte ratõis semꝑ fuit q̃ filia esset vxoꝛ patris. vel fili⁹ esset mater̃. Et ideo filie Loth peccauerũt cõtra legẽ nature. quãdo patri suo iebriato se suppoſuerũt. Sꝫ abraam nõ peccauit quãdo soꝛoꝛẽ suã in vxoꝛez duxit. Nõ em̃ peccauit cõtra legẽ scriptã quia nondũ erat lex scripta q̃ hoc postea ꝓhibuit. vt patet Leuit. xviij. Nec etiã aliq̃ modo putandũ est q̃ vir tante perfectõnis cõtra legẽ nature peccauerit. q̃ tamẽ vtiq̃z fecisset si accipe soꝛoꝛẽ in vxoꝛẽ cõtra legẽ nature fuisset̃z qꝛ sicut ipemet fatet̃ Beñ. xx. sara vxoꝛ sua fuit soꝛoꝛ sua filia patris sui.

Cõclusio secunda.

Ad principale argu.

¶ Distinctio. xli. et. xlij.

Nunc de affi

nitate. Postq̃z mgr̃ tractauit de cult⁹ disparitate 7 cognatione carnali. nunc in his duabꝫ distinctionibꝫ